

# Tilinpäätös 2017



**MADE IN  
RAUTALAMPI**

**Rautalammin kunta  
KH 26.3.2018**



## Sisällys

1 TOIMINTAKERTOMUS .....	5
1.1 Hallintojohtajan ja vs. kunnanjohtajan katsaus tilinpäätösvuoteen 2017 .....	5
1.1.1 Elinvoimaisuutta ja työllisyyttä edistävät toimenpiteet ja hankkeet.....	5
1.1.2 Henkilöstö.....	5
1.1.4 Kuntalaisten peruspalveluiden turvaaminen.....	6
1.1.5 Investoinnit .....	6
1.1.6 Kiitokset .....	6
1.2 Tietoja Rautalammin kunnasta .....	7
1.2.1 Sijainti.....	7
1.2.2 Kunnan alue.....	7
1.2.3 Aluepoliittinen vyöhykejako .....	7
1.2.4 Kunnan väestön kehitys 2011–2017.....	7
1.2.5 Keskimääräinen työttömyysaste Rautalammilla 2010–2017.....	7
1.2.6 Kunnan veroprosentit .....	8
1.3 Rautalammin kunnan luottamushenkilöjärjestelmä 31.12.2017.....	8
1.4 Yleinen taloudellinen tilanne v. 2017.....	10
1.5 Rautalammin kunnan taloudellinen tilanne .....	10
1.6 Ehdotus tilikauden tuloksen käsittelemiseksi .....	11
1.7 Menot ja tulot rakenneosittain (brutto).....	12
1.8 Verot ja valtionosuudet.....	12
1.9 Rautalammin kunnan organisaatio 31.12.2017 .....	13
1.9.1 Henkilöstömäärä toimintayksiköittäin 2017.....	13
1.9.2 Henkilöstömäärän kehitys vuosina 2012–2017 .....	13
1.10 Sisäinen valvonta sekä konsernivalvonta .....	14
1.10.1 Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen .....	14
1.10.2 Tavoitteiden toteutuminen, varojen käyttö ja tuloksellisuuden arviointi .....	15
1.10.3 Riskienhallinta.....	15
1.10.4 Konsernivalvonta.....	16
1.10.5 Sisäisen valvonnan järjestämisestä Rautalammin kunnassa.....	16
1.11 Kunnan tulojen jakauma.....	17
1.12 Lainatilanne .....	18
1.13 Bruttomenot toimintoittain (ilman lainanlyhennyksiä).....	18
1.14 Käyttötalouden menot menolajeittain (ulkoiset) .....	19
1.15 Palvelujenosto toimintoittain (ulkoiset).....	21
1.16 Tuloslaskelma ja tunnusluvut .....	22
1.17 Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut.....	23



1.18 Tase ja sen tunnusluvut.....	24
1.19 Kunnan kokonaistulot ja -menot.....	25
1.20 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä.....	26
1.21 Konsernituloslaskelma ja tunnusluvut.....	27
1.22 Konsernin rahoituslaskelma ja tunnusluvut.....	28
1.23 Konsernitase ja tunnusluvut.....	29
<b>2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN .....</b>	<b>33</b>
2.1 Tavoitteiden toteutuminen.....	33
170 Yleishallinto .....	33
70 Yleishallinto, työllistymistä edistävät palvelut.....	35
366 Työtä osuuskunnasta- hanke.....	38
180 Taloushallinto .....	40
26 Elinkeinotoimi .....	41
270 Maaseututoimi .....	43
307 Perusturvan hallinto.....	44
310 Sosiaalipalvelut.....	45
330 Kotihoito ja vanhuspalvelut.....	48
335 Ravintokeskus.....	51
360 Kansanterveystyö.....	52
370 Sairaanhoidolaitokset .....	54
380 Erittelemätön tervhuolto/ympäristöterv.huolto.....	55
1130 Kotouttamisjaosto.....	56
1230 VIEKKU (Vieraat kulttuurit vierelle kulkemaan) -hanke .....	57
404 Sivistysosasto Hallinto .....	58
410 Perusopetus.....	60
420 Lukio.....	62
440 Aikuiskoulutus: Kansalaisopisto ja musiikin opetus .....	64
450 Joukkoliikenne.....	66
453 Varhaiskasvatus.....	68
454 Esiopetus.....	70
460 Nuorisotoimi.....	72
470 Liikuntatoimi .....	74
480 Kirjasto .....	76
490 Kulttuuritoimi .....	77
500 Tekninen lautakunta, hallinto .....	80
510 Jätehuolto.....	82
530 Palo- ja pelastustoimi.....	83



540 Kiinteistöt .....	84
550 Varikko .....	86
560 Liikenneväylät .....	87
570 Maankäytön suunnittelu .....	88
580 Ympäristönsuojelu.....	89
590 Rakennusvalvonta.....	90
2.2 Tytär- ja osakkuusyhtiöiden toiminnalliset tulokset vuonna 2017 .....	91
2.3 Ta-listaus käyttötalouden ulkoiset menot 2017 .....	94
2.4 Tuloslaskelmaosan toteutuminen 2017 .....	107
2.5 Investointiosan toteutuminen 2017.....	108
2.6 Rahoituslaskelmaosan toteutuminen .....	112
2.7 Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta.....	113
<b>3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT .....</b>	<b>115</b>
3.1 Tuloslaskelma.....	115
3.2 Rahoituslaskelma.....	116
3.3 Tase .....	117
3.4 Konsernin tuloslaskelma .....	119
3.5 Konsernin rahoituslaskelma .....	120
3.6 Konsernitase .....	121
<b>4 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT.....</b>	<b>123</b>
4.3 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot .....	134
4.5 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat erittelyt.....	138
4.6 Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet.....	139
<b>5 ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET .....</b>	<b>140</b>
5.1 Vesihuolto.....	140
5.2 Vesihuollon tuloslaskelma.....	142
5.3 Vesihuollon tuloslaskelman liitetiedot .....	143
5.4 Vesihuollon rahoituslaskelma.....	145
5.5 Vesihuollon tase .....	146
5.5 Vesihuollon taseen liitetiedot .....	148
<b>RAUTALAMMIN KUNNAN V. 2017 TILINPÄÄTÖS.....</b>	<b>150</b>
<b>TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ .....</b>	<b>151</b>
<b>6 LUETTELOT JA SELVITYKSET .....</b>	<b>152</b>
<b>7 HENKILÖSTÖTILINPÄÄTÖS.....</b>	<b>153</b>
7.1 Henkilöstöpanokset .....	153
7.1.1 Henkilöstön määrä.....	153
7.1.2 Vakinaisen henkilöstön määrä toimitelimitäin .....	156



7.1.3 Henkilöstön ikä- ja sukupuolirakenne .....	158
7.1.4 Palkat ja muut henkilöstömenot .....	158
7.2 Henkilöstön tila .....	160
7.2.1 Terveysperusteiset poissaolot .....	160
7.2.2 Eläkkeelle siirtyminen .....	161



# 1

## TOIMINTAKERTOMUS

### 1.1

#### Hallintojohtajan ja vs. kunnanjohtajan katsaus tilinpäätösvuoteen 2017

Vuoden 2017 tilinpäätös on 0.991 milj. ylijäämäinen. Vuoden 2017 talousarviossa arvioitiin tuloksen olevan paljon vaatimattomampi, n. 0.160 milj. € Tilivuoden aikana lastensuojelun sijoitusten tarve kasvoi merkittävästi ja myös kehitysvammahuollon raskaampien palveluiden jouduttiin ostamaan arvioitua enemmän. Kun lisäksi näytti siltä, että terveydenhuollon kulujen kasvu vaan jatkuu, oli vielä joulukuussa arvio tilinpäätöksen lopputuloksesta synkeästi miinuksella, lähemmäs miljoonan.

Tilinpäätöksen tulosta parantaa ennen kaikkea terveydenhuollon kulujen maltillinen kehitys. Sisä-Savon terveydenhuollon Ky palautti 465.181 € KYS 107.524 € ja muusta erikoissairaanhoidosta palautuksia saatiin 120.993 € Toimintatuottoja kertyi arvioitua enemmän, toimintamenot pysyivät maltillisina, verotuloja ja valtionosuuksia saatiin n.350.000 € enemmän kuin oli budjetoitu. Lisäksi muita rahoitustuottoja saatiin n. 170 .000 € arvioitua enemmän.

Konsernin vuosikate on 2.85 milj. € suunnitelman mukaisten poistojen ja muiden vähennysten jälkeen tilikauden tulos on 1.22 milj. € ylijäämäinen. Tulos on heikentynyt vuodesta 2016 n. 0.4 milj. € Tärkeimpänä selittävänä tekijänä on valtionosuuksien merkittävä väheneminen ja toimintakulujen kasvu.

#### 1.1.1

##### Elinvoimaisuutta ja työllisyyttä edistävät toimenpiteet ja hankkeet

Toimintavuoden aikana työstettiin uutta kuntastrategiaa vanhan ja uuden kunnanvaltuuston toimesta, strategia hyväksyttiin 31.10.2017 § 98. Kuntavaalien jälkeen uusi valtuusto aloitti toimintansa 1.6.2017. Kunnanhallituksen alaisuuteen perustettiin elinvoimalautakunta, jonka tehtävänä on edistää kunnan elinvoimaa laajalla rintamalla.

Hankkeet etenivät hyvin, vaikka erilaiset henkilöstömuutokset toivatkin niihin haastetta. Matkailuhankkeissa syntyi hyviä tuloksia, mutta haasteena on saada ne jatkamaan elämäänsä hankkeiden loputtua. Työllisyyden hoidossa saatiin aikaan erinomaisia tuloksia ammattitaitoisen työsuunnittelijan, toimialojen ja TE-keskuksen hyvällä yhteistyöllä. Työtä osuuskunnasta hanke lunasti tavoitteensa, kun kaksi uutta osuuskuntaa perustettiin edistämään rautalampilaisten ja suonenjokisten työllisyyttä. Vieku-hanke jatkoi tärkeää tehtäväänsä uusien kuntalaisten kotouttamisessa.

#### 1.1.2

##### Henkilöstö

Vuoden 2017 lopussa kunnan palveluksessa oli 210 henkilöä, joista vakinaisessa palvelusuhteessa oli 150 henkilöä, määräaikaisena 46 henkilöä ja sivutoimisena kaksi henkilöä. Vuoteen 2016 verrattuna työllistämistuella palkattujen henkilöiden määrä nousi kuudella, ollen vuonna 2017 yhteensä 10 henkilöä.

Henkilöstön hyvinvointia tuettiin laajalla työterveyshuollon sopimuksella, painopiste ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Kaikille halukkaille hankittiin sähköinen Smartum liikunta- ja kulttuurikortti (50€/henk/v), järjestettiin liikunta- ja virkistysiltapäiviä. Kaikilla kunnan työntekijöillä on oikeus käyttää uimahallia ja kunnan kuntosaleja ilmaiseksi. Lisäksi tarjottiin kaikille työntekijöille mahdollisuus ohjattuun cirkuuttiin.

Henkilöstön työhyvinvointiin voidaan vaikuttaa kehittämällä osaamista, työtä ja työskentelyolosuhteita, lisäämällä henkilöstön osallistumismahdollisuuksia ja työturvallisuutta sekä kehittämällä kannustamisen muotoja. Rautalammin kunnassa on käytössä varhaisen tuen malli. Sairauspoissaoloja seurataan, vuonna



2017 keskimääräinen poissaolo oli 14,36 pv/hlö/v. Tätä lukua nosti kolme yli 90 päivän sairauspoissaoloa. Kunnissa keskimäärin poissaoloja on 16pv/hlö/v. Rautalammin kunnassa myönteistä on se, että mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöitä on selvästi vähemmän kuin kunta-alalla keskimäärin, mutta toisaalta hengityselinsairaudet korostuvat. Tältä osin on syytä olla hyvin tarkka ja toimielias mahdollisten sisäilmaongelma epäilysten ja niiden selvittämisen kanssa.

Henkilöstön ammattitaidon ylläpitämiseen ja lisäämiseen suhtaudutaan myönteisesti. Kehityskeskustelut pyritään järjestämään vuosittain, mutta niiden osalta on hiukan vielä petraamisen varaa. Tavoitteena on, että jatkossa niiden toteutumisesta seurataan systemaattisesti. Henkilöstökysely kehittämisen ja johtamisen tueksi tullaan järjestämään vuonna 2018. Työhyvinvointiohjelma ollaan uudistamassa, vanha noudatettiin vuoden 2017 loppuun.

Vakinaisen henkilöstö keski-ikä on 48,08 vuotta. Eläköitymisen vauhti kiihtyi, vuonna 2017 eläkkeelle jäi 13 henkilöä. Tämän vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, että Rautalammin kunta säilyy ja kehittyy kiinnostavana ja henkilöstöstään huolta pitävänä organisaationa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää osatyökyvyttömyyseläkkeiden määrän pitämiseen mahdollisimman pienenä.

#### 1.1.4

##### Kuntalaisten peruspalveluiden turvaaminen

Maakunta- ja sotepalvelu-uudistuksen valmistelu työllisti luottamushenkilöitä ja viranhaltijoita. Posote valmisteluun pääsi lopulta osallistumaan kaikki peruskunnat. Valtakunnan tasolla lainvalmistelu eteni mutkikkaasti, kunta osallistui työhön antamalla lausunnot kaikista lakiluonnoksista. Rautalammin kunta käynnisti sote-palveluiden ulkoistusprojektin, tavoitteena oli turvata kuntalaisten peruspalvelut. Valmistelutyö tehtiin huolella, kilpailutuksessa käytettiin hankintajuristeja apuna. Valtuusto päätti lopulta joulukuussa 2017, ettei terveydenhuollon osaulkoistusta tehdä.

#### 1.1.5

##### Investoinnit

Investointien osalta on kohtuullisen vilkas vuosi. Talousarvion mukaan investointimäärärahat olivat n. 3.5 milj.€ joista käytettiin n.2.3 milj.€

#### 1.1.6

##### Kiitokset

Lämmin kiitos Rautalammin kunnan henkilöstölle ja luottamushenkilöille kuntalaisten eteen tekemästänne arvokkaasta työstä. Erityiskiitokset eläkkeelle jääneelle pitkäaikaiselle kunnanjohtajalle Risto Niemelälle ja kaikille muille kunnan palveluksesta vapaalle jääneille.





## 1.2 Tietoja Rautalammin kunnasta



### 1.2.1 Sijainti

Rautalamppi sijaitsee Pohjois-Savon maakunnassa. Naapureita ovat Suonenjoen ja Pieksämäen kaupungit sekä Hankasalmen, Konneveden, Tervon ja Vesannon kunnat.

### 1.2.2 Kunnan alue

Kunnan pinta-ala on yhteensä 761,97 km<sup>2</sup>, josta maata 548,55 km<sup>2</sup> ja vettä 213,42 km<sup>2</sup>. Asukastiheys on 6,02 as./maakm<sup>2</sup>.

### 1.2.3 Aluepoliittinen vyöhykejako

Rautalamppi kuuluu kaudella 2014–2020 Itä- ja Pohjois-Suomen suuralueeseen ja täten korkeimman tukitason tukialueeseen I.

### 1.2.4 Kunnan väestön kehitys 2011–2017

	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
<b>Yhteensä</b>	3481	3444	3428	3373	3305	3303	3255
<b>Muutos</b>	6	-37	-16	-55	-68	-2	-48
<b>Naiset</b>	1725	1716	1718	1703	1651	1650	1616
<b>Miehet</b>	1756	1728	1710	1670	1654	1653	1639

### 1.2.5 Keskimääräinen työttömyysaste Rautalammissa 2010–2017

	Kokomaa	Rautalamppi
2010	10,1 %	11,4 %
2011	9,4 %	10,8 %
2012	9,8 %	11,8 %
2013	11,3 %	11,9 %
2014	12,4 %	13,0 %
2015	13,4 %	12,7 %
2016	13,2 %	12,5 %
2017	11,5 %	10,3 %



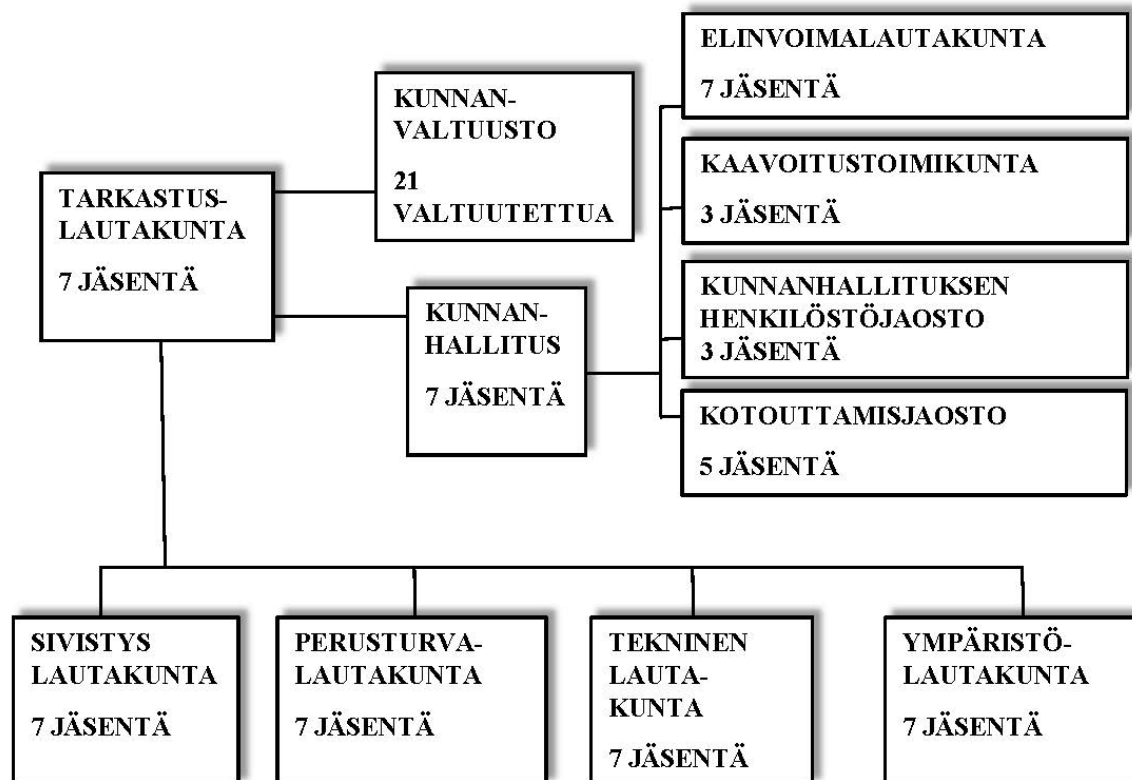
## 1.2.6

## Kunnan veroprosentit

Tuloveroprosentti	22,00 %
Kiinteistöveroprosentit	
yleinen	1,00 %
vakituinen asunto	0,70 %
muut asuinrakennukset	1,30 %

## 1.3

## Rautalammin kunnan luottamushenkilöjärjestelmä 31.12.2017



## KUNNANVALTUUSTO

Puheenjohtaja:	Kukkonen Jorma	SDP
I varapuheenjohtaja:	Pahajoki Juho	KESK
II varapuheenjohtaja:	Hänninen Jarmo	PS

### KESK

Heikkinen Päivi  
Karjalainen Jarmo  
Korhonen Jouko  
Koukkari Mika  
Kuikka Joni-Matti  
Kärkkäinen Matti  
Laitinen Kari  
Puranen Tiina

### VAS

Haukka Raija  
Ilomäki Emma

### 3D

Sjöberg Markus

### PS

Korhonen Sinikka  
Satuli Timo

### KD

Räsänen Sami

### KOK

Annala Pekka  
Hintikka-Varis Sari

### SDP

Korhonen Hannu  
Mård Tytti

## KUNNANHALLITUS

### JÄSENET

Kärkkäinen Matti (pj)  
Annala Pekka (I vpj)  
Puranen Tiina (II vpj)

Haukka Raija  
Korhonen Hannu  
Korhonen Sinikka  
Laitinen Kari

### HENK. KOHT. VAR. JÄS.

Kuikka Joni-Matti  
Hintikka-Varis Sari  
Heikkinen Päivi

Mustonen Ari-Pekka  
Mård Tytti  
Satuli Timo  
Korhonen Jouko



## 1.4

### Yleinen taloudellinen tilanne v. 2017

Suomen talous kasvaa 2,4 prosenttia vuonna 2018, ennustaa valtiovarainministeriö 19.12.2017 julkaistussa taloudellisessa katsauksessaan. Suotuisa suhdannevaihe lisää työllisyyttä, pienentää julkisen talouden alijäämää sekä hidastaa velkaantumista.

Ennusteen mukaan Suomen talous kasvaa 3,1 prosenttia vuonna 2017, minkä jälkeen kasvuvauhti hidastuu kahden prosentin tuntumaan. Vuotta aiemmin tehdyssä ennusteessa talouskasvun arvioitiin jäävän n. 1 prosenttiin.

Lähi vuosina taloutta tukevat sekä ulkomaankauppa että kotimainen kysyntä. Viennin kasvu tasoittuu maailmankaupan kasvun mukaiseksi, ja nettoviennin kasvua tukeva vaikutus pienenee. Kotitalouksien kulutuskysyntää rajoittaa niiden reaalisten käytettävissä olevien tulojen hidastuva kasvu. Myös yksityisten investointien kasvu hidastuu, mutta investoinnit nousevat pitkästä ajasta yli 19 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen (BKT).

Vuosina 2018 ja 2019 palkkojen nousu kiihtyy. Yksikkötyökustannukset nousevat mutta kilpailijoita maltillisemmin, ja suomalaisen tuotannon kilpailukyky kohenee edelleen. Työn tuottavuus kasvaa nopeammin kuin vuosiin. Suotuisa suhdanne lisää työllisyyttä, ja työttömyys vähenee.

Maailmantalouden kasvu on laaja-alaista. Erityisesti euroalueen talousnäkymät ovat vahvistuneet. Talouskasvun kiihtymisen myötä myös maailmankauppa on piristynyt ja kasvaa nyt selvästi maailman BKT:n kasvu nopeammin. Maailmankauppa keskittyy aiempaa enemmän investointihyödykkeisiin, mikä johtuu näkymien kohentumisesta keskeisissä talouksissa.

Julkisyhteisöjen velka kääntyi laskuun suhteessa BKT:hen vuonna 2016. Bruttokansantuotteen nopea kasvu alentaa velkasuhdetta, ja velkasuhde näyttäisi painuvan hieman 60 prosentin alapuolelle vuonna 2019.

Suotuisa suhdanne pienentää myös julkisen talouden alijäämää. Talouskasvu ei kuitenkaan korjaa julkisen talouden rahoitusepätasapainoa. Vaikka suhdanne on huipussaan, tulot eivät riitä kattamaan menoja. Etenkin valtiontalous on edelleen huomattavasti alijäämäinen.

Väliaikainen noususuhdanne ei vahvista julkisen talouden tilaa pitkällä aikavälillä. Väestön ikääntyminen lisää menoja ja kuormittaa julkista taloutta koko ensi vuosikymmenen ajan. Kun talouskasvu hidastuu ja ikäsidonnaisten menojen kasvu jatkuu, velkasuhde uhkaa alkaa kasvaa uudelleen.

Suomen talous kasvaa ripeää vauhtia. Lisäksi suotuisa suhdanne näyttäisi kestävän aiemmin arvioitua pidempään. Kasvu luo mahdollisuuksia kerätä julkiseen talouteen puskuria vaisempien aikojen varalle ja viedä eteenpäin uudistuksia, joilla tuetaan työllisyyttä ja tuottavuuden kasvua pidemmällä aikavälillä.

## 1.5

### Rautalammin kunnan taloudellinen tilanne

Kunta teetti Perlacon Oy:llä selvityksen talouden tilasta ja tulevaisuudesta Sote-uudistuksen jälkeen. Raportissa todettiin, että Rautalammin kunnan haasteena on väestörakenne, heikko tulotaso sekä se että konserni on velkaantunut. Toisaalta palvelurakenteen kustannus todettiin olevan keskimäärin hyvä, toimintakate on kunnossa, peruskunnan käyttöomaisuus ok ja taseen ylijäämä on hyvä. Loppupäätelmänä Laesterä & Co esittävät että: ”Toivoa on – asiat omissa käsissä – edellyttää edelleen menokuria – investoinnit harkiten”.

Taseessa on kertynyttä ylijäämää aikaisemmilta vuosilta 4.491 milj.€ ja vuoden 2017 ylijäämä huomioiden taseen ylijäämä 5.482 milj.€ Vuosi 2017 oli taloudellisesti tyydyttävä, kulut pysyivät kurissa lukuun ottamatta lastensuojelun ja vammaispalveluiden ostopalveluita. Vaikka vuosikate heikkeni edellisestä



vuodesta, pystyttiin kuitenkin suunnitelman mukaisesti poistot kattamaan, jolloin ylijäämän muodostui 0.991 milj.€ Kuntatasolla tunnusluvut ovat hyvät, mutta konsernitasolla omavaraisuusaste on vaatimaton, vaikkakin se hiukan parani edellisestä vuodesta. Suhteellinen velkaantuneisuus ylitti kriittisen rajan ja lainamäärä konsernissa on epätydyttävän korkea 5487 €/as.

Talousarvion ulkoisten kokonaismenojen loppusumman arvioitiin olevan 30.627.000 € Muutosten jälkeen kokonaismenot olivat 29.650.000 euroa. Toimintamenojen arvioitiin olevan 25.037.113 € ja ne olivat 25.166.361 euroa.

Verotulojen määräksi arvioitiin 10.450.000 euroa. Verotulojen määrä ja kasvu ovat tulleet aiempaa merkityksellisimmiksi valtionosuuksien kasvun jatkuvan hiipumisen takia. Verotulot olivat yhteensä 10.682.827 euroa eli 232.827 euroa suuremmat kuin mitä talousarviossa 2017 arvioitiin. Kunnallisverotulojen määrä oli 8.804.968 euroa, kiinteistövero tuoton 1.104.660 € ja yhteisövero-osuus oli 773.198 € Valtionosuuksia arvioitiin saatavan yhteensä 12.550.000 euroa. Valtionosuuksia saatiin yhteensä 12.663.147 euroa ja ne olivat n. 113.147 euroa suuremmat kuin mitä talousarviossa arvioitiin.

Tuloslaskelman mukainen vuosikate arvioitiin olevan 951.221 euroa. Vuosikate oli yhteensä 1.822.654 euroa. Kunnan toimintatuotot olivat 3.513.877 € ja noin 415.557 € suuremmat kuin talousarviossa arviointiin. Palvelujen ostot 14.146.654 € olivat (terveys ja sosiaalitoimi) 586.774 euroa suuremmat kuin alkuperäisessä talousarviossa arviointiin. Tilikauden tulos on hyvä eli 991.060 € ylijäämäinen. Poistot olivat n. 50.321 € enemmän kuin arviointiin eli 831.594 €

Talousarvion arvioitiin olevan ylijäämäinen 157.948. Tilikauden tulos osoittaa kuitenkin 991.060 € n ylijäämää. Ylijäämä kirjataan ylijäämätilille. Investointimenot arvioitiin olevan vuonna 2017 yhteensä 3.93 milj. (netto 3.53 milj.) Nettoinvestoinnit olivat 2.280.182 € Suurimpia investointeja oli Kerkonjoen koulun peruskorjaus 1.280.113 € joka eteni arvioitua nopeammin. Runkovesi- ja viemäriverkoston laajennus Kieriniemi ym. 495.105 € kansallispuiston investointihanke 140.259 €

Vuoden 2017 talousarviossa arvioitiin kunnan lainamäärän olevan vuoden lopussa 10.127.000 euroa. Lainamäärä 31.12.2017 oli 10.126.000 euroa. Rautalammin kunta on vuosien aikana peruskorjannut niitä kiinteistöjä, joissa järjestetään tai tuotetaan kuntalaisille peruspalveluja. Lainamäärä on pysynyt kohtuullisena suurista investoinneista huolimatta. Kunnallisveroprosentin korottamiset ovat mahdollistaneet ja edistäneet suurien peruspalvelujen järjestämistä tukevien investointien toteuttamista.

Vesi- ja jätevesimaksuja on vuosittain korotettu merkittävien vesilaitosinvestointien johdosta. Mutta edelleen on tarvetta varautua tuleviin verkostosanerauksiin yms. Vesihuoltolain mukaan vesi- ja viemärlaitoksen pitää pystyä kattamaan investoinnit ja kulutusmenot pitkällä tähtäimellä. Vuonna 2017 vesilaitoksen liikevaihdoksi kirjattiin yhteensä 427.144 € Henkilöstömenot laskivat, poistot olivat aavistuksen arvioitua suuremmat, materiaaleja ja palveluita ostettiin arvioitua vähemmän. Vesilaitos rasittaa eräs suurempi saatavien poisto, jota vielä ei ole vesilaitokselle kompensoitu.

Palkkaus- ja palkkiomenot olivat euroa ja noin 409.116 euroa pienemmät kuin mitä talousarviossa arvioitiin, erinomaisen talouskurin ansiosta. Vuoden 2017 lopussa kunnan palveluksessa oli 210 työntekijää, joista vakinaisia 150, määräaikaista 48, työllistettyjä 10, oppisopimuksessa 2 ja sivutoimisia 2. Lisäksi kunta maksoi palkkiota ja korvauksia 23 omaishoitajalle ja kolmelle perhehoitajalle.

## 1.6

### Ehdotus tilikauden tuloksen käsittelemiseksi

Rautalammin kunnan vuoden 2017 tilinpäätöksen 991 060,67 milj.€ siirretään taseen ylijäämätilille.



## 1.7

## Menot ja tulot rakenneosittain (brutto)

Tulot	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
1 000 €							
Käyttötalous	5416	5081	4587	4394	4220	4070	4 250
Tuloslaskelmaosa	23668	23659	24044	23234	22076	21294	22 847
Investointiosa	234	3	199	683	55	2	2
Rahoitusosa	3000	350	1300	3502	4709	4286	469
<b>Yhteensä</b>	<b>32318</b>	<b>29093</b>	<b>30130</b>	<b>31813</b>	<b>31060</b>	<b>29652</b>	<b>27 568</b>
Menot	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
1 000 €							
Käyttötalous	27069	26223	25566	25560	25635	25049	23 334
Tuloslaskelmaosa	193	252	247	204	170	120	195
Investointiosa	2515	1045	2136	3337	3090	1045	395
Rahoitusosa	1754	1703	2031	2594	1694	2321	1 703
<b>Yhteensä</b>	<b>31531</b>	<b>29223</b>	<b>29980</b>	<b>31695</b>	<b>30589</b>	<b>28535</b>	<b>25 627</b>

## 1.8

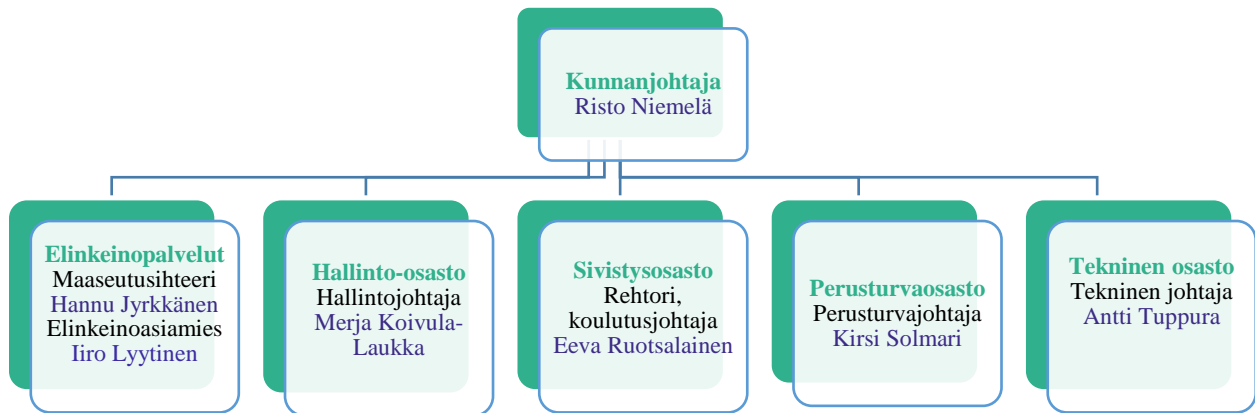
## Verot ja valtionosuudet

	Verot	Valt. Os.	Myynti ja maksutuotot
2007	7877	8733	1277
2008	8463	9789	1322
2009	8402	10485	11252
2010	8684	11089	1573
2011	8695	11135	1794
2012	8930	12090	1548
2013	9379	12354	1598
2014	10313	12599	1747
2015	10847	12913	1762
2016	10526	12980	1938
2017	10683	12663	2318



## 1.9

## Rautalammin kunnan organisaatio 31.12.2017



## 1.9.1

## Henkilöstömäärä toimintayksiköittäin 2017

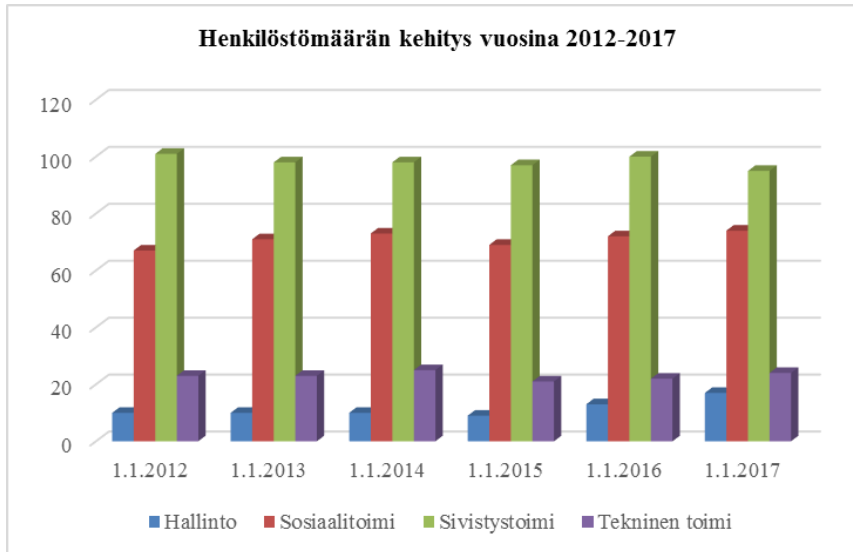
Toimintayksikkö	Vakinaiset		Määräaikaiset		Työllistetyt		Oppisopimus		Sivut.
	Kokoaik.	Osa-aik.	Kokoaik.	Osa-aik.	Kokoaik.	Osa-aik.	Kokoaik.	Osa-aik.	
Yleishallinto	7		9	1					
Sosiaalitoimi	49	7	14		1	3			
Sivistystoimi	62	9	13	7		1		1	2
Tekninen toimi, tuntip.	8								
Kiinteistöhenkilöstö	7	1	1	1	5		1		
<b>Yhteensä</b>	<b>133</b>	<b>17</b>	<b>37</b>	<b>9</b>	<b>6</b>	<b>4</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>2</b>
	<b>210</b>								
Omaishoitajat		23							
Perhehoitajat		3							
Yht.		26							

## 1.9.2

## Henkilöstömäärän kehitys vuosina 2012–2017

	Hallinto	Sosiaalitoimi	Sivistystoimi	Tekninen toimi	Yhteensä
31.12.2012	10	67	101	23	201
31.12.2013	10	71	98	23	202
31.12.2014	10	73	98	25	206
31.12.2015	9	69	97	21	196
31.12.2016	13	72	100	22	207
31.12.2017	17	74	95	24	210





## 1.10

### Sisäinen valvonta sekä konsernivalvonta

Sisäisen valvonnan tarkoitus on varmistaa, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista sekä päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa. On myös varmistettava että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että kunnan omaisuus ja voimavarat on turvattu.

Lähtökohtana on, että sisäinen valvonta toteutuu kunnan normaaleissa johtamis-, suunnittelu- ja ohjauskäytännöissä. Lisäksi kaikki toimielimet ja viranhaltijat, joilla on toimivaltaa varojen käytössä vastaavat osaltaan sisäisestä valvonnasta.

Sisäisen valvonnan ja siihen liittyvän riskienhallinnan tarkoitus on myös varmistaa kunnan ja kuntakonsernin tehtävien häiriötön hoito.

Rautalammin kunnassa on hyväksytty sisäisen valvonnan ohjeistus vuonna 2017.

#### 1.10.1

##### Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Lakien ja muiden säädösten sekä päätösten noudattaminen ja sen valvonta on keskeinen julkisen organisaation hyvän toiminnan tunnusmerkki ja tavoite. Tämä on erityisen tärkeää lakisääteisissä tehtävissä. Tällaisia tehtäviä on erityisesti sosiaalitoimessa, rakennustarkastuksessa ja koulutoimessa. Säännösten ja määräysten noudattamisen valvonta tapahtuu valtaosaltaan normaalin organisaation puitteissa johtosääntöjen ja muiden määräysten mukaisesti. Johtosääntöjen kokonaisvaltainen uudistaminen ja tarkistaminen on käynnistetty vuonna 2016 ja uusi hallintosääntö tullaan hyväksymään vuoden 2018 alkupuolella.

Sopimusten valvonnan merkitys on kasvanut erilaisten palvelujen oston sekä ulkoistusten kasvun myötä. Vastuu sopimusten valvonnasta on lähtökohtaisesti niiden hyväksyjällä. Sopimuksien määrä on kasvanut erityisesti hallintokunnissa ja siksi niiden ylläpito ja muu valvonta on ensisijaisesti ko. hallintokunnan tehtävänä. Koska sopimuksilla useimmiten toteutetaan hallintokunnan tehtävää tai sen osaa myös sen valvonta on lähtökohtaisesti osa kunnan sisäistä valvontaa. Sopimukseen liittyy usein myös kohtalaisia taloudellisia vaikutuksia ja ne ovat myös mahdollisia riskikohteita.





Sopimustoimintaa on valvottu ja arvioitu asianmukaisesti. Sopimukset on kartoitettu ja tarkoituksena on edelleen jatkaa projektia niin, että kokonaisuus on mahdollisimman hyvin hallinnassa. EU:n yleinen tietosuoja-asetuksen astuessa voimaan 25.5.2018, on kunnalla entistä suurempi vastuu siitä, että sopimukset täyttävät tietosuoja-asetuksen vaatimukset. Kunnalla on aina rekisterinpitäjän vastuu myös alihankijoistaan.

### 1.10.2

#### Tavoitteiden toteutuminen, varojen käyttö ja tuloksellisuuden arviointi

Tavoitteiden toteutumista, määrärahojen ja varojen käyttöä sekä taloudellisten toiminnallisten tavoitteiden toteutumista ja niiden seuranta käsitellään toimintakertomuksessa hallintokunnittain. Tavoitteet asetetaan pääosin talousarvion yhteydessä valtuustossa, mutta myös lautakunnat voivat asettaa tavoitteita. Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet tulee olla yhdensuuntaisia.

Kunnan vuoden 2017 kokonaistalouden tavoitteet toteutuivat hyvin. Myös hallintokunnittain taloudelliset tavoitteet toteutuivat joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta. Merkittävä poikkeus oli sosiaalitoimessa lasten huostaanotossa. Myös toiminnalliset tavoitteet toteutuivat kohtuullisen hyvin. Tulossa olevista ylityksistä on kuitenkin edelleen hyvissä ajoin informoitava hallinto-osastoa ja tarvittaessa pyytää ylityslupaa kunnanhallitukselta. Tässä yhteydessä olisi myös selvitettävä onko ylityksellä jokin omasta toiminnasta johtuva syy. Investointien osalta on syytä kiinnittää entistä enemmän huomiota tavoitteiden asettamiseen jo talousarvio vaiheessa.

### 1.10.3

#### Riskienhallinta

Riskienhallinnalla ymmärretään järjestelmällisiä menettelyjä, joiden avulla tunnistetaan ja arvioidaan kunnan toimintaan liittyviä riskejä sekä määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi ja havaitsemiseksi. Näitä käsitellään ja arvioidaan tässä yleisellä tasolla ja lähinnä tärkeimmistä näkökulmista joita ovat:

- Onko riskien kartoitus ajan tasalla?

Riskit ovat muuttuva kenttä, niiden kartoitus vaatii kokonaisuuden tuntemuksen lisäksi tarkkanäköisyyttä ja muutosten rekisteröintiä.

- Onko riskienhallinta ja seuranta vastuutettu?

Riskienhallinnan seuranta on vastuutettu kunnan eri säännöissä.

- Kuinka on onnistuttu toteutuneiden riskien ennakoinnissa.

Riskien ennakoinnissa on onnistuttu suhteellisen hyvin ja suuria tai merkittäviä toiminnallisia ja/tai taloudellisia riskejä ei ole ollut toimintavuonna 2017

- Vahinkoriskien arviointi ja seuranta.

Hallinnon ja teknisen osaston toimesta on tehty vuosittainen omaisuuden ja toiminnan riskien arviointi vakuutusasiantuntijan avustuksella. Kunnan vakuutukset kilpailutetaan seuraavan kerran vuonna 2019. Riskejä voidaan edelleen vähentää ja hallita hyvällä suunnittelulla, systemaattisuudella ja luottamuksen ilmapiirillä.

Valmisteilla oleva sote- ja maakuntauudistus on merkittävä riski taloudelle ja samalla mahdollisuus kunnan toiminnan uudelleen organisoinnille. Tällä hetkellä tiedetään, että mitä paremmin taloutta hoidetaan 2018. 2019, sitä pienempi ”isku” valtionosuuksien ja verotulojen lasku kunnalle on. Investoinnit tulee tehdä



tarkalla harkinnalla, kiinteistöomaisuutta pitää hoitaa huolella, ja tarvittaessa luopua palvelutuotannolle tarpeettomasta kiinteistöistä. Sote-kiinteistöjen tulevaisuus on epäselvä, ja tämä on selkeä omaisuusriski.

Riskejä liittyy kunnan toiminnassa henkilöstöön. Henkilöstö ikääntyy, kokenutta joukkoa siirtyy kiihtyvällä tahdilla eläkkeelle. Heidän mukanaan siirtyy paljon osaamista ja ns. hiljaista tietoa. Toistaiseksi rekrytoinneissa on onnistuttu, mutta tämä ei välttämättä jatkossa ole itsestään selvyys. Kunnan tulee panostaa henkilöstöjohtamisen hyvin käytäntöihin ja työhyvinvointiin, joka syntyy hyvän johtamisen, esimiestyön ja henkilöstön motivaation, työkyvyn ja osaamisen kautta.

Tietojärjestelmiin, ohjelmiin yms. sisältyy riskejä, joiden torjunta joka vaatii jatkuvaa valppautta. Kunnassa pitää olla ICT asiantuntija, palomuurien, virustorjuntaohjelmien ja muiden järjestelmien tulee olla kunnossa. Palvelimiin, joissa Rautalammin kunta hankkii palveluita, on tehty palvelunestohyökkäyksiä, joista on selvitty ilman suurempia vahinkoja.

#### 1.10.4

##### Konsernivalvonta

Konsernivalvonnan merkitys kasvaa sitä mukaa, kun konsernissa olevan omaisuuden, nimenomaan kiinteistöomaisuuden ja sitä myötä vastuiden määrä konserniyhtiöissä kasvaa. Valvottavia asioita ovat mm. yhtiöiden velkaantumisen sekä niiden kiinteistöomaisuuden kunto ja sen tilan huononeminen, sekä omaisuuden tarpeellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden arviointi.

Valvontaa on tehostettu mm. edustajavalinnoilla sekä tarkastuksen keskittämällä paremman tiedonkulun varmistamiseksi. Asunto-osakeyhtiöiden fuusiointi on aloitettu, tavoitteena on yksinkertaistaa ja tehostaa isännöintiä. Konsernin taloudellisten ym. tavoitteiden määrittelyyn ja taloudellisen aseman huomioimiseen on kiinnitetty enemmän huomiota.

Kuntakonsernin toimintaa ja tavoitteiden asettamista ja niiden toteutumista on parannettu eritellymmällä konserniyksiköiden arvioinnilla ja ohjauksella. Myös omistajaohjaukseen kokonaisuutena on kiinnitetty huomiota ja sitä tullaan edelleen parantamaan. Kuntalaki edellyttää, että kunnassa laaditaan valtuuston hyväksymä konserniohje. Luonnos ohjeeksi on valmistunut ja se tullaan käsittelemään samassa yhteydessä kuin uusi hallintosääntö. Kuntakonsernin tavoitteista on myös toisaalla toimintakertomuksessa.

#### 1.10.5

##### Sisäisen valvonnan järjestämisestä Rautalammin kunnassa

Kokonaisuutena ottaen sisäinen valvonta on toiminut ja antaa kohtuullisella tavalla kuvan lakien ja säädösten noudattamisesta, asetettujen tavoitteiden toteutumisesta ja toiminnan tuloksellisuudesta sekä varojen ja omaisuuden käytöstä ja turvaamisesta. Tiedon ja informaation kulkua, taloudellisen ja muun tiedon raportointia ja käyttöä on syytä jatkuvasti kehittää, jotta ongelmat ja riskit voidaan ajoissa havaita.

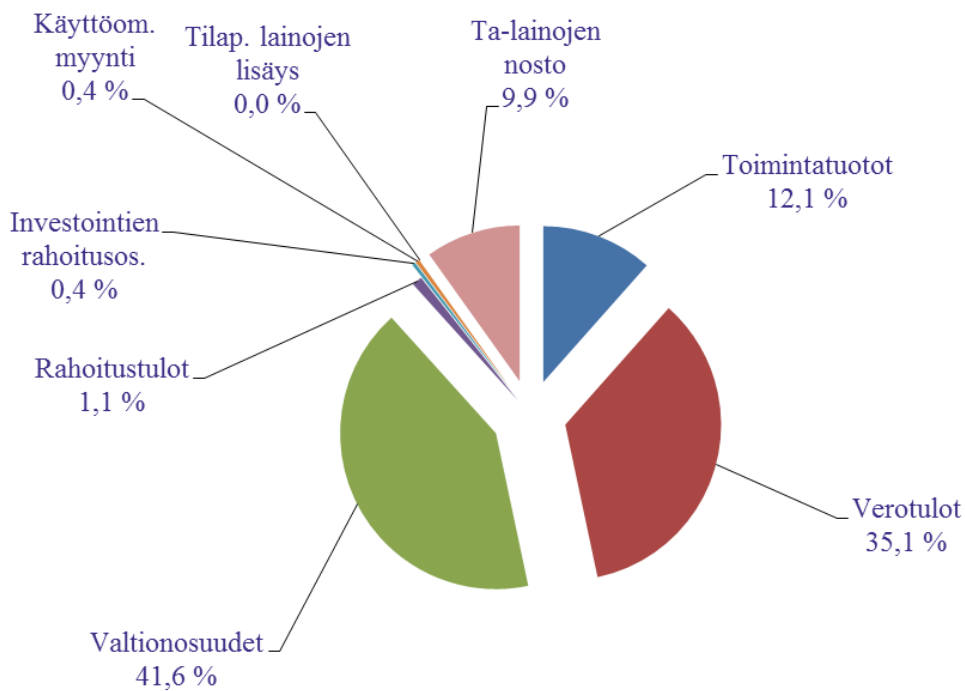
Koko kuntakonsernin omaisuuden hallinta, arvonsäilyminen sekä kokonaisuuden tarkoituksenmukaisuus ovat olleet keskeisiä kohteita tavoitteiden asettamisessa ja seurannassa. Tämä tehtäväalue vaatii edelleen vahvistamista.

Kuntakonserni on merkittävä ja osin hieman piilossa oleva riskikeskittymä siksi siihen on kiinnitetty huomiota. Koko kuntakonsernin omaisuuden hallinta, arvonsäilyminen sekä kokonaisuuden tarkoituksenmukaisuus ovat keskeisiä kohteita myös valtuuston tavoiteasetannassa.



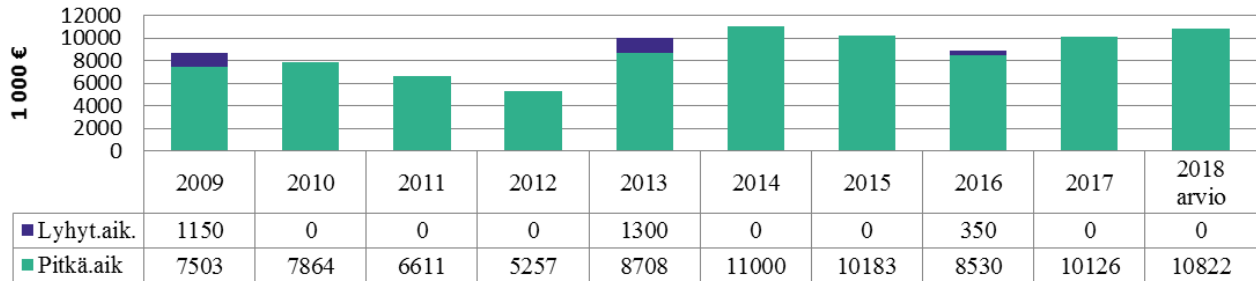
**1.11**
**Kunnan tulojen jakauma**

(ulkoinen)				
1 000 €	2017	%	2016	%
Toimintatuotot	3 514	12,1	3 320	12,1
Verotulot	10 683	35,1	10 526	38,5
Valtionosuudet	12 663	41,6	12 980	47,5
Rahoitustulot	322	1,1	153	0,6
Investointien rahoitusos.	107	0,4	0	0,0
Käyttöom. myynti	128	0,4	3	0,0
Tilap. lainojen lisäys	0	0,0	350	1,3
Ta-lainojen nosto	3 000	9,9	0	0,0
<b>Yhteensä</b>	<b>30 417</b>	<b>100,5</b>	<b>27 332</b>	<b>100,0</b>

**Kunnan tulojen jakauma v. 2016**


## 1.12 Lainatilanne

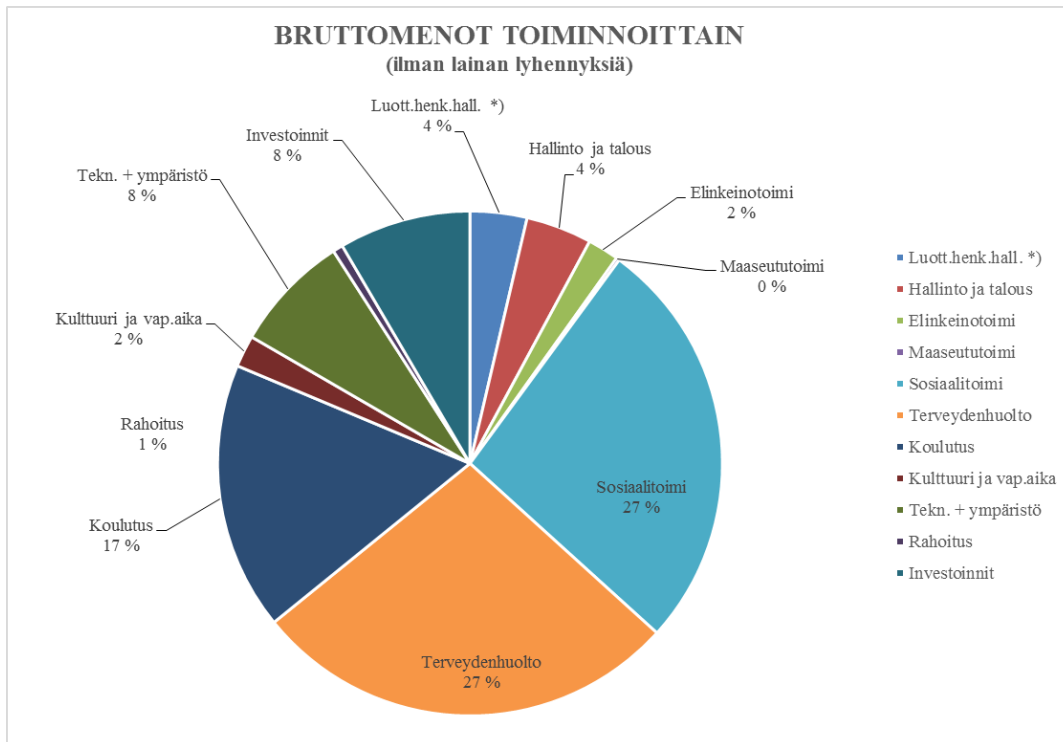
### Lainatilanne 31.12. 1000€



## 1.13 Bruttomenot toiminnoittain (ilman lainanlyhennyksiä)

<b>(ilman lainan lyhennyksiä)</b>			
(ulkoiset ja sisäiset)			
Pääryhmät	2017	2016	2015
1 000 €			
Luott.henk.hall. *)	1085	865	699
Hallinto ja talous	1258	1 178	1 037
Elinkeino toimi	595	466	356
Maaseututoimi	61	59	56
Sosiaalitoimi	7 936	7 620	7 433
Terveydenhuolto	8 169	8 101	7 988
Koulutus	5 112	5 046	5 110
Kulttuuri ja vap.aika	606	677	644
Tekn. + ympäristö	2 247	2 211	2 235
Rahoitus	193	252	247
Investoinnit	2 515	1 045	2 136
<b>Yhteensä</b>	<b>29 777</b>	<b>27 520</b>	<b>27 941</b>
*) sis. tark.ltk:n ja vaalit			





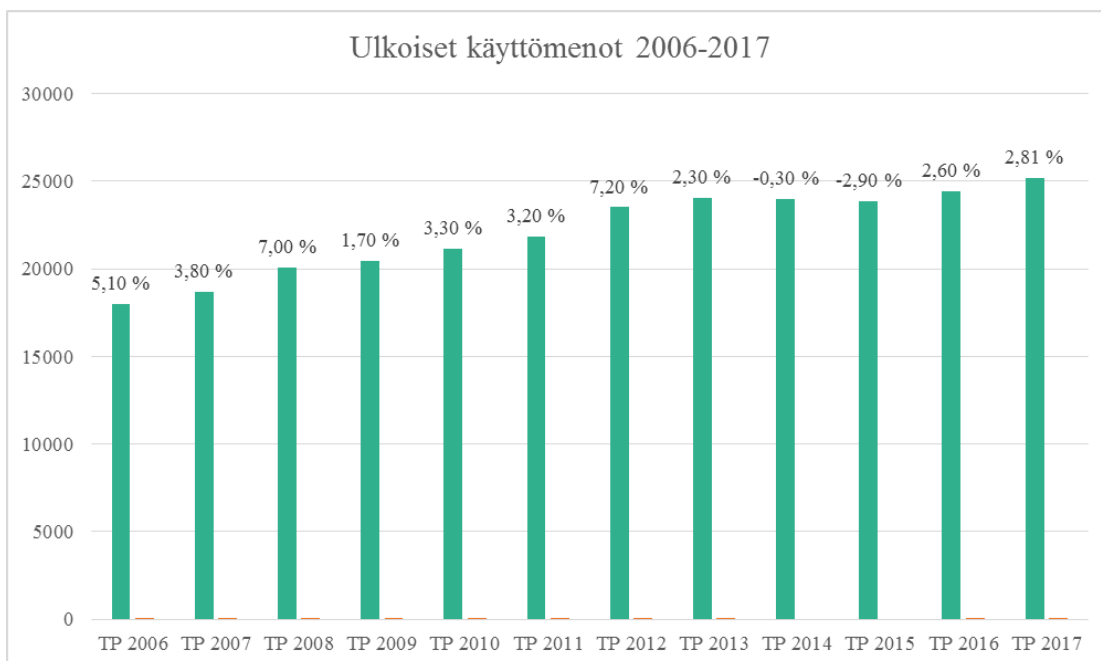
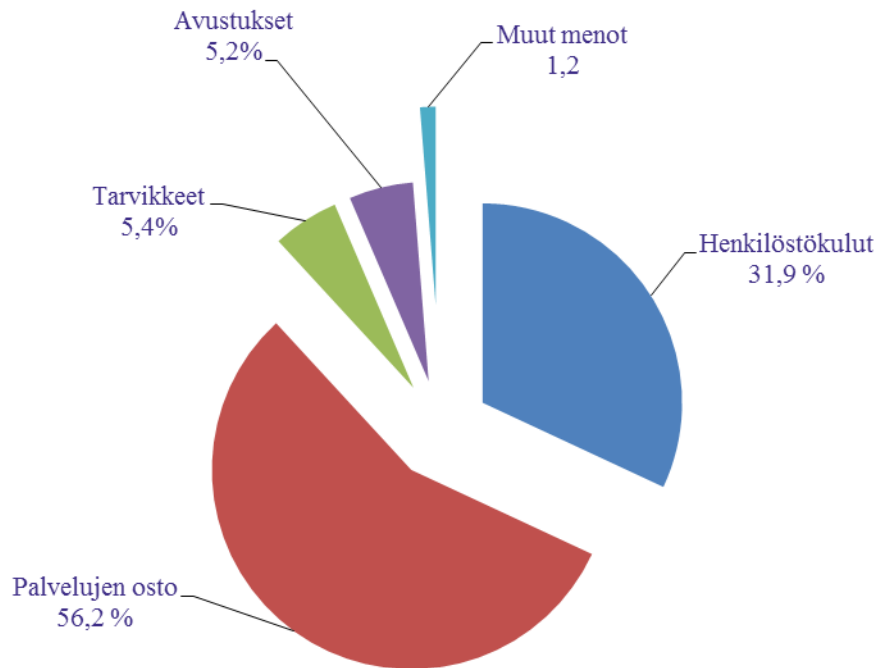
## 1.14

### Käyttötalouden menot menolajeittain (ulkoiset)

Menolajit	2017	2016	2015	2014
1 000 €				
Henkilöstökulut	8 037	8 044	7 983	7 875
Palvelujen osto	14 147	13 214	12 763	13 241
Tarvikkeet	1 354	1 361	1 327	1 211
Avustukset	1 310	1 555	1 476	1 447
Muut menot	318	287	297	234
<b>Yhteensä</b>	<b>25 166</b>	<b>24 461</b>	<b>23 846</b>	<b>24 008</b>



## Käyttötalouden menot menolajeittain v. 2017 (ulkoiset)



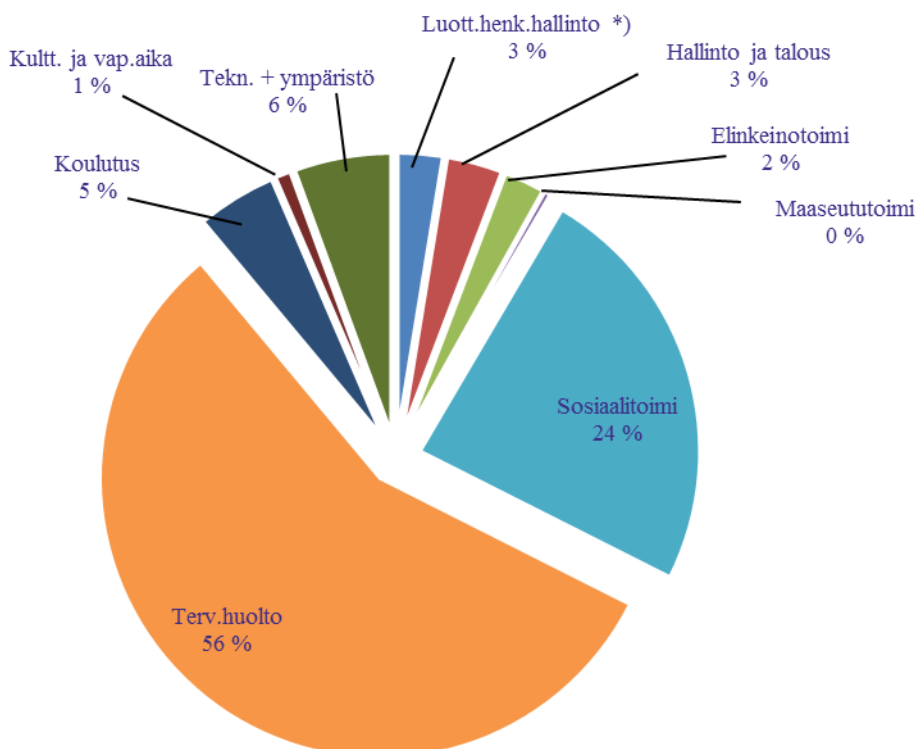
## 1.15

**Palvelujenosto toiminnoittain (ulkoiset)**

Käyttötalous	2017	%	2016	%
1 000 €				
Luott.henk.hallinto *)	365	2,6	250	1,9
Hallinto ja talous	453	3,2	450	3,4
Elinkeinoitoimi	329	2,3	247	1,9
Maaseututoimi	51	0,4	51	0,4
Sosiaalityö	3 389	24,0	2 742	20,8
Terv.huolto	7 994	56,5	7 927	60,0
Koulutus	649	4,6	648	4,9
Kultt. ja vap.aika	126	0,9	134	1,0
Tekn. + ympäristö	791	5,6	765	5,8
	14 147	100,0	13 214	100,0

\*) sis. vaalit + tilintark.

Taulukkoon on koottu eri toimialojen palvelujen ostot kunnan ulkopuolisilta palveluntarjoajilta. Terveydenhuollon luku on selvästi muita suurempi, koska koko terveydenhuolto on kokonaan ostopalvelua.

**PALVELUJEN OSTO TOIMINNOITTAIN (ulkoiset)**


## 1.16

## Tuloslaskelma ja tunnusluvut

<b>TULOSLASKELMA</b>		
<b>ulkoinen</b>		
	<b>2017</b>	<b>2016</b>
	<b>1 000 €</b>	<b>1 000 €</b>
Toimintatuotot	3 514	3 320
Toimintakulut	-25 166	-24 462
<b>Toimintakate</b>	<b>-21 652</b>	<b>-21 142</b>
Verotulot	10 683	10 526
Valtionosuudet	12 663	12 980
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot		3
Muut rahoitustuotot	322	151
Korkokulut	-173	-181
Muut rahoituskulut	-20	-71
<b>Vuosikate</b>	<b>1 823</b>	<b>2 266</b>
Poistot	-832	-816
Satunnaiset tuotot ja kulut		
<b>Tilikauden tulos</b>	<b>991</b>	<b>1 450</b>
<b>Tilikauden ylijäämä (alijäämä)</b>	<b>991</b>	<b>1 450</b>
<b>TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT</b>		
<b>Toimintatuotot/Toimintakulut, %</b>	<b>14,0</b>	<b>13,6</b>
100*Toimintatuotot / (Toimintakulut-Valmistus omaan käyttöön)		
<b>Vuosikate-% poistoista</b>	<b>219,2</b>	<b>277,8</b>
100*Vuosikate / Poistot ja arvonalentumiset		
<b>Vuosikate, €/asukas</b>	<b>560,0</b>	<b>685,8</b>
<b>Asukasmäärä</b>	<b>3 255</b>	<b>3 303</b>





## 1.17

**Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut**

<b>RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT</b>			
		<b>2017</b>	<b>2016</b>
		1 000 €	1 000 €
<b>Toiminnan rahavirta</b>			
	Vuosikate	1 823	2 265
	Satunnaiset erät		
	Tulorahoituksen korjauserät	2	-3
<b>Investointien rahavirta</b>			
	Investointimenot	-2 515	-1 045
	Rahoitusosuudet investointimenoihin	107	
	Pysyvien vast. hyödykk. luovutustulot	125	6
<b>Toiminnan ja investointien rahavirta</b>		<b>-458</b>	<b>1 223</b>
<b>Rahoituksen rahavirta</b>			
<b>Antolainauksen muutokset</b>			
	Antolainasaamisten lisäykset	-24	-50
<b>Lainakannan muutokset</b>			
	Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 000	
	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 404	-1 653
	Lyhytaikaisten lainojen muutos	-350	350
<b>Muut maksuvalmiuden muutokset</b>		<b>-335</b>	<b>-806</b>
<b>Rahoituksen rahavirta</b>		<b>887</b>	<b>-2 159</b>
<b>Rahavarojen muutos</b>		<b>429</b>	<b>-936</b>
Rahavarat 31.12.		783	354
Rahavarat 1.1.		354	1 290
		<b>429</b>	<b>-936</b>
<b>RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT</b>			
<b>Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä</b>		<b>-1531</b>	<b>-1918</b>
<b>5 vuodelta, 1 000 €</b>			
<b>Investointien tulorahoitus %</b>		<b>75,70</b>	<b>216,74</b>
100* Vuosikate / Investointien omahankitameno			
<b>Lainanhoitokate</b>		<b>1,27</b>	<b>1,33</b>
(Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)			
<b>Kassan riittävyys, pv</b>		<b>9,76</b>	<b>4,7</b>
365 pv x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella			
<b>Asukasmäärä</b>		<b>3255</b>	<b>3303</b>



## 1.18

## Tase ja sen tunnusluvut

	2017	2016		2017	2016
	1 000 €	1 000 €		1 000 €	1 000 €
<b>VASTAAVAA</b>			<b>VASTATTAVAA</b>		
<b>PYSYVÄT VASTAAVAT</b>	<b>23 246</b>	<b>21 774</b>	<b>OMA PÄÄOMA</b>	<b>13 558</b>	<b>12 567</b>
Aineettomat hyödykkeet	16	19	Peruspääoma	8 076	8 076
Aineettomat oikeudet	14	15	Edell.tilikausien yli-/alijäämä	4 491	3 041
Muut pitkävaik.menot	2	4	Tilikauden yli-/alijäämä	991	1 450
Aineelliset hyödykkeet	17 606	16 034	<b>TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT</b>	<b>93</b>	<b>81</b>
Maa- ja vesialueet	2 180	2 179	Valtion toimeksiannot	5	5
Rakennukset	10 698	11 189	Lahjoitusrahastojen pääomat	34	35
Kiinteät rakenteet ja laitt.	2 318	1 667	Muut toimeksiantojen pääomat	54	41
Koneet ja kalusto	161	35	<b>VIERAS PÄÄOMA</b>	<b>12 664</b>	<b>11 156</b>
Enn.makset ja keskener.	2 249	964	Pitkäaikainen	8 903	7 385
Sijoitukset	5 624	5 721	Lainat rah.- ja vak.laitoksilta	8 427	6 918
Osakkeet ja osuudet	5 124	5 245	Lainat julkisyhteisöiltä	194	208
Muut lainasaamiset	279	279	Ostovelat		1
Muut saamiset	221	197	Liittymismaksut ja muut velat	282	258
<b>TOIMEKSIANTOJEN VARAT</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	Lyhytaikainen	3 761	3 771
Valtion toimeksiannot			Lainat rah.- ja vak.laitoksilta	1 491	1 741
Lahjoitusrahastojen erityiskatt.	1	1	Lainat julkisyhteisöiltä	14	13
<b>VAIHTUVAT VASTAAVAT</b>	<b>3 068</b>	<b>2 029</b>	Ostovelat	1 193	961
Saamiset	2 285	1 675	Muut velat	175	136
Lyhytaikaiset saamiset	2 285	1 675	Siirtovelat	888	920
Myyntisaamiset	532	555			
Muut saamiset	834	602	<b>VASTATTAVAA YHTEENSÄ</b>	<b>26 315</b>	<b>23 804</b>
Siirtosaamiset	919	518			
Rahoitusarvopaperit	22	22			
Muut osakkeet ja osuudet	22	22			
Rahat ja pankkisaamiset	761	332			
<b>VASTAAVAA YHTEENSÄ</b>	<b>26 315</b>	<b>23 804</b>			

	2017	2016
<b>Taseen tunnusluvut:</b>		
<b>Omavaraisuusaste, %</b>	<b>51,5</b>	<b>52,8</b>
100* (Oma p-oma+Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko p-oma-Saadut ennakot)		
<b>Suhteellinen velkaantuneisuus %</b>	<b>47,2</b>	<b>41,6</b>
100*(Vieras pääoma-Saadut ennakot) / Käyttötulot		
<b>Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %</b>	<b>47,4</b>	<b>41,6</b>
<b>Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €</b>	<b>5482</b>	<b>4491</b>
<b>Kertynyt yli-/alijäämä, €/ asukas</b>	<b>1684,1</b>	<b>1359,5</b>
<b>Lainakanta 31.12., 1000 €</b>	<b>10 126</b>	<b>8 880</b>
Vieras pääoma - (Saadut ennakot+Ostovelat+Siirtovelat+Muut velat)		
<b>Lainat, €/as.</b>	<b>3 111</b>	<b>2 689</b>
<b>Lainasaamiset 31.12., 1000 €</b>	<b>279</b>	<b>279</b>
Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset		



## 1.19

## Kunnan kokonaistulot ja -menot

	2017		2016	
<b>TULOT</b>	<b>1 000 €</b>	<b>%</b>	<b>1 000 €</b>	<b>%</b>
<b>Varsinainen toiminta</b>				
Toimintatuotot	3 514	11,6	3 320	12,1
Verotulot	10 683	35,1	10 526	38,5
Valtionosuudet	12 663	41,6	12 980	47,5
Korkotuotot	0		2	0,0
Muut rahoitustuotot	322	1,1	151	0,6
Satunnaiset tuotot				
Tulorahoituksen korjauserät				
- Käyttööm. myyntivoitot			-3	0,0
<b>Investoinnit</b>				
Rahoitusosuudet invest.	107	0,3		0,0
Käyttööm.myyntitulot	125	0,4	6	
<b>Rahoitustoiminta</b>				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 000	9,9		
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0		350	1,3
Oman pääoman lisäykset				
<b>Kokonaistulot yhteensä</b>	<b>30 414</b>	<b>99,9</b>	<b>27 332</b>	<b>100,0</b>
<b>MENOT</b>				
<b>Varsinainen toiminta</b>				
Toimintakulut	25 166	84,9	24 462	89,1
- Valmistus omaan käyttöön			-	
Korkokulut	173	0,5	181	0,7
Muut rahoituskulut	20	0,1	71	0,3
Tulorahoituksen korjauserät				
+/- Pakoll. varausten muutos				
- Käyttööm.myyntitappiot	-2	0,0		
<b>Investoinnit</b>				
Käyttöomaisuusinvestoinnit	2 515	8,5	1 045	3,8
<b>Rahoitustoiminta</b>				
Antolainasaam.lisäykset	24	0,1	50	0,2
Pitkäaik. lainojen vähenn.	1 404	4,7	1 653	6,0
Lyhytaik. lainojen vähenn.	350	1,2		
<b>Kokonaismenot yhteensä</b>	<b>29 650</b>	<b>99,9</b>	<b>27 462</b>	<b>100,0</b>
<b>Täsmäytys:</b>				
Kokonaistulot-Kokonaismenot	764		-130	
Muut maksuvalm.muutokset -				
Rahavarojen muutos	764		-130	



## 1.20

## Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisällyvistä yhteisöistä

				Yhdistely konsernitilinpäätökseen	
				<i>Yhdistelty (kpl)</i>	<i>Ei yhdistelty (kpl)</i>
Tytäryhteisöt					
Yhtiöt					
		Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt		3	
		Muut yhtiöt		2	1
Kuntayhtymät				6	
Osakkuusyhteisöt				4	
<i>Yhteensä</i>				15	1



## 1.21

## Konsernituloslaskelma ja tunnusluvut

	<b>2017</b>	<b>2016</b>
	1000 e	1000 e
Toimintatuotot	19 711	19 475
Toimintakulut	-40 914	-40 328
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	34	27
<b>Toimintakate</b>	<b>-21 169</b>	<b>-20 826</b>
Verotulot	10 657	10 502
Valtionosuudet	13 352	13 742
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	8	9
Muut rahoitustuotot	326	153
Korkokulut	-280	-302
Muut rahoituskulut	-42	-93
<b>Vuosikate</b>	<b>2 852</b>	<b>3 185</b>
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunitelman mukaiset poistot	-1 599	-1 537
<b>Tilikauden tulos</b>	<b>1 253</b>	<b>1 648</b>
Tilinpäätössiirrot	-3	-10
Tilikauden verot	-5	-2
Laskennalliset verot	-18	-4
Vähemmistöosuudet	-4	4
<b>Tilikauden ylijäämä (alijäämä)</b>	<b>1 223</b>	<b>1 636</b>
<b>KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT</b>		
<b>Toimintatuotot/Toimintakulut, %</b>	<b>48,2</b>	<b>48,3</b>
100*Toimintatuotot/(Toimintakulut-Valm.omaan käyttöön)		
<b>Vuosikate-% poistoista</b>	<b>178,3</b>	<b>207,2</b>
100*Vuosikate / Poistot ja arvonalentumiset		
<b>Vuosikate, €/asukas</b>	<b>876,14</b>	<b>964,23</b>
<b>Asukasmäärä</b>	<b>3255</b>	<b>3303</b>



## 1.22

**Konsernin rahoituslaskelma ja tunnusluvut**

						2017	2016
<b>Toiminnan rahavirta</b>							
	Vuosikate					2 852	3 184
	Tilikauden verot					-5	-2
	Tulorahoituksen korjauserät					-32	0
<b>Investointien rahavirta</b>							
	Investointimenot					-3 461	-2 174
	Rahoitusosuudet investointeihin					156	32
	Pysyvien vast. hyödykk. luovutustulot					158	8
Toiminnan ja investointien rahavirta						-332	1 048
<b>Rahoituksen rahavirta</b>							
Antolainauksen muutokset							
	Antolainasaamisten lisäykset					-25	-50
Lainakannan muutokset							
	Pitkäaikaisten lainojen lisäys					3 282	695
	Pitkäaikaisten lainojen vähennys					-1 866	-2 139
	Lyhytaikaisten lainojen muutos					-402	243
Oman pääoman muutokset						48	-4
Muut maksuvalmiuden muutokset							
	Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset					11	7
	Vaihto-omaisuuden muutos					-1	17
	Saamisten muutos					-534	-381
	Korottomien velkojen muutos					59	-268
Rahoituksen rahavirta						572	-1 880
<b>Rahavarojen muutos</b>						240	-832
Rahavarat 31.12.						3 030	2 790
Rahavarat 1.1.						2 790	3 622
						240	-832
<b>KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT</b>						<b>2017</b>	<b>2016</b>
<b>Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä</b>						<b>-3410</b>	<b>-3173</b>
<b>5 vuodelta, €</b>							
<b>Investointien tulorahoitus</b>						<b>86,3</b>	<b>148,67</b>
100* Vuosikate / Investointien omahankintameno							
<b>Lainanhoitokate</b>						<b>1,5</b>	<b>1,43</b>
(Vuosikate+Korkokulut) / (Korkokulut+Lainanlyhennykset)							
<b>Kassanriittävyys, pv</b>						<b>23,7</b>	<b>17,42</b>
365 x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella							
<b>Asukasmäärä</b>						<b>3255</b>	<b>3303</b>



## 1.23

## Konsernitase ja tunnusluvut

<b>VASTAAVA</b>	<b>2017</b>	<b>2016</b>
	<b>1 000 €</b>	<b>1 000 €</b>
<b>PYSYVÄT VASTAAVAT</b>		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	173	122
Muut pitkävaikutteiset menot	75	93
Ennakkomaksut	9	19
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	257	234
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	2 522	2 520
Rakennukset	20 023	19 854
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 599	1 890
Koneet ja kalusto	972	839
Muut aineelliset hyödykkeet	47	36
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	2 569	1 929
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	28 732	27 068
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet	905	1 000
Muut osakkeet ja osuudet	534	529
Muut lainasaamiset	80	80
Muut saamiset	238	213
Sijoitukset yhteensä	1 757	1 822
Pysyvät vastaavat yhteensä	30 746	29 124
<b>TOIMEKSIANTOJEN VARAT</b>		
Valtion toimeksiannot	72	53
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	37	36
Muut toimeksiantojen varat	20	21
Toimeksiantojen varat yhteensä	129	110



	<b>2017</b>	<b>2016</b>
	<b>1 000 €</b>	<b>1 000 €</b>
<b>VAIHTUVAT VASTAAVAT</b>		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	85	81
Keskeneräiset tuotteet	6	8
Vaihto-omaisuus yhteensä	91	89
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset		
Lainasaamiset	81	81
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	81	81
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	1 020	1 050
Muut saamiset	1 047	750
Siirtosaamiset	834	565
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	2 901	2 365
Rahoitusomaisuusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet	22	22
Muut arvopaperit	555	616
Arvopaperit yhteensä	577	638
Rahat ja pankkisaamiset	2 453	2 152
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	6 103	5 325
<b>V A S T A A V A A</b>	<b>36 978</b>	<b>34 559</b>





<b>V A S T A T T A V A A</b>	<b>2017</b>	<b>2016</b>
	<b>1 000 €</b>	<b>1 000 €</b>
<b>OMA PÄÄOMA</b>		
Peruspääoma	8 076	8 076
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma		1
Muut omat rahastot	241	226
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	3 645	1 975
Tilikauden yli-/alijäämä	1 223	1 636
Oma pääoma yhteensä	13 185	11 914
<b>VÄHEMMISTÖOSUDET</b>		
Vähemmistöosuudet yhteensä	222	210
<b>PAKOLLISET VARAUKSET</b>		
Muut pakolliset varaukset	342	333
Pakolliset varaukset yhteensä	342	333
<b>TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT</b>		
Valtion toimeksiannot	85	66
Lahjoitusrahastojen pääomat	71	69
Muut toimeksiantojen pääomat	74	65
Toimeksiantojen pääomat yhteensä	230	200
<b>VIERAS PÄÄOMA</b>		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	14 551	13 182
Lainat julkisyhteisöiltä	1 203	1 191
Muut velat	281	258
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	16 035	14 631
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	1 953	2 219
Lainat julkisyhteisöiltä	151	250
Saadut ennakot	95	116
Ostovelat	1 748	1 629
Muut velat	357	327
Siirtovelat	2 523	2 610
Laskennalliset verovelat	137	120
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	6 964	7 271
Vieras pääoma yhteensä	22 999	21 902
<b>V A S T A T T A V A A</b>	<b>36 978</b>	<b>34 559</b>



<b>Konsernitaseen tunnusluvut</b>	<b>2017</b>	<b>2016</b>
<b>Omavaraisuusaste %</b>	36,40	35,20
100*(Oma p-oma+Vähemm.osuus+Kons.reservi+Poistoero ja vap eht.varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)		
<b>Suhteellinen velkaantuneisuus %</b>	52,4	49,83
100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot		
<b>Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista</b>	53,13	50,68
<b>Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €</b>	4868	3611
<b>Kertynyt yli-/alijäämä, €/ asukas</b>	1 495	1 093
<b>Konsernin lainakanta 1000 €</b>	17859	16842
Vieras pääoma - (Saadut enn.+Ostovelat+Siirtovelat+Muut velat)		0
<b>Konsernin lainat €/as.</b>	5487	5099
<b>Konsernin lainasaamiset 31.12. 1000 €</b>	80	80
Sijoituksiin merkityt jvk.lainasaamiset ja muut lainasaamiset		
<b>Kunnan asukas määrä</b>	3255	3305



## 2

## TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

## 2.1

## Tavoitteiden toteutuminen

<b>170 Yleishallinto</b>
<b>Toiminnan kuvaus</b> Yleishallinnon palvelualue sisältää hallintopalvelut, yhteis palvelupisteen, henkilöstöhallinnon, kunnallisverotuksen ( kunnan osuus verotuskustannuksista), tykytoiminnan, asuntoasiat, työsuojelutoiminta, työterveyshuolto, työllistämisasiat sekä mm. Työtä osuuskunnasta hankkeen.  Hallintopalveluihin kuuluvat mm. keskusvaalilautakunnan , valtuuston, kunnanhallituksen ja henkilöstöjaoston sihteeripalvelut.
<b>Vastuhenkilö</b> Hallintojohtaja
<b>Sitovia tavoitteita</b> 1. Työhyvinvointiohjelman päivitys 2. Asianhallintaohjelman käyttöön otto, sähköinen arkistointi ja kokoushallinta
<b>Toteutuminen 2017</b> 1. Työhyvinvointiohjelman päivitys keskeytyi organisaatiossa tapahtuneiden henkilöstömuutosten ja työruuhkan takia. Vanha työhyvinvointiohjelma oli vielä voimassa 2017, ja sen toteuttamisessa keskityttiin konkreettisiin toimenpiteisiin. Työntekijöille tarjottiin lakisääteistä laajempi työterveyshuolto, jonka painopistettä siirrettiin ennalta ehkäisevään ja työkykyä ylläpitävään toimintaan, ennenaikaisen eläköitymisen vähentämiseen ja sairauspoissaolojen vähentämiseen. Omaehtoista virkistäytymistä tuettiin hankkimalla henkilöstölle Smartum kulttuuri- ja liikuntakortit, käynnistämällä ohjattu Circuit-kuntosaliryhmä, tarjoamalla kunnan työntekijöille uimahalli- ja kuntosalien vapaakäyttö, järjestämällä virkistys- ja liikuntailtapäiviä. 2. Tiedonhallintasuunnitelma (TOS) saatiin valmiiksi, mutta varsinaista asianhallinto-ohjelman käyttöön ottoa ei saatu toteutettu Istekin asiantuntija palveluiden ruuhkautumisen takia. Lisäksi omakin organisaatio oli ylikuormittunut. Valittava ohjelmisto on kuitenkin tiedossa, ohjelmiston käyttöön käytiin tutustumassa Mikkelissä. Asunnonhankinnan isännöinti kilpailutettiin, tehtävät siirtyvät Rautalammin kiinteistökeskuksen hallintaan 1.2.2018. Asunto-osakeyhtiöiden fuusiota valmisteli BDO.
<b>Tunnusluvut ja mittarit</b>



<b>Yleishallinto</b>	<b>TP 2016</b>	<b>TA 2017</b>	<b>TP 2017</b>	<b>Ero</b>
		<b>(sis. muutokset)</b>		
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-102 916	-90 000	-107 973,11	-17 973
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	534 216	606 450	589 284,17	-17 166
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	431 300	516 450	481 311,06	-35 139
<b>Suunnitelmapoistot</b>	0	0	361,93	362
<b>Tulot (sisäiset)</b>	-83 583	-71 410	-93 468,35	-22 058
<b>Menot (sisäiset)</b>	65 776	59 692	74 164,67	14 473
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	-17 807	-11 718	-18 941,75	-7 224
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	413 492	504 732	462 369,31	-42 363
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	125,19	152,81	142,05	



## 70 Yleishallinto, työllistymistä edistävät palvelut

### Toiminnan kuvaus

Kunnan työllistymistä tukevien palvelujen tarkoituksena on tukea ensisijaisesti pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työllistymistä ja ehkäistä työttömyyden pitkittymistä, yhteistyössä yritysten, kolmannen sektorin toimijoiden sekä muiden viranomaisten ja kunnan eri toimialojen kanssa.

Palvelun perustana työnhakijalle on motivoiva yksilöllinen tuki- ja ohjaus työn, työkokeilu- ja opiskelupaikan suunnitteluun, etsimiseen ja käynnistämiseen sekä tarvittaessa työkyky ja eläkeselvitteilyt.

Yritykselle ja työnantajalle palvelu on tukea soveltuvan työntekijän löytämiseen, mahdollisten koulutusratkaisujen selvittämiseen, ohjausta uuden työntekijän vastaanottamiseen sekä yhteyshenkilönä toimimista työnantajien ja TE-toimiston välillä.

Kunnan toimintaan järjestetään palkkatukityöjaksoja ja työkokeilumahdollisuuksia. Lisäksi käytössä on kuntalaisia, jonka avulla yrityksiä ja välityömarkkinoita tuetaan taloudellisesti työllistämään pitkäaikaistyötön henkilö.

Työllistymistä tukevat palvelut on tarkoitettu paikkakuntalaisten työnhakijoiden, alanvaihtajien ja työnantajien käyttöön toimien matalankynnyksen ”työnhakukioskina”.

### Vastuuhenkilö

Hallinto-osastolla (elinvoima- ja työ) on työllisyyspalveluissa yksi määräaikainen toimi.

Työllistymistä ja työhönkuntoutumista edistävää yhteistyötä tehtiin kunnassa tiiviisti sosiaalityöntekijöiden, Kokka -työpajatoiminnan, etsivän nuorisotyöntekijän sekä Työtä – osuusakunnasta-hankeen kanssa.

Rautalamppi kuuluu Kuopion seudun monialaiseen yhteispalvelu verkostoon (TYP). Lisäksi yhteistyö on tiivistä Pohjois-Savo Te-toimiston kanssa.

### Sitovia tavoitteita

- Työttömien määrän pysyminen alle 160 henkilön vuoden aikana. Vuoden aikana työttömien määrä vaihteli 162 - 96 hlön välillä ja työttömyysprosentti 12,7 – 7,5 % välillä. Keskimääräisesti työttömiä työnhakijoita oli 131 ja ka. työttömyys 10,3%.
- Vuoden aikana asiakkaana oli yhteensä 114 henkilöä. Asiakasohjautuvuus jakautui seuraavasti: Pitkäaikaistyöttömyys (yli 200 pv) 42 hlöä, TYP-palvelu 14 hlöä, omaehtoinen palveluun hakeutuminen 37 hlöä, työttömyysturvan ulkopuolelta (sos.toimesta) 8 hlöä, kuntouttava työtoiminta ja mt-kuntoutujien työtoiminta 13.
- Työllistäminen kuntaan. Palkkatuetulla työjaksolla (kesto 6-9 kk) oli 21 henkilöä, joista kaksi oppisopimuskoulutuksessa.
- Työllistyminen yrityksiin ja yhdistyksiin. Yrityksiin työllistyi toistaiseksi työsuhteeseen 4 hlöä ja määräaikaisiin työsuhteisiin 23 hlöä. Yksi hlö aloitti yritystoiminnan. Yhdistyksiin palkkatuella työllistyi 3 hlöä määräaikaiseen työsuhteeseen (kesto 6-9 kk).
- Ammatilliset opinnot aloitti 7 hlöä.
- Muita työllistymisen aktiivitoimia: työkokeilujaksot (kesto 1 – 6 kk) yrityksiin, yhdistyksiin ja kuntaan yhteensä 45 jaksoa, kuntouttavan työtoiminnan aloitus 4 hlöä, mt-kuntoutujien työtoiminnan aloitus 3 hlöä, ammatillinen kuntoutus (Kela ja työeläkevakuutus) 5 hlöä.
- Muita jatkopolkuja: Vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi 9 hlöä, kuntoutustuelle 1 hlö, pitkäkestoiselle sairauslomalle 2 hlöä. 3 hlöä muutti paikkakunnalta ja 2 hlöä siirtyi työttömyysturvan ulkopuolelle.
- Kelan työmarkkinatuen kuntaosuuden kustannusten pysyminen alle 180 000 euroa. Tavoitteeseen päästiin erinomaisesti. Työmarkkinatuen kuntaosuuskustannukset olivat 122 488€ Vuoteen 2016 verrattuna – 32.9%.
- Monialaisen yhteispalvelun (TYP) toteuttaminen. Tavoitteen mukainen 40 – 50 ihmistä / vuosi on arvioitu korkeaksi TYP kriteereihin ja alentuneen työnhakija määrään suhteutettuna. Vuoden 2017 aikana palvelussa oli 14 henkilöä. Kaikki palvelua tarvitsevat ja TYP-kriteerit täyttävät työnhakijat otettiin palveluun. Joulukuussa 2017 prosessissa oli 6 henkilöä. Päättyneet prosessit johtivat



työeläkevakuutuksen ammatillisen kuntoutuksen käynnistymiseen, työllistymiseen, paikkakunnalta muuttoon ja määräaikaiseen työkyvyttömyys-eläkkeeseen.

- Nuorten jatkosuunnitelmien edistäminen. Alle 30-vuotiaita nuoria työllistyi avoimille työmarkkinoille, aloitti opiskelun ja siirtyi myös etsivän nuorisotyön ohjaukseen.
- Kunnan palkkatukityöjaksoilla olleiden henkilöiden työllistyminen palkkatukijakson päätyttyä. Kolme henkilöä työllistyi toistaiseksi työsuhteeseen yrityksiin.
- Eläkeselvittelyihin hankittiin ostopalveluina kaksi neuropsykologin resurssiselvitystä ja yksi erikoislääkärin konsultaatio

#### **Perusteluita**

Vuoden 2017 aikana tiivistettiin monialaista (TYP) yhteistyötä. TE-palvelujen asiantuntija kävi keskimäärin kaksi kertaa kuukaudessa Rautalammissa tapamassa TYP ja tuetun työllistymisen (PL 3) työsuunnittelijan työparia. Työllistymistä edistävää yhteistyötä tehostettiin sosiaalityöntekijöiden, etsivän nuorisotyöntekijän ja Kokka-toiminnan kanssa.

Kunta vastaa Kelan työmarkkinatuen kustannuksista seuraavasti: 50 % 300 – 999 päivää ja 70 % yli 1000 päivää työmarkkinatukea saaneiden osalta. Pitkäaikaistyöttömyys on vähentynyt huomattavasti ja kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen kustannukset ovat laskeneet kuluneen vuoden aikana 32,9% (59 986€). Pohjois-Savon kuntien alueella kustannussäästö on suurin (Pohjois-Savon kunta-taloustyöryhmän tiedote 23.2.2018). Joulukuussa 2016 yli 300 pv työmarkkinatukea saaneita henkilöitä oli 41, kun vastaava luku joulukuussa 2017 oli 23 henkilöä.

Työsuunnittelija on haastatellut kaikki pitkäaikaistyöttömät. Vuoden 2017 alusta lähtien Kela on toimittanut koosteen myös 200 päivää työmarkkinatukea saaneista henkilöistä, jotka ovat työttömyyden pitkittyessä 300 päivään saakka, tippumassa kuntaosuus kustannusten piiriin. Kaikki 200 päivää työmarkkinatukea saaneet henkilöt on myös kutsuttu haastatteluun ja käynnistetty ohjausyhteistyö. Näin useille työnhakijoille on löytynyt työtä, työkokeiluja tai opiskelupaikkoja ja pitkittyvä työttömyys on saatu katkaistua.

Yhteistyötä työntajien ja työllisyyspalveluiden osallistuvien yhteistyötahojen kanssa on tiivistetty. Erityisesti terveydenhuollon, työeläkevakuutuslaitosten ja Kelan yhteistyö on lisääntynyt työ- ja toimintakyvyn selvittelyjen ja ammatillisen kuntoutuksen osalta.

Kunnan sisäinen yhteistyö eri toimialojen, hankkeiden ja projektien kanssa on lisääntynyt ja jouhevoitunut mm. palkkatukityöllistymisen ja ohjattujen työkokeilujen järjestämisen osalta. Työllisyyspalveluissa oli yksi sosionomia AMK opiskelija suoritti 10 vk palveluohjauksen työssäoppimisjakson



**Tunnusluvut ja mittarit****Määräraha- ja Työllisyys**

	TA 2016	TA 2017	TP 2017	Muutos	TA 2018
Toimintatuotot	-91 299	-80 800	-97 154	16 354	-80 800
Toimintakulut	235 968	289 400	254 425	34 975	287 281
Toimintakate/jäämä	144 669	208 600	157 271	51 329	206 481

**Tunnusluvut ja mittarit 2016 – 2017**

	2016 / keskiarvo	2017 / keskiarvo
Työllinen työvoima	1321	1267
Työttömiä työnhakijoita	165	131
Työttömien osuus % työvoimasta	12,5	10,3



### 366 Työtä osuuskunnasta- hanke

#### Toiminnan kuvaus

Työtä osuuskunnasta- hankkeen tavoitteena oli perustaa työosuuskunta Rautalammin kunnan ja Suonenjoen kaupungin alueelle yhdeksi paikallisen työllistymisen välineeksi ja palvelutarjonnan monipuolistajaksi. Tavoite konkretisoitui 12.1.2017 Pirtsakki Osuuskunnan perustamiskokouksessa. Kaupparekisteriin osuuskunta merkittiin 27.2.17, jonka jälkeen varsinainen liiketoiminta saattoi alkaa. Pirtsakki Osuuskunnan lisäksi hanke on ollut mukana perustamassa Kosken Tuike Osuuskuntaa, joka pyörittää Kosken Puotipiikanimistä kyläkauppaa.

Hankkeen panos osuuskuntien perustamisessa ja niiden toiminnan käynnistämässä on ollut merkittävä. Osuuskuntakoulutuksen ja yrittäjäyysvalmennuspäivien järjestämisen ohella työntekijät ovat haastatelleet yli 20 työosuuskuntatoiminnasta kiinnostunutta henkilöä vuoden 2017 aikana. Haastattelujen avulla on pystytty selvittämään, onko osuuskunta heille sopiva väylä työllistymiseen. Osuuskuntareeneissa, joita alkuvuodesta järjestettiin viikoittain ja loppuvuodesta kahden viikon välein, käytiin käytännön läheisesti läpi osuuskunnan toimintaan, kuten toiminnan organisointiin, markkinointiin ja talouden hallintaan, liittyviä asioita. Treenit toimivat myös jäsenyydestä kiinnostuneille väylänä tutustua toimintaan.

Kouluttamisen, neuvonnan ja aktiivisen tiedottamisen ohella hanke on rakentanut verkostoja, joiden kautta osuuskuntayrittämisestä kiinnostuneet henkilöt pystyvät ohjautumaan toiminnan piiriin hankkeen päätyttyäkin. Keskeisessä asemassa on kuntien työllisyyspalveluiden ja Te-toimiston henkilökunta.

Hankkeeseen on palkattuna kaksi henkilöä: projektipäällikkö sekä osuuskuntaohjaaja. Työtä osuuskunnasta- hankkeelle on nimetty seurantaryhmä, jonka puheenjohtajana toimii Suonenjoen kaupunginjohtaja Juha Piironen. Seurantaryhmä kokoontui vuoden aikana kaksi kertaa.

#### Vastuhenkilö

Projektipäällikkö Merja Kirjasniemi

#### Sitovia tavoitteita

Hankesuunnitelmassa hankkeen keskeisimmiksi tavoitteiksi on asetettu:

- Viidestä kymmeneen henkilöön työllistyy osuuskunnassa
- Osuuskunta jatkaa ja kehittää toimintaansa, vakiintuu osaksi paikallisia työllistymispolkuja
- Paikalliset yritykset saavat tarvittaessa lyhytaikaistakin työvoimaa
- Avustustehtävissä ja kotipalvelussa on saatavissa palveluja ja työvoimaa
- Toimintamalli on levitettävissä

#### Perusteluita

Hankkeen aikana Pirtsakki osuuskunnassa on työllistynyt 12 henkilöä osa-aikaisesti. Osuuskunnan toiminnan vakiintumisen puolesta puhuu se, kiinnostuneita uusia henkilöitä on ottanut yhteyttä hankkeeseen tasaiseen tahtiin ja heitä on neuvottu osuuskuntayrittämisessä. Pirtsakin jäsenmäärä on kasvanut kymmenestä perustajasta neljääntoista.

Yrityksille tehdyn palvelutarvekyselyn mukaan etenkin rautalampilaisissa yrityksissä on tarvetta tilapäisten töiden tekijöille ja yrittäjät ovat valmiita käyttämään osuuskunnan palveluita, jos osajia sitä kautta löytyy. Kotipalvelu (mm. siivous) ja avustustehtävät (henkilökohtainen avustaminen) kuuluvat osuuskunnan palveluvalikoimaan.

Hanke on herättänyt kiinnostusta myös toimialueensa ulkopuolella. Pirtsakki osuuskunta suunnittelee laajentavansa toimialuettaan Rautalamppi-Suonenjoki- akselin ulkopuolelle.

#### Tunnusluvut ja mittarit (Taulukot kuvamuodossa ja taulukon fontti Times new roman)

Toteutuneet ja ELY-keskuksen maksuhakemuksissa hyväksymät kustannukset 2017:





palkat	74934,56	Hanketyöntekijöiden palkat	
palkkiot	5927,64	Koulutusten asiantuntijapalkkiot	
vuokrat	441,29	Koulutusten tilavuokrat	
matkat	2650,94	Hanketyöntekijöiden matkakulut ja Pirkanmaan opintomatka	
muut	5032,94	Ruotsin opintomatka sekä vähäiset toimistotarvike- ym. hankinnat	
<b>YHTEENSÄ</b>	<b>88987,37</b>		
<b>Rahoitus:</b>			
EU ja valtio	62291,16	70 %	
Suonenjoki	13348,11	15 %	
Rautalamppi	13348,11	15 %	



<b>180 Taloushallinto</b>
<b>Toiminnan kuvaus</b> Taloushallinto sisältää palkanlaskentapalvelut, kirjanpito- ja perintäpalvelut ostopalveluna Kuntalaskennasta. Myynti- ja ostoreskontran, hankkeiden maksatukset, perintään osallistumisen ja aicut-palvelut kunnan toimintana.
<b>Vastuhenkilö</b> Hallintojohtaja
<b>Sitovia tavoitteita</b> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Ajantasainen talouden raportointi, sujuva yhteistyö Kuntalaskennan kanssa (raportointi, perintä).</li> <li>2. Tietokoneohjelmistojen päivitys Office 365</li> <li>3. Henkilöstön lomat, koulutus, muut poissaolot hoidetaan sähköisesti, Essi-ohjelman kautta</li> </ol>
<b>Toteutuma</b> Raportointia on kehitetty, turhia raportteja on poistettu. Perintä toimii aiemmin sovittujen periaatteiden mukaisesti, hallintokunnilla on oma tärkeä rooli siinä, että saatavat eivät jää ”roikkumaan”. Office 365 ohjelmisto hankittiin. Koulutus järjestelmään järjestetään vuoden 2018 alkupuolella. Essi ohjelman käyttö parantunut, raportit ovat luotettavampia kuin aiemmin esin. sairaslomien osalta.
<b>Tunnusluvut ja mittarit</b> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. reklamaatioita 0</li> <li>2. ohjelmistot kaikilla koneilla, toteutus siirtyi.</li> <li>3. Essi ohjelmaan saatu poissaolot mm. esimiesten myöntämät sairaslomat paremmin, vielä on kuitenkin parannettava.</li> </ol>

Taloushallinto	TP 2016	TA 2017 (sis. muutokset)	TP 2017	Ero
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-61 702	-40 000	-53 826,22	-13 826
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	550 742	554 981	571 485,29	16 504
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	489 040	514 981	517 659,07	2 678
<b>Suunnitelmapoistot</b>				
<b>Tulot (sisäiset)</b>	-223 757	-318 594	-313 774,88	4 819
<b>Menot (sisäiset)</b>	27 199	19 070	22 932,98	3 863
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	-196 558	-299 524	-290 841,90	8 682
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	292 482	215 457	226 817,17	11 360
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3 255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	88,55	65,23	69,68	



## 26 Elinkeinotoimi

### Toiminnan kuvaus

Elinkeinotoimen tehtävänä on edistää Rautalammin elinkeinoelämän kokonaisvaltaista kehittämistä yhdessä eri sidosryhmien kanssa. Elinkeinotoimen toiminta perustuu valtuuston hyväksymiin kuntastrategiaan sekä yritys- ja elinkeinostrategiaan.

### Vastuhenkilö

kunnanjohtaja, elinkeinoasiamies

### Sitovia tavoitteita

1. Yritysmäärän nettokasvu viidellä ja työpaikkojen määrän kasvu 5-10 työpaikalla.
2. Olemassa olevien yritysten toimintaedellytysten turvaaminen
3. Sukupolven- ja omistajanvaihdosten edistäminen
4. Yritysten työvoimatarpeen täyttäminen
5. Yritysten kehittämis- ja investointihankkeiden edistäminen
6. Uusi yritys- ja elinkeinostrategia käyttöön 2017
7. Yritysvaikutusten arviointi käyttöön kunnan toimielinten ja lautakuntien valmistelu- ja päätöksentekoprosesseissa
8. Matkailutoimialan kokonaisvaltainen kehittäminen kansallispuiston statusta ja Enonniemen vuorimaisema-aluetta hyödyntäen
9. Jokaiselle kotikuntaan uuden yrityksen perustavalle kokoaikaisesti yrittäjän työllistävälle yritykselle myönnetään 1000 euron kannustintuki. Mikäli yrittäjä (tai yli 50% yrityksen äänivallasta) on alle 25-vuotiaalla yrittäjällä, on tuen määrä 2000 euroa.
10. Kuntamarkkinoinnin kokonaisvaltaisen suunnitelman tekeminen vuonna 2017.

### Perusteluita

#### Tunnusluvut ja mittarit (Taulukot kuvamuodossa ja taulukon fontti Times new roman)

1. Yritysmäärän muutos 1-12/2017 -1 (perustettuja 10, lakanneita 11)
2. Toimintaedellytyksien kehittäminen tapahtuu ennen kaikkea kehittämishankkeiden kautta, joita hallinnoi Kehitysyhtiö SavoGrow. Rautalampilaiset yrittäjät ovat osallistuneet esimerkiksi seuraaviin hankkeisiin: TechnoGrowth 2.0, Yritys oppii ja menestyy, MikroGrow ja eMaaseutu. Yritysten kehittämishankkeisiin ja toimintaympäristön kehittämishankkeisiin liittyviä neuvontatapahtumia oli vuoden aikana yhteensä 56.
3. Vuoden aikana ei tapahtunut omistajanvaihdoksia (neuvontatapahtumat), mutta jatkajaa etsiviä yrityksiä on 5-10 kappaletta.
4. Työvoimatarpeen täyttämisessä on tehty tiivistä yhteistyötä hallinto-osaston työsuunnittelijan kanssa. Työttömien määrä vuoden aikana oli keskimäärin 131 eli 10 %. Alimmillaan määrä oli lokakuussa, jolloin työttömien määrä oli 96 eli 7,5 %, korkeimmillaan määrä oli tammikuussa: 162 (12,7 %). Avointen työpaikkojen määrä oli keskimäärin 10 ja uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin keskimäärin 12 kuukaudessa. Tietyillä ammattialoilla työvoiman saatavuus on haasteellista, esimerkiksi metallialan yritykset täyttävät työvoimatarpeen ulkomaisella vuokratyövoimalla kotimaisen tarjonnan puuttumisen vuoksi.
5. Vuoden aikana Rautalammissa toteutui kaksi teollista laajennusinvestointia ja yhden uuden teollisuusrakennuksen investointi. Kehittämishankkeissa painopiste on ollut yritysten osallistumisessa yleisiin kehittämishankkeisiin, mutta myös joitakin yrityskohtaisia kehittämishankkeita on ollut käynnissä. Tekesin rahoitusta tai avustuksia myönnettiin tai maksettiin vuoden aikana viidelle paikkakuntalaiselle yritykselle.



6. Uuden elinvoimaohjelman valmistelu käynnistyi loppuvuodesta, mutta käytännön syistä (esim. elinkeinotoimesta vastaavan kunnanjohtajan vaihtuminen) ohjelman valmistuminen siirtyi vuodelle 2018.
7. Yritysvaikutusten arviointi on otettu käyttöön elinvoimalautakunnassa ja käyttöönotto on tarkoitus laajentaa muihin toimielimiin vuoden 2018 aikana.
8. Ks. Rautalammin-Konneveden luontomatkojen koordinoitihankkeen ja Kiehtova maisema -hankkeen raportit.
9. Kannustintukia myönnettiin yhteensä seitsemälle yritykselle.
10. Kuntamarkkinoinnin kokonaisvaltaisen suunnitelman tekeminen siirtyi vuodelle 2018.

<b>Tapahtumatyyppi</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>Yhteensä</b>
Yhteydenotto	115	63	43	221
Toimintaympäristön kehittämishankkeiden neuvonta	112	38	16	166
Yrityksen kehittämishankkeet	49	34	23	106
Koulutus	12	33	32	77
Rahoitusneuvonta	37	18	4	59
Perustamisneuvonta	22	6	23	51
Yrityskäynti	4	3	43	50
Muu tapahtuma	14	6	24	44
Yrityksen kehittämishankkeet	0	8	33	41
Asiakaskäynti	21	3	11	35
Starttirahalausunto	14	5	3	22
Muut	12	26	11	49
<b>Yhteensä</b>	<b>412</b>	<b>243</b>	<b>266</b>	<b>921</b>

Lähde: Kehitysyhtiö SavoGrow Oy:n asiakastietojärjestelmä

<b>Elinkeinotoimi</b>	<b>TP 2016</b>	<b>TA 2017</b>	<b>TP 2017</b>	<b>Ero</b>
		<b>(sis. muutokset)</b>		
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-236 471	-378 821	-288 374,16	90 447
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	451 246	686 363	585 956,18	-100 407
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	214 775	307 542	297 582,02	-9 960
<b>Suunnitelmapoisot</b>				
<b>Tulot (sisäiset)</b>	-890	0	0,00	0
<b>Menot (sisäiset)</b>	14 867	14 180	8 769,71	-5 410
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	13 977	14 180	8 769,71	-5 410
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	228 752	321 722	306 351,73	-15 370
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	69,26	97,40	94,12	



<b>270 Maaseututoimi</b>
<b>Toiminnan kuvaus</b> Sydän-Savon maaseutupalvelu vastaa yhteistoiminta-alueen maaseutuhallinnon hoitamisesta ja toimii myöskin maaseutuyrityksen kehittämistyössä. Rautalammin kunnassa hoidetaan myös yksityisteiden hallinnointiin liittyviä tehtäviä.
<b>Vastuhenkilö</b> Maaseutuasiamies
<b>Sitovia tavoitteita</b> 1. Maaseutuviranomais- ja kehittämispalveluiden hyvä saavutettavuus. 2. Henkilöstön ammattitaidon hyödyntäminen ja palveluiden hallittu kustannuskehitys.
<b>Perusteluita</b> Maaseutuhallinnon viranomaistehtäviin käytetty n. 80 % työajasta ja yksityistieasioihin, kehittämistehtäviin sekä valmiussuunnitteluun on käytetty n. 20 % työajasta.
<b>Tunnusluvut ja mittarit</b> Maatalouden viljely ja eläinperusteisia tukia maksettiin 120:lle tilalle n. 4.2 miljoonaa euroa vuonna 2017. Viljeltyä peltoa Rautalampilaisilla tiloilla on n. 4.400 ha ja maitoa tuotettiin 25.lla tilalla 5,2 milj. ltr. Rautalammin kunnassa maksettiin yksityisteiden kunnossapitoavustusta 96:lle tielle 50767 €

Maaseututoimi	TP 2016	TA 2017 (sis. muutokset)	TP 2017	Ero
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>				
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	52 527	60 660	54 589,90	-6 070
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	52 527	60 660	54 589,90	-6 070
<b>Suunnitelmapoistot</b>				
<b>Tulot (sisäiset)</b>				
<b>Menot (sisäiset)</b>	6 687	4 446	6 116,12	1 670
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	6 687	4 446	6 116,12	1 670
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	59 215	65 106	60 706,02	-4 400
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	17,93	19,71	18,65	



**307 Perusturvan hallinto**
**Toiminnan kuvaus**

Perusturvan hallinto tuottaa laadukasta johtamista ja toimivia perusturvan hallinto- ja toimistopalveluita, jotka mahdollistavat laadukkaiden peruspalveluiden tuottamisen.

**Vastuhenkilö**

Perusturvajohtaja

**Sitovia tavoitteita**

Lakisääteiset palvelut tuotetaan laadukkaasti ja päätökset tehdään määräajassa koko perusturvassa. Vuoden 2017 aikana valmistauduttiin tulevaan sote- uudistuksen selvittämällä palvelujen tuotantovaihtoehtoja uudistuksen jälkeen.

**Perusteluita**
**Tunnusluvut ja mittarit** (Taulukot kuvamuodossa ja taulukon fontti Times new roman)

	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017
Perusturvalautakunnan kokouksia	9	6	7	9	11
Käsiteltyjä asioita	105	63	72	85	101

100% päätöksistä on tehty määräajassa.

<b>Perusturvan hallinto</b>	<b>TP 2016</b>	<b>TA 2017</b>	<b>TP 2017</b>	<b>Ero</b>
		<b>(sis. muutokset)</b>		
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	0	-1 400	-33 705,80	-32 306
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	143 098	134 482	139 375,42	4 893
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	143 098	133 082	105 669,62	-27 412
<b>Suunnitelmapois tot</b>				
<b>Tulot (sisäiset)</b>				
<b>Menot (sisäiset)</b>	65 893	82 059	85 088,69	3 030
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	65 893	82 059	85 088,69	3 030
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	208 990	215 141	190 758,31	-24 383
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3 255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	63,27	65,14	58,60	



### 310 Sosiaalipalvelut

#### Toiminnan kuvaus

Sosiaalipalvelut tuottavat ehkäiseviä ja korjaavia sosiaalipalveluita niiden tarpeessa oleville kuntalaisille. Lastensuojelun tavoitteena on parantaa lasten ja nuorten kasvuympäristön olosuhteita siten, että lapset voivat hyvin ja mahdollisimman moni lapsi voi asua omassa kodissaan.

Mielenterveys- ja päihdetyössä tärkeänä tavoitteena on turvata mielenterveysneuvolan palveluiden säilyminen Rautalammilla.

Kokkatoiminta tuottaa laadukasta kuntouttavaa työ- ja päivätoimintaa erityisryhmille. Kokkatoiminnassa olevan nuortenpajan tavoite on estää syrjäytymistä. Lähtökohtana on tukea nuoria opiskelemaan, työhön tai ohjata nuori muihin hänen tarvitsemiinsa palveluihin. Pajan toiminta-ajatus on arjen hallinnan oppiminen työtoiminnan avulla. Paja tuottaa matalankynnyksen palvelua kaikille tarvitseville Rautalammilla asuville alle 29- vuotiaille nuorille henkilöille.

Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntäminen ilman aiheetonta viivystystä. Asiakkaiden sosiaalisen tilanteen selvittely ja tarpeellinen tuki aikuissosiaalityön keinoin. Merkittävä väline on kuntouttava työtoiminta.

Vammaispalvelujen ja kehitysvammahuollon uusille asiakkaille laaditaan toimintakykyarvioon perustuvat erityishuolto-ohjelmat ja hoito- ja palvelusuunnitelmat. Niiden mukaiset palvelut järjestetään ilman aiheetonta viivästystä. Voimassa olevat hoito- ja palvelusuunnitelmien tarkistetaan ja päivitetään vähintään joka toinen vuosi.

#### Vastuhenkilö

Sosiaalityöntekijät.

Vastaava ohjaaja

Nuorten työpajaohjaaja

Sosiaalityöntekijä

#### Sitovia tavoitteita

Lisätään avopalveluiden käyttöä mahdollisuuksien mukaan korvaamaan palveluasumista.

Perhetyön tavoitteena on lastensuojeluasiakkaiden muutostyön toteuttaminen siten, että sijoitusten tarve ei kasva. Lisäksi kotipalvelun perhetyön tarve kunnassa tyydytetään.

Päihdehuollossa ja mielenterveystyössä tavoitteena on mielenterveys- ja päihdestrategian mukaisesti ennaltaehkäisevätyö yhteistyötahojen kanssa niin, että päihdeiden vuoksi sairaalassa hoidettujen määrä laskisi alle 10/1000 asukasta kohti, eli alle 30 asiakasta.

Sosiaalityön henkilöstömitoitus nostetaan Stm:n suosituksen tasolle.

Työpajatoiminnan jatkuva kehittäminen. Asiakaslähtöisen toiminnan tehostaminen.

Laadukkaiden nuortentyöpajatoimintojen tuottaminen. Juhlavuosi huomioidaan toiminnassa.

Nuortenpaja:

Kaikille nuorille tehdään yksilöllinen suunnitelma, mihin tavoitteet ja askelmerkit kirjataan. Kuntoutumista tavoitellaan työn tekemisen kautta. Lisäksi toiminnassa on yksilöllisessä suunnitelmassa räätälöity moniammatillinen yhteistyö asiakkaan tarpeen mukaan sekä ryhmätoiminta (nuorten ryhmä).

Ammattitaidon kehittäminen: Nuortenpajan ja etsivän nuorisotyön yhteinen ohjausryhmätoiminta jatkuu laadukkaana ja toimintaa ohjaavana. Paja kuuluu Valtakunnalliseen Työpaja verkostoon ja osallistuu yhdistyksen toimintaan koulutusten osalle soveltuvin osin. Paja toimii aktiivisesti alueella Savon alueverkoston jäsenenä.



**Toimeentulotuki:**

Kaikki asiakkaat saavat ajanvarausajan viimeistään viiden arkipäivän sisällä. Päivystysasiakkaat saavat palvelun saman päivän aikana.

Kelan kanssa tehdään yhteistyötä siten, että asiakkaan sosiaalinen tilanne ei viranomaistyön johdosta heikkene mm. perusnormin alentamistilanteissa.

Vammaispalveluissa kaikilla asiakkailla on voimassaoleva ja laadukas palvelusuunnitelma sekä tarvittavat palvelut.

Palveluita tuottavien yritysten valvonta niiden palveluiden laadun varmistettavaksi.

**Perusteluita**

Avopalveluita ostettu talousarvion mukaisesti. Kotiin annettavan avopalvelun tarve on kasvanut edelleen.

Sijoitusten tarve kasvoi lastensuojelussa. Kotipalvelun perhetyötä kyettiin tarjoamaan tarpeen mukaan. Lastensuojelun laitoshoidon ylitti talousarvion 233 t € Ylitys katettiin osittain sosiaalihuollon muista kustannuspaikoista ja osittain lisämäärärahalta, jota sosiaalihuollon palveluihin myönnettiin 240 t.

Kokkatoiminta on tuottanut tavoitteiden mukaisesti palveluja erityisryhmille. Kokkatoiminnan kehittäminen jatkui. Kokkatoiminnan käyttöpäivien määrää on hieman lisääntynyt edelliseen vuoteen verrattuna. Asiakkaiden määrä työpajalla ennallaan, nuorten työpajan asiakasmäärä laskussa, uusia asiakkaita toivotaan lisää.

Kehitysvammaisten avohuollon ohjaus on jatkunut laadukkaana ja oikea-aikaisena.

Nuortenpajassa perusarjen ja toimintojen selkeyttäminen ja terävöittäminen tavoitteellisesti aloitettu. Starttipajan käynnistämiseen liittyvät selvitystyöt ja kartoittaminen aloitettiin. Etsivän nuorisotyön kanssa toteutettava nuortenryhmä kokoontui viisitoista kertaa eri teemoilla.

**Toimeentulotuki:**

Ajanvarausajat on pystytty toteuttamaan tavoitteen mukaisesti. Kelan yhteydenottopyyntöjen mukaisesti on asiakkaat kutsuttu vastaanotolle. Tarpeen mukaisesti on tehty yhteistyötä työsuunnittelijan kanssa.

Vammaispalveluiden sosiaalityöntekijä on päivittänyt palvelusuunnitelmat. Vammaispalvelut ylitti talousarvion 510 t €lla. Ylitys kohdistui palveluiden ostoihin. Ylitys katettiin osittain sosiaalihuollon muista kustannuspaikoista ja osittain lisämäärärahalta, jota sosiaalihuollon palveluihin myönnettiin 240 t.

Kehitysvammahuollon asiakkailla ja asumispalveluissa asuvilla vammaisella henkilöillä on ajantasaiset palvelusuunnitelmat laadittu ja tarkistettu.

**Tunnusluvut ja mittarit** (Taulukot kuvamuodossa ja taulukon fontti Times new roman)

ASIAKKAAT	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2017
Kuntouttavassa työtoiminnassa	6	6	6	6	2
Työkokeilussa	9	6	12	9	2
Kuntoutustueella	2	0	0	1	3
Opiskelijoita	1	0	1	1	4
Palkkatuella	8	8	4	5	1





Työtoiminnan (Kokkatoiminnan) asiakkaat:	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017
Mielenterveyskuntoutujat	16	11	15	14	15
Kehitysvammaiset rautalampilaiset	11	11	11	12	13
Kehitysvammaiset ulkopaikkakuntalaiset	6	6	6	4	4
Kuntouttava työtoiminta/palkkatuki	9	6	12	9	11
Harjoitteelijat oppilaitoksista	2	0	0	1	0
Muut asiakkaat	1	0	1	1	0
Alihankintatyöllistäjät	8	8	4	5	3
Pesulan yritys- ja yhteisöasiakkaat	30	28	28	26	26

	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017
Huostaanotettuja lapsia	4	3	3	3	6
Sijoitukset:					
Laitokset	0	1	1	2	3
Sijaisperhehoito	4	2	2	2	2
Jälkihuollettavat	2	2	2	2	1
Palveluasuminen (päihde ja mielenterveys)	16	16	16	16	13

	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017
Toimeentulosta osalliseksi tulleet kotitaloudet	158	147	160	147	0
Perustoimeentulotukea saaneita kotitalouksia	150	137	160	143	0
Täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea saaneita kotitalouksia	22	42	30	24	27
Kuntouttavan työtoiminnan parissa henkilöä	29	15	29	17	11

	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017
Vammaisten kuljetuspalveluja saaneet	142	143	145	104	92
Asunnonmuutostöitä	26	17	38	16	18
Henkilökohtaisia avustajia / asiakkaalla	16	22	24	23	27
Vammaisten asumispalveluissa	12	13	12	14	17
Laitoshoidossa	5	3	3	5	4
Perhehoidossa	1	1	1	1	1

<b>Sosiaalipalvelut</b>	<b>TP 2016</b>	<b>TA 2017</b>	<b>TP 2017</b>	<b>Ero</b>
		<b>(sis. muutokset)</b>		
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-437 717	-220 800	-321 063,58	-100 264
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	3 287 145	3 164 613	3 528 525,66	363 913
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	2 849 428	2 943 813	3 207 462,08	263 649
<b>Suunnitelmapois tot</b>				
<b>Tulot (sisäiset)</b>	-15 598	-13 572	-15 660,24	-2 088
<b>Menot (sisäiset)</b>	53 553	59 340	55 859,03	-3 481
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	37 955	45 768	40 198,79	-5 569
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	2 887 383	2 989 581	3 247 660,87	258 080
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	874,17	905,11	997,75	



### 330 Kotihoito ja vanhuspalvelut

#### Toiminnan kuvaus

Kotihoito tuottaa oikea-aikaisia ja kustannustehokkaita palveluja kuntalaisille. Kotihoidon ja tukipalvelujen avulla pyritään turvaamaan asiakkaan hyvä elämä sekä tukemaan asiakkaan kotona asumista mahdollisimman pitkään. Omaishoitajuutta tuetaan erilaisten palvelukokonaisuuksien avulla. Henkilöstö 27: (Kotipalvelu 18, Aapeli 6, KSH 3) 1 kotihoidon vastaava, 3 sairaanhoitajaa/terveydenhoitajaa, 19 lähihoitajaa, 4 kodinhoitajaa ja 1 yhteinen fysioterapeutti palveluasumisen kanssa.

#### Palveluasuminen:

Palvelukoti Pauliinassa tarjotaan rautalampilaisille vanhuksille 15 pysyvää ja kolme lyhytaikaista tehostetun palveluasumisen paikkaa. Lyhytaikaisella tehostetulla palveluasumisella tuetaan ikäihmisten kotona asumista ja mahdollistetaan 25 omaishoitajan vapaapäivien toteutuminen.

Päivätoimintaa tarjotaan 20 kotona asuvalle yli 65 v asiakkaille kotona pärjäämisen tueksi.

Henkilöstö: palveluasumisen vastaava, 1 sairaanhoitaja, 8 lähihoitajaa, 1 perushoitaja, 1 hoitaja ja yhteinen fysioterapeutti kotihoidon kanssa.

#### Ostopalvelut:

Tuottaa ostopalveluna laadukasta tehostettua palveluasumista sen tarpeessa oleville kilpailutuksen mukaisesti. Noin 50 % tehostetusta palveluasumisesta tuotetaan ostopalveluna.

Ostopalvelupaikat järjestetään mahdollisuuksien ja asiakkaiden toiveiden mukaan oman kunnan alueelta, joka on vanhuspalvelulain suositusten mukaista.

#### Vastuhenkilö

Kotihoidon vastaava.

Palveluasumisen vastaava.

#### Sitovia tavoitteita

##### Kotihoito:

Henkilökunnan täydennyskoulutus.

Kehitetään palveluja muuttuvia tarpeita vastaavaksi.

Vastataan vanhusväestön lisäksi myös nuorempien ikäryhmien lisääntyvään palvelutarpeeseen.

Lisätään yhteistoimintaa muiden palvelualojen kanssa päällekkäisen työn ehkäisemiseksi.

Yhteistyötä läheisten ja yhteistyötahojen kanssa tiivistetään.

##### Palveluasuminen:

Tasapuoliset ja oikea-aikaisesti kohdenneet palvelut, asiakaspaikat täynnä lähes koko vuoden.

Inhimillinen, oikeudenmukainen ja laadukas asiakasta kunnioittava hoito ja saattohoidon järjestäminen hoitokodin sallimissa puitteissa.

Päivätoiminta jatkuu kolmena päivänä viikossa.

Teemapäivien järjestäminen vähintään neljä kertaa vuodessa vuodenaikojen mukaan.

Paikalliskulttuurin huomioiminen.

##### Ostopalvelut:

Tarkastuskäynnit toteutetaan vallitsevan lainsäädännön pohjalta laadukkaasti ja ohjauksellisesti.

#### Perusteluita

Kotihoidossa on tehostettu oikea-aikaista palvelun tuottamista mm. ennalta ehkäisevällä työllä ja päällekkäisyyksien poistamisella. Yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa on tehostettu. Riskikohteita on kartoitettu ja poistettu mahdollisuuksien mukaan. Mobiilien käyttöönottoa on lisätty molemmissa tiimeissä ja kaikki käynnit pyritään tilastoimaan entistä tehokkaammin. Asiakkaiden toimintakyky on huomattavasti alentunut verrattaessa entiseen ja se näkyy pitentyneinä asiakaskäynteinä ja hoidettavuuden



lisääntymisenä. Toimintakauden aikana lapsiperheiden kotipalvelua oli edellistä vuotta vähemmän. Työtehtävien tarkastelun myötä yksi sairaanhoitajan virka muutettiin lähihoitajan toimeksi 1.4.2017.

**Palveluasuminen:**

Teemapäiviä toteutettu muun muassa pääsiäistä ja vappua, kansallista veteraanipäivää, juhannusta, Itsenäisyyspäivää ja joulua viettämällä.

Pysyvillä asukaspaikoilla vajetta elokuun aikana ja jaksoilla vajavuutta vähän myös.

Päivätoimintaa järjestetty kolmena päivänä viikossa täysille ryhmille, heinäkuun aikana päivätoiminnan tauko.

Henkilökunnalla keskimääräistä enemmän työlomia.

Palvelukoti Pauliinan hoitajakutsujärjestelmä päivitetty vastaamaan nykypäivää rikkoutumisen johdosta.

**Ostopalvelut:**

Kunnan alueella sijaitsevien vanhusten tehostetun palveluasumisen ostopaikkojen hoito- ja palvelusuunnitelmat päivitetty.

Valvontakäynnit suoritettu toukokuun aikana.

**Tunnusluvut ja mittarit** (Taulukot kuvamuodossa ja taulukon fontti Times new roman)

	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017
Kotipalvelun asiakaskäynnit	35785	36759	45000	36986	42374
Kotipalvelun kotitaloudet	119	167	150	164	160
Kotipalvelun tukipalvelujen käyttäjät	142	260	130	287	90
Palvelun kartoitus/					
Ennalta ehkäisevät kotikäynnit	28		50	61	61
Seniorineuvolakäynnit	122	50		0	0
Omaishoidon tuki	34	34	40	33	29
Aapelin turvapalvelukäynnit	1019	1520	1500	1460	1200
Kotisairaanhoidon asiakaskäynnit	2414	2449	2393	2447	2684

	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017
Palveluasuminen kunnan omat	27	27	27	9759 vrk	9343 vrk
Palvelukoti Pauliina	18	18	18	6435 vrk	6303 vrk
Palvelukoti Aapeli	9	9	9	3294 vrk	3040 vrk
Palveluasumisen ostopalvelut	37	31	34	9244 vrk	8271 vrk
Päivätoiminnan asiakaskäynnit	632	637	650	724	751
Perhehoito			4	1	0



<b>Kotihoito ja vanhuspalvelut</b>	<b>TP 2016</b>	<b>TA 2017</b>	<b>TP 2017</b>	<b>Ero</b>
		<b>(sis. muutokset)</b>		
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-709 422	-674 800	-862 283,09	-187 483
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	3 153 838	3 326 687	3 238 175,87	-88 511
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	2 444 417	2 651 887	2 375 892,78	-275 994
<b>Suunnitelmapois tot</b>	57 614	55 956	59 174,76	3 219
<b>Tulot (sisäiset)</b>	0	0	-12 208,99	-12 209
<b>Menot (sisäiset)</b>	391 753	377 294	397 694,85	20 401
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	449 366	433 250	444 660,62	11 411
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	2 893 783	3 085 137	2 820 553,40	-264 584
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	876,11	934,04	866,53	



<b>335 Ravintokeskus</b>					
<b>Toiminnan kuvaus</b>					
Tuottaa ruokapalvelut kunnan oppilaitoksiin, lapsille ja vanhuksille.					
<b>Vastuhenkilö</b>					
Ravitsemuspäällikkö					
<b>Sitovia tavoitteita</b>					
Tasalaatuista ja lähiruokaa tarjoava keittiö. Käytämme vakioruokaohjeita ja ostetaan läheltä tuotettuja elintarvikkeita tarjonnan mukaan					
Ostettu läheltä marjoja, sieniä, kurkut ja tomaatit. Paikkakunnan talkkunajauhoja käytetään myös samoin haukimassa ja muikut.					
<b>Perusteluita</b>					
Ostettu läheltä marjoja, sieniä, kurkut ja tomaatit. Paikkakunnan talkkunajauhoja käytetään myös samoin haukimassa ja muikut.					
Laitteiden huoltokustannus ylittyy, koska tehtiin kaikille keittiölaitteille yleishuolto.(Aikaisemmin tehty vuonna 2015 keväällä) Paine ja yksi uuni vaatii jatkuvaa korjausta, koska käyttöikä on ylittynyt.					
<b>Tunnusluvut ja mittarit</b> (Taulukot kuvamuodossa ja taulukon fontti Times new roman)					
Ateriat:	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017
Vanhukset	160 818	164 764	147 180	151 833	51182 kpl
Koululaiset			73 036	83 069	108722 kpl
Muu			10 000	10 000	9811 kpl
Aterian hinta:					
Vanhukset	5,00 €	5,00 €	5,00 €	5,00 €	5,00 €
Lapset ja koulut	2,60 €	2,60 €	2,60 €	2,60 €	2,60 €

<b>Ravintokeskus</b>	<b>TP 2016</b>	<b>TA 2017</b>	<b>TP 2017</b>	<b>Ero</b>
		<b>(sis. muutokset)</b>		
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-53 834	-56 482	-50 677,11	5 805
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	476 533	477 576	442 980,35	-34 596
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	422 699	421 094	392 303,24	-28 791
<b>Suunnitelmapois tot</b>				
<b>Tulot (sisäiset)</b>	-512 650	-536 618	-535 752,01	866
<b>Menot (sisäiset)</b>	48 315	25 464	48 107,68	22 644
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	-464 335	-511 154	-487 644,33	23 510
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	-41 637	-90 060	-95 341,09	-5 281
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	-12,61	-27,27	-29,29	



### 360 Kansanterveystyö

#### Toiminnan kuvaus

Perusterveydenhuollon toteuttamisesta vastaa Sisä-Savon terveydenhuollon kuntayhtymä. Alueen väestöpohja on noin 10700 henkilöä. Kuntayhtymän toiminta jatkuu kahdella jäsenkunnalla, Suonenjoki ja Rautalamppi vuoden 2013 alusta.

Molemmilla paikkakunnilla toimivat terveysasemat. Alueelliselle väestövastuulle perustuva vastaanotto toiminta on järjestetty lääkäri-sairaanhoitaja -parin toiminnan varaan.

#### Vastuhenkilö

Perusturvajohtaja.

#### Sitovia tavoitteita

Kuntalaisten tarpeita vastaavat perusterveydenhuollon palvelut, sekä eri organisaatioiden välisen yhteistyön toimivuus.

#### Perusteluita

Sisä-Savon kansanterveystyön kuntayhtymä alitti talousarvion noin 15%. Euromääräinen alitus oli 423 t €

#### Tunnusluvut ja mittarit (Taulukot kuvamuodossa ja taulukon fontti Times new roman)

Hoitopäivät	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017
15-49 vuotiaat	62	64	67	74	20
50-64 vuotiaat	166	251	462	475	267
65-74 vuotiaat	898	593	759	386	830
75-84 vuotiaat	1 161	1 812	1 116	1 276	973
Yli 85 vuotiaat	2 431	2 295	2 318	2 439	1 321
Yhteensä	4 718	5 015	4 722	4 650	3 444
a´-hintaa	162,04 €	208,52 €	219,78 €	214,95 €	210,13
Kustannukset yhteensä	1 060 917,72 €	1 045 727,80 €	1 037 801,16 €	999 703,50 €	723 687,72 €



<b>Kansanterveystyö</b>	<b>TP 2016</b>	<b>TA 2017</b>	<b>TP 2017</b>	<b>Ero</b>
		<b>(sis. muutokset)</b>		
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-154 463	-149 920	-144 480,52	5 439
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	2 932 624	2 997 349	2 566 869,56	-430 479
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	2 778 161	2 847 429	2 422 389,04	-425 040
<b>Suunnitelmapois tot</b>	33 260	33 260	33 259,63	0
<b>Tulot (sisäiset)</b>				
<b>Menot (sisäiset)</b>	47 261	40 337	40 908,74	572
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	80 520	73 597	74 168,37	571
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	2 858 681	2 921 026	2 496 557,41	-424 469
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	865,48	884,36	766,99	

Kunnanvaltuusto myönsi kokouksessaan 28.11.2017 § 113 600 000 euron määrärahan terveydenhuollon kustannuksiin. Määrärahaa ei tarvinnut käyttää, koska ennakoarvio ylityksestä ei toteutunut. Tätä talousarviomuutosta ei ole huomioitu tilinpäätöksessä esitetyissä luvuissa.



<b>370 Sairaanhoidolaitokset</b>
<b>Toiminnan kuvaus</b> Erikoissairaanhoidon tavoitteena on erikoissairaanhoidopalveluiden tehokas toteutuminen osana terveydenhuollon kokonaisuutta. Rautalammin kunta kuuluu Pohjois-Savon erikoissairaanhoidon kuntayhtymään.
<b>Vastuhenkilö</b> Perusturvajohtaja.
<b>Sitovia tavoitteita</b> Erikoissairaanhoidon tavoitteena on erikoissairaanhoidopalveluiden tehokas toteuttaminen osana terveydenhuollon kokonaisuutta.
<b>Perusteluita</b> Erikoissairaanhoidopalvelut ostettiin Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymältä kuntalaisille siinä laajuudessaan kuin palveluiden tarvetta oli.
<b>Tunnusluvut ja mittarit</b> (Taulukot kuvamuodossa ja taulukon fontti Times new roman)

Sairaanhoidolaitokset	TP 2016	TA 2017	TP 2017	Ero
		(sis. muutokset)		
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	0	0	-7 288,90	-7 289
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	4 944 619	4 994 625	5 369 433,38	374 808
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	4 944 619	4 994 625	5 362 144,48	367 519
<b>Suunnitelmapois tot</b>				
<b>Tulot (sisäiset)</b>				
<b>Menot (sisäiset)</b>				
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>				
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	4 944 619	4 994 625	5 362 144,48	367 519
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	1497,01	1512,15	1647,36	





**380 Erittelemätön tervehuolto/ympäristötervehuolto**
**Toiminnan kuvaus**

Ympäristöterveydenhuollon toiminnasta vastaa Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue (aloitti toimintansa 1.1.2012), johon kuuluvat Tervon kunta (isäntäkunta), Suonenjoen kaupunki, Rautalammin kunta, Vesannon kunta, Pielaveden kunta sekä Keiteleen kunta.

Ympäristöterveydenhuolto käsittää terveydensuojeluun, elintarvikevalvontaan, kuluttajaturvallisuuteen, tupakkavalvontaan, kemikaalivalvontaan sekä eläinlääkintään liittyviä viranomaistehtäviä.

Eläinlääkintähuolto: Keitele 1 kunnaneläinlääkäri, Pielavesi 2 kunnaneläinlääkäriä, Rautalampi 1 kunnaneläinlääkäri, Suonenjoki 2 kunnaneläinlääkäriä (toinen kiertävä), Tervo 1 kunnaneläinlääkäri, Vesanto 1 kunnaneläinlääkäri, Suonenjoki/Tervo 1 valvontaeläinlääkäri.

**Vastuuhenkilö**

Perusturvajohtaja

**Sitovia tavoitteita**

Ympäristöterveydenhuollon tarkoituksena on suojella ihmisten ja eläinten elinympäristössä vaikuttavilta haitallisilta tekijöiltä.

Eläinlääkintähuollon tehtävänä on eläinlääkintähuoltolain mukaisten kunnan tehtävien hoitaminen.

Tehtävä kattaa eläinlääkäripalvelut sekä eläimistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotannon terveydellisen valvonnan, muun eläinperäisten elintarvikkeiden turvallisuuden valvonnan, eläintenpidon terveydellisen valvonnan, eläintautien vastustamisen ja ennaltaehkäisemisen sekä eläinsuojelun.

Peruseläinlääkäripalvelut ja kiireellisen eläinlääkäriavun saaminen toteutetaan ympärivuorokautisena koko alueella siten, että alue on jaettu kahteen päivystyspiiriin: Sisä-Savon alue (Rautalamppi, Suonenjoki, Vesanto ja Tervo) sekä Keiteleen ja Pielaveden alue.

**Perusteluita**
**Tunnusluvut ja mittarit**

Toteumatiedot löytyvät Tervon kunnan ympäristöterveydenhuollon raportista ja talousarvion toteutumisesta ajalla 1.1.-31.12.2018. Kuntakohtaisia toteumatietoja ei ole eritelty

<b>Ympäristöterveydenhuolto</b>	<b>TP 2016</b>	<b>TA 2017</b>	<b>TP 2017</b>	<b>Ero</b>
		<b>(sis. muutokset)</b>		
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>				
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	176 431	207 050	192 180,06	-14 870
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	176 431	207 050	192 180,06	-14 870
<b>Suunnitelmapois tot</b>				
<b>Tulot (sisäiset)</b>				
<b>Menot (sisäiset)</b>				
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>				
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	176 431	207 050	192 180,06	-14 870
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	53,42	62,69	59,04	



### 1130 Kotouttamisjaosto

**Toiminnan kuvaus**

Jaoston tehtävänä on koordinoita, suunnitella, kehittää, ohjata seurata, vastata, antaa lausuntoja ja tehdä esityksiä kunnanhallitukselle merkittävistä pakolaisten ja maahanmuuttajien vastaanottamiseen ja kotouttamiseen liittyvistä asioista. Tavoitteena on edistää monikulttuurisuutta, kotouttaa pakolaiset ja maahanmuuttajat yhteiskuntaan, edistää suomen kielen oppimista ja perehdyttää maahanmuuttajat suomalaiseen ja savolaiseen elämäntapaan ja kulttuuriin ja siten, että maahanmuuttajat pääsevät myös osallistumaan suomalaiseen yhteiskuntaelämään. Mahdollisuuksien mukaan pyritään oman kulttuurin ja kielen säilyttämiseen.

**Vastuhenkilö**

Pakolaiskoordinaattori

**Sitovia tavoitteita**

1. Vastaanottaa vuosien 2016-2019 aikana 80 kiintiöpakolaista
2. Edistää pakolaisten kotoutumista
3. Luoda valmiudet pakolaisten vastaanottamiseksi ja kehittää kotoutumistoimia kunnan eri toimijoiden kanssa yhteistyössä

**Perusteluita**

Kiintiöpakolaisten vastaanottamisessa ollaan puolella välissä ja käytännössä puolet on myös kuntaan saatu. Pakolaisten kotoutuminen on edistynyt hyvin. Kunnassa valmiudet pakolaisten vastaanottamiseen ja kotouttamiseen ovat kehittyneet kokoajan. Vuodelle 2018 on suunnitteilla vielä lisäkoulutuksia. Yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon, koulun ja päivähoidon kanssa toimivat hyvin ja toimintaa kehitetään jatkuvasti.

**Tunnusluvut ja mittarit**

Vuoden 2017 aikana kuntaan saapui kolme perhettä, joista yksi muutti pois. Vuoden 2017 lopussa kunnassa oli seitsemän perhettä ja yhteensä 39 kiintiöpakolaista. Kunta saa laskennallisia korvauksia alle 7-vuotiaasta 6845€/vuosi ja yli 7-vuotiaasta 2300€/vuosi.



**1230 VIEKKU (Vieraat kulttuurit vierelle kulkemaan) -hanke****Toiminnan kuvaus**

VIEKKU –hankkeen tarkoituksena on luoda Rautalammin kuntaan valmiudet pakolaisten vastaanottoon sekä pakolaisten kotoutumiseen tukeminen niin, että heistä tulee aktiivisia osallisia yhteisöön ja yhteiskuntaan. Hankkeen avulla luodaan valmiuksia pakolaisten vastaanottoon Rautalammin kuntaan ja tuetaan tänne saapuvien pakolaisten nopeaa kotoutumista yhteisöön ja yhteiskuntaan kunnan ja kolmannen sektorin yhteistyönä. Kantaväestön ja kotoutumistoimiin osallistuvien toimijoiden tietoja, taitoja ja osaamista kehitetään koulutuksen ja tiedotuksen avulla.

**Vastuhenkilö**

Pakolaiskoordinaattori

**Sitovia tavoitteita**

1. Luoda valmiudet vastaanottaa ja kotouttaa pakolaiset Rautalammin
2. Tuetaan nopeaa pakolaisten kotoutumista
3. Tiedotetaan laajasti hankkeesta

**Perusteluita**

Vuoden aikana järjestettiin kaksi kansalaisiltaa, keväällä ja syksyllä. Tilaisuuksien tavoitteena on kertoa kuntalaisille laajasti hankkeesta ja kotoutumisasioista Rautalammin. Nopeaa kotoutumista on pyritty edistämään ensisijaisesti suomen kielen opetusta tukemalla. Kaikki pienten lasten äideistä lähtien ovat saaneet suomen kielen oppia vapaaehtoisten avustamana, lapset ovat koulussa ja päivähoitossa. Vuoden 2017 aikana hankkeeseen palkattiin toinen pakolaisohjaaja, uusien perheiden tuleminen vuoksi. Vuoden aikana hanke teki tiivistä yhteistyötä Rautalammin Urheilijoiden, SPR:n paikallisosastolle ja kunnan työntekijöiden muiden työntekijöiden kanssa laaja-alaisesti. Vapaaehtoisia tuettiin hankkeen avulla mm. työnohjauksen muodossa. Hanke on tehnyt yhteistyötä myös muiden kuntien kanssa ja esim. syksyllä kävimme vastavierailulla Juvalla.

**Tunnusluvut ja mittarit**

Budjetti alittui selkeästi, johtuen esim. siitä, että palkkoihin on budjetoitu enemmän kuin niihin on käytetty sekä koulutuksia ja muutamia muita palveluita siirtyi seuraavalle vuodelle. Näiden lisäksi hankesuunnitelmaan sopivia palveluita ei vuoden aikana löydetty riittävästi. Vuodelle 2018 on yksityiskohtaisemmat suunnitelmat. Hankkeen rahoituksesta 75% tulee EU:lta ja kunnan omavastuuosuus on 25%.



<b>404 Sivistysosasto Hallinto</b>				
<b>Toiminnankuvaus</b>				
<b>Vastuhenkilö</b> Lukion rehtori/sivistystoimenpäällikkö				
<b>Sitovia tavoitteita</b> Tavoitteen asivistysosaston toimintaedellytysten tukeminen ja strategian mukaisen toiminnan ja kehittämisen edistäminen. Osastojen yhteistoimintojen ja yhteistyön koordinointi ja edistäminen. Kilpailutusten järjestäminen  Toimintojen arvioinnin tukeminen  Käsittelyajat:  Lautakunnan käsittelyyn tulevat asiat kuukauden kuluessa  Viranhaltijapäätökset kuukauden kuluessa				
<b>Perusteluita</b>				
<b>Tunnusluvut ja mittarit</b> Arvioinnit: lukion ja peruskoulujen kyselyt Kuljetusten kilpailutus				
<b>Lukio</b>	<b>TP 2016</b>	<b>TA 2017</b>	<b>TP 2017</b>	<b>Ero</b>
<b>TULOT</b>	-529	-700	-469,48	-230
<b>MENOT</b>	61 481	60 871	61 337	466
<b>TOIMINTAKATE</b>	60 951	60 171	60 840	699
<b>Käsittelyajat 1 kk</b>				
<b>Lautakunnan käsittely</b>	Toteutunut	Tavoite	Toteutunut	
<b>Viranhaltijapäätökset</b>	Toteutunut	Tavoite	Toteutunut	



Sivistysosasto hallinto	TP 2016	TA 2017	TP 2017	Ero
		(sis. muutokset)		
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>				
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	60 526	58 370	58 893,25	523
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	60 526	58 370	58 893,25	523
<b>Suunnitelmapoistot</b>				
<b>Tulot (sisäiset)</b>	-530	-700	-496,48	204
<b>Menot (sisäiset)</b>	955	2 501	2 443,81	-57
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	426	1 801	1 947,33	146
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	60 952	60 171	60 840,58	670
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3 255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	18,45	18,22	18,69	



#### 410 Perusopetus

##### Toiminnan kuvaus

Tavoitteiden mukaisen, laadukkaan perusopetuksen antaminen Matti Lohen koulussa ja Kerkonjoen koulussa. Kerkonjoella myös esiopetusta. Kouluissa myös vireää kerhotoimintaa.

Uuden opetussuunnitelman mukaista opetusta kehitetty: monialaiset opintokokonaisuudet, uusi arviointi.

KiVa-toiminnan avulla saatu kiusaustapauksia vähenemään ja kiusaamisia selvitettyä. Oppilaskunnat toimivat molemmissa kouluissa, Matti Lohella myös tukioppilastoimintaa. Oppilaita koulutettu toimimaan välkkäri-ohjaajina. Liikkuva koulu toimintaa kehitetty. Vanhempainyhdistyksen, seurakuntien ja urheiluseurojen sekä muiden yhteisöjen kanssa monipuolista yhteistoimintaa.

Kerkonjoen koulun peruskorjaus alkanut, koulu toimii väistötiloissa kirjastolla.

##### Vastuhenkilö

koulutusjohtaja, rehtorit

##### Sitovia tavoitteita

Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Se antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin.

Tavoitteena mm. seuraavaa: uuden opetussuunnitelman sujuva käyttöönotto, laaja-alaisten osaamisalueiden joustava tuominen koulun arkeen, monialaisten oppimiskokonaisuuksien sujuva opettaminen, uuden opetussuunnitelman mukaisen arviointijärjestelmän luominen perusopetukseen. Edelleen lisätään kodin ja koulun yhteistyötä ja pyritään vähentämään kiusaamista.

##### Perusteluita

##### Tunnusluvut ja mittarit (Taulukot kuvamuodossa ja taulukon fontti Times new roman)

Perusopetus	TP 2015	TA 2016	TA 2017	TP 2017
Opetustunnit	22946	23203	24434	23298
€opetustunti	93	100	100	102
Opiskelijoita	318	315	328	312
€opiskelija	6686	7370	7467	7606



<b>Perusopetus</b>	<b>TP 2016</b>	<b>TA 2017</b>	<b>TP 2017</b>	<b>Ero</b>
		<b>(sis. muutokset)</b>		
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-212 175	-117 600	-170 774,20	-53 174
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	2 504 437	2 550 498	2 466 014,94	-84 483
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	2 292 263	2 432 898	2 295 240,74	-137 657
<b>Suunnitelmapoistot</b>	109 182	109 182	109 181,79	0
<b>Tulot (sisäiset)</b>	-29 808	-26 070	-26 800,38	-730
<b>Menot (sisäiset)</b>	353 717	367 846	409 832,49	41 986
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	433 092	450 958	492 213,90	41 256
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	2 725 354	2 883 856	2 787 454,64	-96 401
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	825,11	873,10	856,36	



**420 Lukio**
**Toiminnan kuvaus**
**Vastuhenkilö**

Lukion rehtori/sivistystoimenpäälikkö

**Sitovia tavoitteita**

Lukiokoulutuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden kasvua ja kehitystä, opettaa opiskelutaitoja sekä kehittää jatko-opintovalmiuksia. Rautalammin lukion toiminta-ajatuksena on ”vahvat juuret, kantavat siivet”. Ohjaamme opiskelijoita yksilöllisiin valintoihin ja omien vahvuuksien löytämiseen ja toteuttamiseen.

Tavoitteena on myös Ratsastuslukiobrändin vahvistaminen ja markkinoinnin kehittäminen. Teatteri-ilmaisua käytetään myös markkinoinnissa vetovoimatekijänä. Muiden lukioiden kanssa tehtävää yhteistyötä jatketaan ja kehitetään.

Tavoitteena on myös kahden ryhmän aloittaminen syksyllä 2017.

**Perusteluita**

Pitkäaikainen opo ja uskonnon opettaja eläköityi jonka myötä saimme uuden opinto-ohjaajan ja Matti Lohen koululta korvaavan uskonnon opettajan. Äidinkielenopettaja palasi äitiyslomalta keväällä 2017.

Syksyllä 2017 lukiossamme aloitti 32 opiskelijaa, joista muodostettiin yksi ryhmä. Toiselle vuosikurssille saimme kaksi uutta opiskelijaa.

Tammikuussa 2017 esitimme Suomi 100 hengessä näytelmän Viänänen goes to the Jatkosota. Syksyllä 2017 aloimme harjoitella uutta Reformaatio-näytelmää varten. Molempiin näytelmiin osallistui yli puolet koulumme opiskelijoista. Teatteriprojekteille saatiin taloudellista tukea usealta eri toimijalta. Teatteri-ilmaisun projektit ovat saaneet huomattavaa positiivista julkisuutta paikkakunnalla ja lähiympäristössä. Suonenjoen ja Vesannon lukioiden kanssa tehdään opetusyhteistyötä verkko- ja video-opetuksen avulla.

**Tunnusluvut ja mittarit**

Lukio	TP 2016	TA 2017	TP 2017	Ero
<b>TULOT</b>	-16802	-15 350	-42 986	-27 636
<b>MENOT</b>	826 233	948 358	820 478	-127 880
<b>TOIMINTAKATE</b>	826 233	933 008	777 492	-155 516
<b>OPETUSTUNNIT</b>	6189	7 005	6096	909
<b>€/OPETUSTUNTI</b>	134	133	128	5
<b>OPISKELIJOITA</b>	90	103	89	
<b>€/OPISKELIJA</b>	9180	9207	8735	





Lukio	TP 2016	TA 2017 (sis. muutokset)	TP 2017	Ero
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-13 712	-11 300	-39 963,40	-28 663
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	718 322	815 079	695 005,82	-120 073
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	704 610	803 779	655 042,42	-148 737
<b>Suunnitelmapoistot</b>	117 322	114 413	114 450,44	37
<b>Tulot (sisäiset)</b>	-3 090	-4 050	-3 023,07	1 027
<b>Menot (sisäiset)</b>	124 713	133 279	125 473,02	-7 806
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	238 945	243 642	236 900,39	-6 742
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	943 555	1 047 421	891 942,81	-155 478
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	285,67	317,11	274,02	



**440 Aikuiskoulutus: Kansalaisopisto ja musiikin opetus**
**Toiminnan kuvaus**

Kansalaisopiston toiminnan järjestää Sisä-Savon kansalaisopisto, jonka hallinnon alla toiminta pyörii. Rautalammin Anneli Tarvainen on päätoiminen musiikinopettaja ja osastovastaava, sen lisäksi on päätoimia ja osa-aikaisia opettajia. Musiikinopetusta järjestetään Kuopion konservatorion Suonenjoen musiikkiopistossa.

**Vastuhenkilö**

Lukion rehtori/sivistystoimenpäällikkö

**Sitovia tavoitteita**

Kansalaisopisto: Tavoitteena on opetustoiminnan ylläpitäminen ja kehittäminen vähintään nykyisellä tasolla. Valmistautuminen Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlintaan ja opiston 70-vuotisjuhlaan 2017.

**Perusteluita**

Opiston kevään 70-vuotisjuhla oli yleisömenestys noin 250 henkilön saapuessa katsomaan ohjelmia ja juhlistamaan opiston täysiä kymmeniä. Juhlapuheen opiston omien esiintyjien lisäksi pitivät kunnanjohtaja Risto Niemelä ja kansanedustaja Markku Rossi.

Tuntimäärä laski toteuman suhteen aika paljon tavoitteista johtuen siitä, ettei tanssin opettajaa saatu korvaamaan aiemmin pois jäänyttä. Tämä tilanne korjautuu lukuvuodelle 2018-2019, kun opistolle palkataan vakituinen tanssin opettaja.

Musiikinopetus: Oppilaita 12. Kaikki hyväksytyt oppilaat ovat saaneet oppilaspaikan.

**Tunnusluvut ja mittarit**

Opetustunnit	TP 2016	2531 tuntia	TA2017	2700 tuntia.	TP 2017	2318
€opetustunnit	TP 2016	18,71 €	TA2017	18,00€	TP 2017	19,23€
Opiskelijoita	TP 2016	602	TA2017	600	TP 2017	554
	TP 2016	kurssipaikkoja 2041	TA 2017	kurssipaikkoja 1400	TP 2017	kurssipaikkoja 1102
€opiskelija	TP2016	75	TA2017	73€	TP 2017	69,42€

	TP 2016	TA 2017	TP 2017	Ero
<b>Kansalaisopisto</b>				
<b>TULOT</b>	-0	-0	-0	
<b>MENOT</b>	48 236	50 664	49 869	-795
<b>TOIMINTAKATE</b>	48 236	50 664	49 869	-795
<b>Musiikinopetus</b>				
<b>TULOT</b>		-0	-	
<b>MENOT</b>	13 844	15 000	14 761	-239
<b>TOIMINTAKATE</b>	13 844	15 000	14 761	-239



<b>Aikuiskoulutus</b>	<b>TP 2016</b>	<b>TA 2017</b>	<b>TP 2017</b>	<b>Ero</b>
		<b>(sis. muutokset)</b>		
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>				
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	62 082	65 664	64 630,86	-1 033
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	62 082	65 664	64 630,86	-1 033
<b>Suunnitelmapoistot</b>				
<b>Tulot (sisäiset)</b>				
<b>Menot (sisäiset)</b>				
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>				
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	62 082	65 664	64 630,86	-1 033
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	18,80	19,88	19,86	



**450 Joukkoliikenne**
**Toiminnan kuvaus**
**Vastuhenkilö**

Lukion rehtori/sivistystoimenpäällikkö

**Tavoite ja päämäärä**
**Nykytilanne**

Rautalammin kunnan järjestämään joukkoliikenteeseen kuuluvat kutsutaksit Myhinpään suunnalta, kesäaikainen kutsutaksi Kerkonjoen suunnalta, kutsutaksi koulujen lukuvuoden aikana Suonenjoen rautatieasemalta ja kunnan subventio seutuliikenteeseen. Koulukyydit ovat kaikille avointa liikennettä, siltä osin kun kuljetuskalustossa on tilaa.

Mahdollistaa asioimisen kirkonkylällä ja saapumisen sunnuntaina rautatieasemalta Rautalammin. Kutsutaksipalvelu korvaa vähäistä julkista liikennettä Rautalammin kunnan alueella.

Vuonna 2016 aloitettu kilpailutus kutsutaksiliikenteestä saatettiin loppuun keväällä 2017.

**Perusteluita**
**Tunnusluvut ja mittarit**

	TP 2016	TA 2017	TP 2017	Ero
<b>TULOT</b>	-250	- 2 500	-979	-1521
<b>MENOT</b>	22 347	30 600	30 992	392
<b>TOIMINTAKATE</b>	22 096	28 000	30 012	2012
<b>Asukasluku</b>	3303		3252	
<b>Toimintakate/asukas</b>	6,69		9,2	



<b>Joukkoliikenne</b>	<b>TP 2016</b>	<b>TA 2017</b>	<b>TP 2017</b>	<b>Ero</b>
		<b>(sis. muutokset)</b>		
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-250	-2 500	-979,34	1 521
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	22 347	30 600	30 992,21	392
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	22 097	28 100	30 012,87	1 913
<b>Suunnitelmapoistot</b>				
<b>Tulot (sisäiset)</b>				
<b>Menot (sisäiset)</b>				
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>				
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	22 097	28 100	30 012,87	1 913
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	6,69	8,51	9,22	



**453 Varhaiskasvatus**
**Toiminnan kuvaus**

Varhaiskasvatuspalvelut käsittävät kaksi päiväkotia, vuorohoidon, perhepäivähoitoa hoitajien omassa kodissa sekä ryhmäperhepäivähoitoa. Perheillä on mahdollisuus myös kotihoitoon tukeen ja kuntalisään. Kunnassa on yksi yksityinen perhepäivähoitaja. Esiopetus on osa varhaiskasvatusta.

**Vastuhenkilö**

Varhaiskasvatusjohtaja

**Sitovia tavoitteita**

**1. Varhaiskasvatuksen kehittäminen.** Rautalammin kunnan oma varhaiskasvatussuunnitelma eli kuntavasu otettiin käyttöön 1.8.2017. Kuntavasu perustuu valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin ja on velvoittava. Uudessa suunnitelmassa korostuu uusi oppimiskäsitys ja vanhempien osallisuus. Sisällön kehittämiseksi ja uuden vasun käyttöönottamiseksi järjestettiin mittava koulutus- ja kehittämisprosessi.

**2. Ammatillisen osaamisen kehittäminen.** Varhaiskasvatushenkilöstö on osallistunut useisiin teemallisiin koulutuspäiviin tai työpajoihin vuoden aikana. Lisäksi uuden vasun käyttöönottamiseksi ja osaamisen vahvistamiseksi on järjestetty kasvatusyhteisökohtaisia kehittämispäiviä ja -iltoja sekä yksiköt ovat kirjanneet omat kehittämisen painopistealueet.

**3. Henkilöstön työhyvinvointi ja työssäjaksaminen.** Pentinpellon päiväkodissa tehtiin työyhteisön toimivuuskartoitus ja kahdenkeskiset esimiesalais/työelämäkeskustelut koko henkilöstön kanssa. Käytyjen keskustelujen pohjalta on suunniteltu konkreettisia toimenpiteitä työyhteisön kehittämiseksi kuten palaverikäytänteiden kehittäminen ja esimiestyön kehittäminen. Työterveyden kanssa on järjestetty keskusteluja työhyvinvointiin liittyvissä asioissa ja tarvittaessa järjestetty työkiertoa terveydellisistä syistä - kuten sisäilma-altistus tai työn raskaaksi kokeminen.

**4. Pakolaisperheiden kotouttamiseen osallistuminen.** Pakolaislapsia ja perheitä on tullut palveluihin lisää ja heitä on 31.8.2017 alkaen ollut 10 lasta. Varhaiskasvatus tukee lasten Suomen kielen oppimista ja sosiaalistumista sekä toimii yhteistyössä perheiden kanssa kasvatuskumppanuuden hengessä. Molempiin päiväkoteihin on lisätty avustava lastenhoitajan resurssi.

**5. Riihikodon päiväkot.** Riihikodon päiväkodin kuntotarkastus ja sisäilman tutkimukset alkoivat helmikuussa 2017 ja ne vietiin loppuun kesän aikana. Tutkimustulosten perusteella on käynnistynyt muutostöiden arviointi ja jatkotoimenpiteiden suunnittelu.

**Perusteluita**
**Tunnusluvut ja mittarit**

Rautalammin kunta Tuloslaskelma Varhaiskasvatus					
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ					
TILIVUOSI 012017-122017	TA	VUODEN ALUSTA	JÄLJELLÄ	EDELL. VUOSI TOTEUMA	
TOIMINTATUOTOT	130 012,00	126 246,34	3 765,66	131 189	97.1
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	1 313 128,00	1 163 546,92	149 581,08	1 105 248	88.6
TOIMINTAKATE	1 183 116,00	1 037 300,58	145 815,47	974 059	87.7
VUOSIKATE	1 183 116,00	1 037 324,22	145 791,78	974 059	87.7
TILIKAUDEN TULOS	1 188 046,00	1 042 254,15	145 791,85	979 051	87.7
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ	1 188 046,00	1 042 254,15	145 791,85	979 051	87.7
HOITOPÄIVÄN HINTA	BRUTTO	NETTO			
KAIKKI YHTEENSÄ	66.38	49.73			



BRUTTO- JA NETTOHINTALASKURI	Riihikoto	Pentinpelto	Satakieli	Perhepäivähoito	YHTEENSÄ
Toimintakulut yhteensä	242 924 €	356 202 €	96 817 €	143 444 €	839 387 €
Toimintatulot yhteensä	32 875 €	55 310 €	13 392 €	14 622 €	116 199 €
Yleiskustannukset 15%	36 439 €	53 430 €	14 523 €	21 517 €	125 908 €
LASK. KÄYTTÖMENOT	279 363 €	409 632 €	111 340 €	164 961 €	965 295 €
TOTEUTUNEET HOITOPÄIVÄT yht. op=60%	4 159	7 201	1 441	1 741	13 930
-kokopäivähoito	3 853	5 705	1 244	1 660	12 462
-osapäivähoito	306	1 496	197	81	2 447
<b>HOITOPÄIVÄN HINTA BRUTTO</b>	<b>67,17 €</b>	<b>56,89 €</b>	<b>77,27 €</b>	<b>94,75 €</b>	<b>69,30 €</b>
<b>HOITOPÄIVÄN HINTA NETTO</b>	<b>50,50 €</b>	<b>41,78 €</b>	<b>57,89 €</b>	<b>73,99 €</b>	<b>51,92 €</b>

Päivähoito	TP 2016	TA 2017	TP 2017	Ero
		(sis. muutokset)		
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-119 926	-119 400	-114 420,66	4 979
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	981 673	1 143 292	1 001 954,81	-141 337
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	861 747	1 023 892	887 534,15	-136 358
<b>Suunnitelmapois tot</b>	4 992	4 930	4 929,93	0
<b>Tulot (sisäiset)</b>	-11 263	-10 612	-11 825,68	-1 214
<b>Menot (sisäiset)</b>	123 576	169 836	161 592,11	-8 244
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	117 305	164 154	154 696,36	-9 458
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	979 051	1 188 046	1 042 230,51	-145 815
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3 255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	296,41	359,69	320,19	



#### 454 Esiopetus

##### Toiminnan kuvaus

Esiopetus on osa varhaiskasvatusta ja toteutuu Pentinpellon päiväkodin yhteydessä. Esiopetukseen osallistui yhteensä 45 lasta, joista 26:lla lapsella myös täydentävän varhaiskasvatuksen tarve. Esiopetusta järjestetään 700 tuntia lukuvuoden aikana. Esiopetuksessa työskenteli kaksi lastentarhanopettajaa ja kaksi lastenhoitajaa.

##### Vastuhenkilö

Sivistysosaston koulutusjohtaja Eeva Ruotsalainen ja varhaiskasvatusjohtaja vs. Paula Korkalainen

##### Sitovia tavoitteita

Esiopetus perustuu uusiin esiopetuksen perusteisiin, jotka otettiin käyttöön 1.8.2016. Toiminta on pedagogisesti painottunutta ja siinä painottuu leikiki, lasten osallisuus ja vanhempien kuuleminen toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Lisäksi noudatetaan oppilashuollon suunnitelmaa.

Esiopetuksessa on ollut myös maahanmuuttajalapsia, joiden kotoutumista ja yhteisöön liittymistä on tuettu monin tavoin. Erityinen painopiste on Suomi 2-kielen oppimisessa.

Esiopetuksessa huomioitiin myös Suomi 100 vuotta ja Matti Lohen koulun kanssa tehtiin yhteistyötä.

Henkilöstö on osallistunut useisiin teemallisiin koulutuspäiviin tai työpajoihin vuoden aikana muun varhaiskasvatushenkilöstön kanssa. Lisäksi on järjestetty kasvatusyhteisökohtaisia kehittämispäiviä ja -iltoja sekä keskusteltu yksikkökohtaisista ja tiimityön kehittämisen tarpeista.

Pentinpellon päiväkodissa tehtiin työyhteisön toimivuuskartoitus ja käytiin kahdenkeskiset esimiesalais-/työelämäkeskustelut koko henkilöstön kanssa. Käytyjen keskustelujen pohjalta on suunniteltu konkreettisia toimenpiteitä työyhteisön kehittämiseksi kuten palaverikäytänteiden kehittäminen ja esimiestyön kehittäminen. Työterveyden kanssa on järjestetty keskusteluja työhyvinvointiin liittyvissä asioissa ja tarvittaessa järjestetty työkiertoa terveydellisistä syistä - kuten sisäilma-altistus tai työn raskaaksi kokeminen.

##### Perusteluita

Esiopetusta on järjestetty siinä laajuudessa kuin kunnassa on tarve.

##### Tunnusluvut ja mittarit

BRUTTO- JA NETTOHINTALASKURI	Esiopetus
Toimintakulut yhteensä	94 797 €
Toimintatulot yhteensä	109 141 €
Yleiskustannukset 15%	14 220 €
LASK. KÄYTTÖMENOT	109 017 €
TOTEUTUNEET HOITOPÄIVÄT	3 660
esiopetus	3 660
PÄIVÄHINTA	29,79 €





<b>454 Esiopetus</b>	<b>TP 2016</b>	<b>TA 2017</b>	<b>TP 2017</b>	<b>Ero</b>
		(sis. muutokset)		
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-818	0	-3 874,61	-3 875
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	58 323	58 406	58 830,39	424
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	57 505	58 406	54 955,78	-3 450
<b>Suunnitelmapoistot</b>				
<b>Tulot (sisäiset)</b>	-973	-1 180	-1 189,32	-9
<b>Menot (sisäiset)</b>	35 743	50 735	35 967,43	-14 768
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	34 770	49 555	34 778,11	-14 777
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	92 275	107 961	89 733,89	-18 227
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3 255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	27,94	32,69	27,57	



#### 460 Nuorisotoimi

##### Toiminnan kuvaus

Nuoret kohtaava ja tavoitettava nuorisotyö. Nuorisotilaa pidetään avoimna säännöllisesti sekä järjestetään yhteisiä tapahtumia, teemapäiviä sekä retkiä. Nuoret pyritään aktivoimaan nuorisotyön sisällön suunnitteluun ja toteutukseen. Toiminta suunnitellaan ja toteutetaan poikkihallinnollisesti ja eri sidosryhmiä apuna käyttäen. Erityisnuorisotyössä etsivä nuorisotyöntekijä on erityistä tukea tarvitsevien nuorten tukena, sekä mukana ennaltaehkäisevässä nuorisotyössä.

##### Vastuhenkilö

Vapaa-aikasihteeri, puolitetulla työajalla

##### Sitovia tavoitteita

Yhteistyön kehittäminen: edelleen pyritään tiiviiseen ja laajempaan yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa. Toimijat yhteistyössä ovat kunnan eri toimialat, kolmas sektori, seurakunta ja yritykset.

Tavoitteena on kiintiöpakolaisten kotouttaminen nuorisotyön avulla.

##### Perusteluita

Nuorten monipuolinen tukeminen elinikäisessä oppimiskulttuurissa ja alati muuttuvassa yhteiskunnassa on erittäin tärkeässä osassa nuorten kehittymistä. Erilaisin tukitoimin, kuten nuorten työllistäminen ja osallistaminen projekteihin ja vapaaehtoistyöhön on ensiarvoisen tärkeää. Kaikkien nuorten sosiaalisen kehittymisen kannalta on tärkeää järjestää yhteistä aikaa turvallisten aikuisten ohjauksessa toiminnan suuntaa.

##### Tunnusluvut ja mittarit

	TP2015	TP2016	TA2017	TP2017
Tapahtumat/vuosi:	122	116	120	133
Kävijät/vuosi:	2480	2320	2500	2520
Etsivä nuorisotyö asiakkaat/vuosi:	32	41	35	37

Lisäksi syksyllä 2017 teetettiin tyytyväisyyskysely nuorille jonka pohjalta muokattiin nuorisotoimen toimintaa.



<b>Nuorisotoimi</b>	<b>TP 2016</b>	<b>TA 2017</b>	<b>TP 2017</b>	<b>Ero</b>
		<b>(sis. muutokset)</b>		
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-32 230	-31 400	-34 143,08	-2 743
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	81 309	84 331	72 653,81	-11 677
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	49 079	52 931	38 510,73	-14 420
<b>Suunnitelmapoistot</b>				
<b>Tulot (sisäiset)</b>				
<b>Menot (sisäiset)</b>	21 240	16 651	21 401,02	4 750
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	21 240	16 651	21 401,02	4 750
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	70 319	69 582	59 911,75	-9 670
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3 255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	21,29	21,07	18,41	



**470 Liikuntatoimi**
**Toiminnan kuvaus**

Rautalammin kunnan liikuntatoimen keskeisenä tehtävänä on liikunnan ja muun terveyttä edistävän fyysisen aktiivisuuden tukeminen. Kunta tarjoaa ja ylläpitää liikuntapaikkoja, kun taas liikunnan toiminnallisesta puolesta huolehtivat aktiiviset liikunta- ja urheiluseurat sekä yritykset. Urheiluseurat ovat kunnan liikuntapalveluiden tärkeä yhteistyökumppani.

**Vastuhenkilö**

Vapaa-aika sihteeri, puolitetulla työajalla

**Sitovia tavoitteita**

Liikuntatoimen tavoitteet vuodelle 2017:

1. Hyvin hoidetut ja turvalliset liikuntapaikat: pyritään säilyttämään liikuntapaikkojen hoito- ja kunto nykyisellä tasolla.
2. Monipuolisten liikuntapaikkojen turvaaminen ja tapahtumien toteutus: liikuntatoimi tukee vuosittain urheiluseuroja liikuntatoiminnan järjestämiseksi
3. Tiedotus ja markkinointityö: liikuntapaikoista ja palveluista tiedotetaan mahdollisimman monikanavaisesti
4. Kiintiöpakolaisten kotouttaminen: tuetaan liikuntatoimen avulla pakolaisten integrointia yhteisöön

**Perusteluita** Liikuntatoiminnan/liikuntaneuvonnan avulla voidaan vähentää syrjäytymistä, terveyden heikentymistä ja välittömiä/välillisiä kustannuksia terveydenhuollon kuluista.

**Tunnusluvut ja mittarit**

	TP2015	TP2016	TA2017	TP2017
Uimahallin kävijät/vuosi:	7085	7120	7500	5856
Uimahallin kustannukset/käynti:	13,00	14,60	12,00	15,37



<b>Liikuntatoimi</b>	<b>TP 2016</b>	<b>TA 2017</b>	<b>TP 2017</b>	<b>Ero</b>
		<b>(sis. muutokset)</b>		
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-25 782	-22 000	-38 322,91	-16 323
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	191 511	189 659	182 965,03	-6 694
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	165 728	167 659	144 642,12	-23 017
<b>Suunnitelmapoistot</b>	28 164	26 570	26 570,46	0
<b>Tulot (sisäiset)</b>	-2 168	-2 900	-2 060,50	840
<b>Menot (sisäiset)</b>	36 819	40 538	39 519,27	-1 019
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	62 815	64 208	64 029,23	-179
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	228 543	231 867	208 671,35	-23 196
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3 255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	69,19	70,20	64,11	



<b>480 Kirjasto</b>								
<b>Toiminnan kuvaus</b>								
Kirjasto tarjoaa pääsyyntä aineistoihin, tietoon ja kulttuurisältöihin; ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa; edistää lukemista ja kirjallisuutta; tarjoaa tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon; tarjoaa tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan; sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.								
<b>Vastuhenkilö</b>								
Kirjastonjohtaja								
<b>Sitovia tavoitteita</b>								
1. Lehtilukusaliin aukioloaikoja lisätään ja otetaan käyttöön kotimaisten aikakauslehtien digitaalinen lehtikirjasto. Lehtisalin nykyinen aukioloaika on 30 h/vk. Aukioloaikaa lisätään 21 h/vk eli 70 %.								
2. Hankitaan lainaus- ja palautusautomaatti ja opastetaan asiakkaita käyttämään sitä omatoimisesti								
3. Vuonna 2018 tehdään loput tarvittavat muutokset (kameravalvonnan lisääminen ja sähkötyöt). Itsepalveluaukioloajat pyritään ottamaan käyttöön vuonna 2018.								
<b>Perusteluita</b>								
1. Tekninen lautakunta päätti 31.8.2017, että kirjastolle hankitaan omatoimikirjastojärjestelmä Axiell Oy:ltä tarjouksen mukaisesti. Tavoitteena oli, että omatoimikirjasto saadaan toimintaan vuoden loppuun mennessä. Omatoimikirjasto avattiin yleisön käyttöön 8.2.2018.								
2. Lainaus- ja palautusautomaatti otettiin käyttöön huhtikuussa 2017.								
3. Etäkäyttöisen aikakauslehtien E-magazin-palvelu käyttöönotto siirtyi vuoteen 2018								
<b>Tunnusluvut ja mittarit</b>								
MITTARIT	OPM suositus	2015		2016		2017		väh./lis.
asukasluku		3374		3303		3288		
	/as.	yhteensä	/as.	yhteensä	/as.	yhteensä	/as.	
Käynnit	10	37704	11	39234	12	38890	12	0
Lainaus	16,64	47636	14	44678	14	42450	12	2
Lainajat	45 %	1176	35	1138	34	1113	34	0

Kirjasto	TP 2016	TA 2017	TP 2017	Ero
		(sis. muutokset)		
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-19 205	-13 882	-14 021,19	-139
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	201 470	205 960	195 537,14	-10 423
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	182 265	192 078	181 515,95	-10 562
<b>Suunnitelmapoistot</b>	29 820	29 820	31 003,66	1 184
<b>Tulot (sisäiset)</b>	-21 873	-15 784	-19 878,58	-4 095
<b>Menot (sisäiset)</b>	66 678	54 485	53 380,53	-1 104
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	74 625	68 521	64 505,61	-4 015
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	256 890	260 599	246 021,56	-14 577
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	77,77	78,90	75,58	



<b>490 Kulttuuritoimi</b>
<p><b>Toiminnan kuvaus</b>          Kulttuuritoimi tuottaa kulttuuripalveluita ja koordinoi kulttuuritapahtumien tiedottamista tavoitteena hyvinvoinnin, paikallisen identiteetin ja paikkakunnan vetovoimaisuuden edistäminen. Eri taiteenalat, ikäkaudet ja ryhmät otetaan huomioon sekä kulttuuritarjonnassa että -harrastuksissa. Kulttuuritoimi aktivoi ja tukee kolmannen sektorin kulttuuritoimintaa keinoinaan avustukset, yhteistyö ja neuvonta. Kulttuuritoimi järjestää kunnan viralliset juhlat veteraani- ja itsenäisyyspäivänä.</p>
<p><b>Vastuhenkilö</b>          Vs kulttuurisihteeri, 0,5 henkilötyövuotta</p>
<p><b>Sitovia tavoitteita</b>  <b>1.</b> Yhteistyön lisääminen muiden kulttuuritoimijoiden ja yhdistysten kanssa; huolehditaan mm. kulttuuritoimijoiden ja yhdistysten tapaamisten toteutumisesta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.  <b>2.</b> Suomen 100-vuotisjuhlavuoden tapahtumien koordinointi; rakennetaan itsenäisyyden juhlavuoden ohjelma yhdessä eri toimijoiden kanssa huomioiden juhlavuoden valtakunnallinen teema ”Yhdessä”.</p>
<b>Perusteluita</b>
<p><b>Tunnusluvut ja mittarit</b>          Kulttuuritoimintaa oli vuonna 2017 runsaasti ja kävijöitä tapahtumissa ja näyttelyissä paljon. Tapahtumien toteuttamiseksi tehtiin runsaasti yhteistyötä niin rahoituksen mahdollistamiseksi kuin käytännön järjestelyjen toteuttamiseksi.</p> <p>Viralliset juhlat:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. järjestettiin Kansallinen veteraanipäivän juhla 27.4. (64 osallistujaa)</li> <li>2. Itsenäisyyspäivien ennakkujuhla 5.12. järjestettiin kirjaston piha-alueella ja Kivijalassa (300 osallistujaa) sekä Suomi 100 -itsenäisyyspäiväjuhla 6.12. Matti Lohen koululla (300 osallistujaa)</li> </ol> <p>Tuotetut kulttuuripalvelut:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- eri genrejä edustavat konsertit: Konsertti joka kouluun –kiertue: ”Maakuntalaulut” Matti Lohen koululaisille 7.9. (150 hlöä), Kirkkolauluyhtye Kaanonin konsertti kirkossa 26.11. yhteistyössä ev. lut. seurakunnan kanssa (91 hlöä). Luonnonpäivän Kalajan Kaikuja -konsertin järjestäminen Vuori-Kalajan laavulla 26.8. yhteistyössä Rautalammin Mieslaulajien, Sekakuoro Ruamjain, Metsähallituksen ja Kalajaretkelilyn kanssa (330 hlöä)</li> <li>- Ystävänäpäiväjuhlien järjestäminen 14.2. seurakuntatalolla yhteistyössä SPR:n ja ev.lut. seurakunnan kanssa (105 hlöä), mukana Sisä-Savon Sävelet ry:n ”Elävät pidot -illallinen musikaalisävelmien höyryämänä” järjestämisessä 24.2. (64 osallistujaa) ja apuna Tämä taivas, tämä maa” –harmonikkakonsertin 13.10. järjestelyissä. Tanssin itäisen aluekeskuksen kiertueesitys Rumis alakoululaisille 11.10. (47 hlöä)</li> </ul> <p>Viestintä</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- huolehdittiin osaltamme kunnan verkkosivujen tapahtumakalenterin ja eri facebook-ryhmien päivittämisestä sekä kunnan tapahtumatietojen toimittamisesta paikallis- ja maakuntalehtiin.</li> <li>- tapahtumakoosteiden kokoaminen useisiin kesälehtiin</li> </ul> <p>Kirjaston näyttelytoiminnan koordinointi</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Kirjaston näyttelyt:             <ul style="list-style-type: none"> <li>• Sisä-Savon Kameraseura ry: ”Kuvia luonnosta” 1.-28.2.; (182 kävijää)</li> </ul> </li> </ul>



- ”Anna Wildrosen ystävät– kuvakollaaseja ja esinekoosteita” 6.3.-31.3. (avajaiset 5.3. 20 hlöä) sekä näyttelyyn liittyvät työpajat 23.-24.3. (288 näyttelykävijää ja 43 työpajakävijää)
- Sisä-Savon Kansalaisopiston 70-vuotisjuhlanäyttely 5.4.-31.4. (150 kävijää)
- Eskarilaisten keväänäyttely (160 kävijää)
- Keskiviikkomaalarit -akvarellinäyttely (120 kävijää)
- ”Miranda – mustalaisten holokausti. Kuka pelkää valkolaista” (avajaiset 11.6. 44 hlöä, 420 kävijää)
- Markus Sjöbergin valokuvia pestuumarkkinoilta kirjastossa 5.7.-8.9. sekä pestuumarkkinoilla työväentalolla (? kävijää)
- Jussi Kirjasniemen ”Marraskuu” -valokuvanäyttely 1.11.-31.12. (190 kävijää)

#### Kolmannen sektorin järjestötoiminnan tukeminen

- myönnettiin kohdeavustuksia 13:lle kulttuuritalolle, yhteensä 2500 euroa. Näiden lisäksi elinkeinotoimen Suomi 100-vuotta -budjetista kulttuuritoimijoiden Suomi-100 -tapahtumia tuettiin 900 eurolla.
- järjestettiin yhdistysilta 2.2. yhteistyössä vapaa-aikatoimen kanssa (20 hlöä)
- järjestettiin yhdistysilta 28.9. työväentalolla yhteistyössä SAKKE-hankkeen kanssa (35 hlöä)

#### Pestuumarkkinoiden tapahtumien tuotanto, koordinointi ja tiedotus 9.-10.9.

- tuotettiin pestuumarkkinoiden ohjelma lauantaille, koordinoitiin markkinaviikonlopun tapahtumia sekä vastattiin markkinoiden tiedotuksesta
- Pestuumarkkinoille teetettiin myös pitkäikäistä rekvisiittaa (valokuvausta ja pestuulogo), joiden myötä valmistaudutaan pestuiden 200-vuotisjuhlintaan vuonna 2021.
- osallistuttiin pestuiden 200-vuotisjuhluvuotta 2021 valmistelevan ohjelmatyöryhmän toimintaan

#### Muu toiminta

- hyväksyttiin Käskynkkää –Sisä-Savon lähikulttuurin kehittämishankkeessa vuonna 2016 valmistelu Rautalammin kulttuuristrategia sekä Sisä-Savon Kulttuuristrategia alueen kunnissa.
- mukana Sisä-Savon Sävelten Kulttuuri kylässä –hankkeen ohjausryhmässä
- lainattiin teatterivalolaitteistoja juhliin, musiikkivideoiden tekemiseen,
- osallistuttiin Rautalamppi -opastekylltien ja kulttuurihistoriallisen pyöräilyreitit suunnitteluun
- toteutettiin uusi ilmoitustaulu keskusaukiolle yhteistyössä vapaa-aikatoimen, Juha Rossi- säätiön ja Rautalammin kulttuuriseuran kanssa
- kulttuuritoimen vieraina Rautalammissa tsekkiläinen teatteriryhmä 18.9.(15 hlöä), ruotsalaiset akvarellistit (2 henkilöä) sekä Jokelan kansalaisopiston teatteriryhmän edustajat (3 hlöä)
- vastattiin kesätreffien ja joulunavauksen ohjelmasta

#### Koulutukset

- tilattiin yhteistyössä vapaa-aikatoimen kanssa Anneli Tarvaisen PicCollage -julisteentekokoulutus (7 henkilöä)

#### 2. Suomi 100-juhlavuoden tapahtumien koordinointi:

Studia Generalia Rautalamppi –luentosarjan järjestäminen. Luentosarja oli osa valtakunnallista itsenäisyyden juhlavuoden ohjelmaa:

- 12.1. tietokirjailija Mikko Porvali: Mitä menetimme kun menetimme Karjalan (80 hlöä)
- 9.2. erikoistutkija Jukka Kukkonen: Torpanpojista talonpojiksi (100 hlöä)





- 16.3. VTT Petri Minkkinen: Savolaiset kaskenkaatajat matkalla Suur-Rautalammille, Skandinaviaan ja Amerikkaan (80 hlöä)
- 10.5. Arkkipiispa Leo: Karjalankielinen kulttuuri (105 hlöä)
- 31.8. Metsähallituksen pääjohtaja Pentti Hyttinen: Metsä ja luonto leivän antajina ja virkistyksen tuojana (55 hlöä)
- 19.10. FT Ari Kerkkänen: Syyrian kolme kansannousua (42 hlöä)

Sisä-Savon Vuosikymmenet -tapahtumakokonaisuuden suunnittelu ja toteuttaminen yhteistyössä muiden kuntien kanssa.

Suomi 100 –hoitokotikiertue: runonlausujat, Wartetti ja käsikelloryhmä: yhteensä kuusi konserttia (Pauliina, Kyllikki, Hermanninranta, Wilmari, Toivo ja Kierinniemi), yht. noin 120 henkilöä.

”Tarinoita Rintamalotista” -Suomi 100-vuotta esitys vanhusten viikolla 5.10. (72 osallistujaa) seurakuntatalolla

”Rakkaus maani graniittiin” -Sisä-Savon Kansalaisopiston runonlausujien 100-vuotisesitys 11.12. (22 hlöä)

Kulttuuritoimi	TP 2016	TA 2017 (sis. muutokset)	TP 2017	Ero
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-35 967	-400	-140,00	260
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	72 221	33 049	36 853,57	3 805
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	36 254	32 649	36 713,57	4 065
<b>Suunnitelmapois tot</b>	0	505	0,00	-505
<b>Tulot (sisäiset)</b>				
<b>Menot (sisäiset)</b>	5 843	3 319	3 269,72	-49
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	5 843	3 824	3 269,72	-554
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	42 098	36 473	39 983,29	3 510
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	12,75	11,04	12,28	



**500 Tekninen lautakunta, hallinto**
**Toiminnan kuvaus**

Teknisen toimen hallinnon vaatimat tehtävät. Teknisen toimen hallinto ohjaa teknisen lautakunnan tehtäviä siten, että toimintasuunnitelmassa esitetyt tehtävät täytetään kustannustehokkaasti. Hallintoon kuuluva tehokas laskutus on kunnan kannalta merkittävä tulojen tuottaja. Pääasialliset toimet sisältävät laskutuksen, ostolaskujen käsittelyn, sopimusten hallinnan, suunnittelun, henkilöstöhallinnon, palkkojen kirjauksen sekä teknisen lautakunnan kokousten valmistelun ja päätöksistä tiedottamisen. Hallinto hoitaa myös yhteistyön muihin viranomaisiin ja yhteistyökumppaneihin ja hankkeiden kilpailutuksen. Lisäksi suoritetaan kunnanhallituksen ja valtuuston sekä teknisen osaston johtosäännön mukaiset tehtävät.

**Vastuhenkilö**

Tekninen johtaja

**Sitovia tavoitteita**

Tekniselle osastolle työllistäminen siten, että työllistettyjen työt ovat kunnan kannalta järkeviä ja taloudellisia sekä mahdollisuuksien mukaan sisältävät työssä oppimista.

**Toteutuma 2017**

Uuden valtuustokauden alusta on teknisen lautakunnan puheenjohtajana on toiminut Raimo Kemppainen, varapuheenjohtajana Jouko Korhonen ja lautakunnan esittelijänä tekninen johtaja Antti Tuppuru. Yksityistieasioissa esittelijänä toimii maaseutuasiamies Hannu Jyrkkänen. Teknisen johtajan jäädessä eläkkeelle helmikuussa 2017 on em. virassa 10.4.2017 aloittanut rakennusinsinööri Antti Tuppuru. Rakennustarkastajan virassa on 1.6.2017 aloittanut rakennusmestari Juha Karhu. Projektipäällikkönä investointihankkeissa on toiminut DI Riikka Karjalainen 17.7.2017 alkaen.

**Tunnusluvut ja mittarit**

Tekninen lautakunta, hallinto	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017
Teknisen lautakunnan kokoukset	9	7	9	11
Teknisen lautakunnan käsittelemät asiat	61	80	80	97
Rakennuttamisjaoston kokoukset	5	2	2	4
Metsäjaoston kokoukset	2	2	2	4



<b>Tekninen lautakunta, hallinto</b>	<b>TP 2016</b>	<b>TA 2017</b>	<b>TP 2017</b>	<b>Ero</b>
		<b>(sis. muutokset)</b>		
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>				
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	128 025	98 776	130 513,93	31 738
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	128 025	98 776	130 513,93	31 738
<b>Suunnitelmapoistot</b>				
<b>Tulot (sisäiset)</b>				
<b>Menot (sisäiset)</b>	13 203	45 451	46 781,81	1 331
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	13 203	45 451	46 781,81	1 331
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	141 228	144 227	177 295,74	33 069
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	42,76	43,67	54,47	



**510 Jätehuolto**
**Toiminnan kuvaus**

Jätelautakuntayhteistyö sekä Jätekuukko Oy:n osakaskuntien yhteinen neuvottelukunta. Jätekuukko Oy:n sekä Savo-Pielisen jätelautakunnan kokoukset. Hyötyjätteenkerääjien (mm. RINKI Oy ja Paperinkeräys Oy) kanssa yhteistyö.

**Vastuhenkilö**

Tekninen johtaja

**Sitovia tavoitteita**

Toteutetaan yhteistyökumppanien kanssa vähintään jätelautakunnan määrittelemän palvelutasopäätöksen mukainen jätehuolto kunnan alueella. Seurataan jätelautakunnan päätöksiä ja otetaan osaa jätehuollon kehittämiseen alueella.

**Toteuma 2017**

Sitovat tavoitteet saavutettu. Osallistuttu Ely-keskuksen Pima-hankkeeseen vanhan kaatopaikan maaperäselvitykseen. Vanha kierrätyspiste Matti Lohen koulun luona on purettu pois. Jäteaseman toimintaluvut poimittu Jätekuukko Oy:n vuosiyhteenvedosta .

**Tunnusluvut ja mittarit**

Jätehuolto	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017
Kiinteistöjen liittymisaste jätehuoltoon %		84	85	85
Jäteaseman käyttäjiä lkm	900	1052	1390	1156
Metallirohua, tn		36	32	28
Loppu/rakennusjätettä, tn		87	84	79
Energiajätettä, tn		70	90	74
Sähkö/elektroniikkajätettä, tn		26	25	17

Jätehuolto	TP 2016	TA 2017 (sis. muutokset)	TP 2017	Ero
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>				
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	1 282	3 000	36,84	-2 963
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	1 282	3 000	36,84	-2 963
<b>Suunnitelmapoistot</b>	896	896	896,05	0
<b>Tulot (sisäiset)</b>				
<b>Menot (sisäiset)</b>	184	0	0,00	0
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	1 080	896	896,05	0
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	2 361	3 896	932,89	-2 963
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	0,71	1,18	0,29	



<b>530 Palo- ja pelastustoimi</b>				
<b>Toiminnan kuvaus</b> Palo- ja pelastustoiminnan järjestäminen kunnan alueella.				
<b>Vastuuhenkilö</b> Aluepelastustoimen henkilöstö.				
<b>Sitovia tavoitteita</b> Pohjois-Savon pelastuslaitos tuottaa alueen ihmisille ja yrityksille korkeatasoiset pelastustoimen palvelut ehkäisemällä ennakkoon onnettomuuksia ja antamalla onnettomuustilanteissa nopeaa ja ammattitaitoista apuakaisissa olosuhteissa. Tavoitteena on onnettomuuksien määrän pieneneminen, palokuolemien ja palovahinkojen sekä koti- ja vapaa-ajan tapaturmien väheneminen siten, että Suomi sijoittuu kärkeen kansainvälisessä vertailussa. Tekninen osasto tekee jatkuvaa yhteistyötä palo- ja pelastuslaitoksen kanssa mm. varmistamalla omien kiinteistöjensä paloturvallisuuden.				
<b>Toteutuma 2017</b> Toteutunut suunnitellusti. Aluepelastuslautakunnan oma toimintakertomus.				
<b>Tunnusluvut ja mittarit</b>				
Palo- ja pelastustoimi	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017
Yhteistoimintaosuus, €	308235	280954	303512	304143

Palo- ja pelastustoimi	TP 2016	TA 2017 (sis. muutokset)	TP 2017	Ero
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-30 407	-41 837	-30 407,16	11 430
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	332 038	338 905	325 167,11	-13 738
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	301 631	297 068	294 759,95	-2 308
<b>Suunnitelmapoistot</b>	8 267	8 267	8 266,71	0
<b>Tulot (sisäiset)</b>				
<b>Menot (sisäiset)</b>	4 726	14 896	4 849,53	-10 046
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	12 992	23 163	13 116,24	-10 047
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	314 623	320 231	307 876,19	-12 355
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3 255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	95,25	96,95	94,59	



**540 Kiinteistöt****Toiminnan kuvaus**

Kiinteistöjen kunnossapidon suunnittelu ja rakennuttaminen. Korjauksissa keskitytään mm. vuokrahuoneistojen saneeraukseen sekä kunnan muiden hallintokuntien tilojen ylläpitoon liittyviin korjauksiin ja saneerauksiin. Suurimpana seuraavana saneerauskohteena on Kerkonjoen koulu. Maa- ja metsätilojen taloudellinen hoito ja puunmyynti. Kunnalle tuottoja tuova tonttipolitiikka.

**Vastuhenkilö**

Tekninen johtaja

**Sitovia tavoitteita**

Kiinteistönhoidon mitoituksen mukainen kiinteistönhoito. Kiinteistöjen energiatehokkuuden lisääminen. Saneerausten myötä kotimaiseen energiaan siirtyminen. Metsänhoitosuunnitelman toteuttaminen.

**Toteutuma 2017****Puistot ja yleiset alueet, maa- ja metsätilat**

Kuntakeskuksen alueella hoidettu puistoja ja muita yleisiä alueita tukityöllistettyjen henkilöiden sekä kunnan omien kiinteistöhoitajien toimesta. Tekninen toimi on työllistänyt pitkäaikaistyöttömiä 6 henkilöä, lisäksi on ollut yksi puistotyöntekijä kunnan varoin 4 kk:n ajan. Maa- ja metsätiloilla suurimmat harvennushakkuut ovat keskittyneet Pärsnäkorven alueelle ja päätehakkuita ei sanottavasti ole toteutettu kertomusvuonna. Pärsnäkorven metsäautotien rakentaminen sekä Pärsnämäen ja Västinniemen metsäteiden peruskorjausta on toteutettu Metsäkeskus Otson toimesta. Puun myyntitarjouksia on pyydetty ja valittu ostajaksi Partaharjun Puutarha Oy. Metsänhoitoyhdistys on hoitanut metsäkauppojen järjestelyt sekä metsänhoitotöiden toteuttamisen.

**Rakennukset ja huoneistot**

Kertomusvuoden aikana on kunta myynyt yhden osakehuoneiston. Öljyn käyttö kunnan rakennuksissa on päättynyt. Asuntojen ja huoneistojen vuokrausta ja vuokralaskutusta on hoitanut hallinto-osasto ja vuokrattujen asuinhuoneistojen sähkö- ja vesilaskutus hoidetaan teknisellä osastolla.

**Kiinteistönhoitokeskus**

Kiinteistönhoitokeskuksen henkilöstön toimesta tehdään hallintokiinteistöjen siivous- ja talonmiestehtävät.

Kirvesmiehen ja talonmiesten toimesta on toteutettu seuraavien tilojen pienimuotoisia korjauksia Matti Lohen koulun ala-asteen luokkatilojen tiivistyskorjauksia kaikkien luokkien osalta ja yhdessä luokassa laajempi saneeraus käsittäen kaikki pinnat sekä liikuntasalin tutkimus avauksia. palvelutalo Pauliinan asuinhuoneiden pesutilojen korjauksia sekä kalusteiden uusimisia huoneistoihin. Päiväkoti Riihikodon sisäilmakorjauksia ja tutkimus avauksia. Kerkonjoen koulun rakenneavauksia tehty peruskorjaussuunnittelua varten. Terveyskeskus/hammashoitolan henkilöstön taukotilojen rakentaminen, kalusteiden uusimista, Hoitokoti Kyllikille terveyskeskusrakennuksesta vuokratun osastotilan huoneiden äänieristyksen parantaminen. Paloaseman alakerran tilojen muuttaminen erilaisten toimijoiden käyttötilaksi. As Oy Tiinarissa yhden asunnon täydellinen sisätilojen saneeraus. Tekniselle varikolle on rakennettu varasto ja työtila kirvesmiehelle. Vammaispalvelun tilaamia asuntojen rakenne-, muutos ja korjaustöitä tehty n.30 kohteessa. Entisen hammaslääkäritalon piha-alue asfaltoitu. Kiinteistönhoidon kokeilukäytössä kiinteistönhuollon mobiilisovellus.



**Tunnusluvut ja mittarit**

Kiinteistöt	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017
Maa- ja metsätilat, ha	1075	1075	1075	1132
Puun myynti, m <sup>3</sup>				
Kunnan suoraan om. asunto-osakehuoneistot kpl	42	42	42	42
Kunnan suoraan om. asunto-osakehuoneistot kpl	14	13	17	16
Lämpöenergian kulutus, MWh		3604	3104	3509
Sähköenergia, MWh				2663

Kiinteistöt	TP 2016	TA 2017 (sis. muutokset)	TP 2017	Ero
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-306 197	-340 074	-415 457,16	-75 383
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	892 936	877 040	898 906,30	21 866
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	586 738	536 966	483 449,14	-53 517
<b>Suunnitelmapoistot</b>	185 151	198 145	193 741,65	-4 403
<b>Tulot (sisäiset)</b>	-754 968	-754 931	-775 755,81	-20 825
<b>Menot (sisäiset)</b>	115 495	159 002	126 747,83	-32 254
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	-454 322	-397 784	-455 266,33	-57 482
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	132 416	139 182	28 182,81	-110 999
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	40,09	42,14	8,66	



<b>550 Varikko</b>
<b>Toiminnan kuvaus</b> Kunnan kuljetuksiin ja mm. alueiden ja teiden kunnossapitoon liittyvän kaluston kunnossa pito.
<b>Vastuhenkilö</b> Tekninen johtaja
<b>Sitovia tavoitteita</b> Työkoneet ja kalusto pidetään kunnossa. Kunnan kuljetukset hoidetaan koskien yleisiä alueita, vesihuoltoa, teiden ja katujen kunnossapitoa ym. Traktorin käyttö lietteiden kuljetukseen, lumitöihin ym.
<b>Toteutuma 2017</b> Traktorista on jouduttu korjaamaan mm. pikavaihteet ja etukuormaimen aisat (kust.n. 20 000 €). Teknisen toimen käyttöön sekä henkilöstön sosiaalililaksi on kunta vuokrannut tilan Ki Oy Oikarilan Teollisuushallit Oy:ltä. Sitovat tavoitteet savutettu.

Varikko	TP 2016	TA 2017 (sis. muutokset)	TP 2017	Ero
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-22 336	-15 560	-19 049,99	-3 490
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	81 446	84 984	120 133,33	35 149
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	59 110	69 424	101 083,34	31 659
<b>Suunnitelmapoistot</b>	4 013	4 013	763,07	-3 250
<b>Tulot (sisäiset)</b>	-40 149	-36 581	-33 430,67	3 150
<b>Menot (sisäiset)</b>	9 333	8 940	3 788,38	-5 152
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	-26 803	-23 628	-28 879,22	-5 251
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	32 307	45 796	72 204,12	26 408
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	9,78	13,86	22,18	





<b>560 Liikenneväylät</b>				
<b>Toiminnan kuvaus</b> Liikenneväylien kunnossapito ja rakentaminen. Kunnossapidon kilpailutus sekä laadun seuranta. Opastuksen ylläpito ja täydentäminen. Osoitejärjestelmän ylläpito.				
<b>Vastuhenkilö</b> Tekninen johtaja				
<b>Sitovia tavoitteita</b> Teissä ja päällysteissä ei liikenneturvallisuutta vaarantavia puutteita. Riittävä opastus. Valaistuksen huollot ajoittain sekä kaapeloinnin muutokset.				
<b>Toteutuma 2017</b> Kaavateiden puhtaana- ja kunnossapitotöiden hoito kunnan oman henkilöstön ja kaluston sekä aurasurakotisijoiden toimesta. Kaavateiden asfaltointea tehty investointiosan määrärahalla 2410 m <sup>2</sup> Yksityistieavustuksia on myönnetty 50767,25 € Haja-asutusalueen osoitejärjestelmän ylläpito.				
<b>Tunnusluvut ja mittarit</b>				
Liikenneväylät	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017
Kunnossapidetyt kaavatiet, km	23	23	23,5	23,5
Kunnossapidetyt kevyen liikenteen väylät, km	2	2	2	2
Avustetu yksityistiet, km	240,65	232,7	232,7	240

Liikenneväylät	TP 2016	TA 2017 (sis. muutokset)	TP 2017	Ero
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-23 370	-8 684	-7 812,09	872
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	141 710	149 456	140 058,01	-9 398
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	118 341	140 772	132 245,92	-8 526
<b>Suunnitelmapoistot</b>	90 655	97 672	90 237,36	-7 435
<b>Tulot (sisäiset)</b>				
<b>Menot (sisäiset)</b>	18 835	16 570	18 758,48	2 188
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	109 489	114 242	108 995,84	-5 246
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	227 830	255 014	241 241,76	-13 772
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	68,98	77,21	74,11	



<b>570 Maankäytön suunnittelu</b>				
<b>Toiminnan kuvaus</b> Joustava pienten kaavamuutosten valmistelu. Toimiva kaavoitusyhteistyö viranomaisten ja maanomistajien kanssa.				
<b>Vastuhenkilö</b> Tekninen johtaja				
<b>Sitovia tavoitteita</b> Etelä-Konneveden rantaosayleiskaavan päivittämisen loppuunsaattaminen. Kirkonkylän yleiskaavan loppuunsaattaminen. Pienemmät kaavamuutokset 2-4 kpl / vuosi.				
<b>Toteuma 2017</b> Etelä-Konneveden rantaosayleiskaava hyväksytty 30.5.2017 Kirkonkylän yleiskaava kesken, ollut toisen kerran ehdotuksena nähtävillä loppuvuodesta 2017. Ei hyväksytyjä pienempiä kaavamuutoksia vuonna 2017.				
<b>Tunnusluvut ja mittarit</b>				
Maankäytön tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017
Valmistuneiden kaavojen määrä	3	3	2	1
Kaavoitusjaoston kokoukset	6	4	2	3

Maankäytön suunnittelu	TP 2016	TA 2017 (sis. muutokset)	TP 2017	Ero
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-1 317	-6 000	-7 970,00	-1 970
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	53 067	66 435	50 692,50	-15 743
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	51 750	60 435	42 722,50	-17 713
<b>Suunnitelmapoistot</b>	1 042	955	955,19	0
<b>Tulot (sisäiset)</b>				
<b>Menot (sisäiset)</b>	445	424	485,06	61
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	1 487	1 379	1 440,25	61
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	53 237	61 814	44 162,75	-17 651
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3 255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	16,12	18,71	13,57	



<b>580 Ympäristönsuojelu</b>				
<b>Toiminnan kuvaus</b> Ympäristönsuojelua koskevat luvat ja niiden valvonta sekä neuvonta ja ohjeistus.				
<b>Vastuhenkilö</b> Tekninen johtaja				
<b>Sitovia tavoitteita</b> Lupien käsittelyajan minimoiminen Ympäristönsuojelumääräysten käyttöönotto Uusitun rakennusjärjestyksen käyttöönotto				
<b>Toteuma 2017</b> Ympäristönsuojelumääräyksiä ei ole otettu vielä käyttöön. Uusittu rakennusjärjestys otettu käyttöön 1.11.2017. Maa-ainestenoton valvonta (15 lupaa). Lantapatteri-ilmoituksia 9 kpl. Ympäristölautakunnan katselmusmiesten maastokäyntejä 4 kpl. Yhteistyö jätelautakunnan kanssa (VALVO työryhmä, jätehuollon neuvottelukunta).				
<b>Tunnusluvut ja mittarit</b>				
Ympäristönsuojelun tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017
Ympäristölautakunnan kokoukset	10	7	8	8
maa-ainesluvut	3	-	1	-
ympäristöluvut	3	-	1	1

Ympäristönsuojelu	TP 2016	TA 2017 (sis. muutokset)	TP 2017	Ero
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-4 882	-8 500	-3 084,00	5 416
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	38 846	49 416	30 201,47	-19 215
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	33 965	40 916	27 117,47	-13 799
<b>Suunnitelmapoistot</b>				
<b>Tulot (sisäiset)</b>				
<b>Menot (sisäiset)</b>	3 446	3 438	3 965,17	527
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	3 446	3 438	3 965,17	527
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	37 411	44 354	31 082,64	-13 271
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3 255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	11,33	13,43	9,55	



<b>590 Rakennusvalvonta</b>				
<b>Toiminnan kuvaus</b> Asiantunteva rakentamisen neuvonta ja ohjeistus.				
<b>Vastuhenkilö</b> Rakennustarkastaja-kunnanrakennusmestari				
<b>Sitovia tavoitteita</b> Lupien käsittelyaika enintään 1 kk. Katselmusten määrää on tavoitteena vähentää viranomaispuolelta ja siirtää katselmusten suorittamisvastuuta vastaaville työnjohtajille, arvioitu katselmusmäärä vuosittain n. 200 kpl. Uusitun rakennusjärjestyksen käyttöönotto.				
<b>Toteuma 2017</b> Uusittu rakennusjärjestys otettu käyttöön 1.11.2017 Uusi rakennustarkastaja, Juha Karhu aloitti työt 1.6.2017. Lupien käsittelyaika oli keskimäärin 14 vrk. Rakennusvalvontaan liittyviä katselmuksia tehtiin 193 kpl.				
<b>Tunnusluvut ja mittarit</b>				
Rakennusvalvonta tunnusluvut	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017
Kaikki myönnetyt luvat	180	181	175	178
Rakennuslupien määrä	79	81	69	56
Katselmusten määrä	469	507	499	193

Rakennusvalvonta	TP 2016	TA 2017 (sis. muutokset)	TP 2017	Ero
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-48 941	-35 400	-45 343,21	-9 943
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	64 679	76 263	60 794,92	-15 468
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	15 739	40 863	15 451,71	-25 411
<b>Suunnitelmapoistot</b>	1 361	0	5 442,39	5 442
<b>Tulot (sisäiset)</b>				
<b>Menot (sisäiset)</b>	6 408	8 002	8 652,37	650
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	7 768	8 002	14 094,76	6 093
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	23 507	48 865	29 546,47	-19 319
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3 255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	7,12	14,79	9,08	



## 2.2

### Tytär- ja osakkuusyhtiöiden toiminnalliset tulokset vuonna 2017

#### **Kiinteistö Oy Rautalammin Haka ja Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy**

Kunta omistaa Rautalammin Hakan osakkeista 100 %. Rautalammin kunta omistaa Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy:n osakkeista 100 %. Tavoitteet vuosiksi 2017-2020:

1. Fuusioidaan Kiinteistö oy Rautalammin Haka ja Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy.
2. Yhtiöt toteuttavat suunnitteluvuosien 2017-2020 aikana peruskorjauksia asuinhuoneistoissa,
3. Kunta antaa takauksen uusille yhtiön peruskorjauslainoille,
4. Yhtiö siirtyy atk-pohjaiseen kirjanpito-, palkanlaskenta-, laskutus-, vuokranperintäjärjestelmään 1.6.2017 alkaen.

Toteutuma:

1. Fuusion valmistelu käynnistettiin.
2. Ei toteutunut vuonna 2017.
3. Ei toteutunut.
4. Toteutuu fuusion jälkeen.

#### **Kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushallit**

Kunta omistaa Kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushallit –yhtiön osakkeista 100 %. Yhtiö omistaa kaksi teollisuushallia Toholahden teollisuusalueella. Hallien kokonaispinta-ala on 2200 m<sup>2</sup>. Yhtiö on vuokrannut hallitilat yrittäjille. Yhtiöön ei sovelleta asunto-osakeyhtiölakia. Yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön osakepääoma voi olla 120.000-480.000 euroa.

Tavoitteet vuodeksi 2017-2020:

1. Kunta pyrkii emokonsernina edistämään vuoden 2017 aikana teollisuushallien myymistä yrityksille
2. Kunta sijoittaa tarvittaessa yhtiöön pääomaehtoista lainaa ja maksaa kuukausittain vuokraamatto-mien tilojen yhtiövastikkeet vuonna 2017,
3. Yhtiö varautuu teollisuushallin kauppa- tai liiketilojen rakentamiseen 2017-2020.

Toteutuma:

1. Kauppa ei toteutunut, tarjottu hinta oli liian matala.
2. Kunta tuki yhtiön lainanmaksua 100.000 € Kaikki tilat olivat vuokrattuna 2017.
3. Ei toteutunut.



### Rautalammin Kehitys Oy

Rautalammin kunta omistaa yhtiöstä 81,7 %. Yhtiön toimiala on parantaa ja kehittää rautalampilaisten teollisuus- ja palvelualayritysten ja maatalouden liitännäis- ja sen sivuelinkeinojen toimintaedellytyksiä tekemällä vieraanpääoman ehtoisia sijoituksia, antamalla takauksia sekä palvelemalla yrityksiä liiketaloudellisella ja teknisellä asiantuntemuksella. Yhtiön osakepääoma on 40.000 euroa.

Tavoitteet vuodeksi 2017-2020:

1. Yhtiön tavoitteena on vuoden aikana myöntää 10. mikro- ja pk-yritykselle takaus tai tehdä sijoitus, mikäli yritysidea ja liiketaloudelliset seikat puoltavat rahoituksen järjestämistä,
2. Yhtiön yhtä yritystä koskeva rahoitusratkaisu nostetaan 80.000 euroon vuoden 2017 aikana,
3. Yhtiön tavoitteena on edelleen toimia rautalampilaisten mikro- ja pk-yritysten, maa- ja metsäta-lousyrittäjien sekä liike- ja palvelualan yrittäjien riski rahoittajana mikroyritysten perustamis- tai laajennusvaiheessa.
4. Yhtiö edellyttää, että yritys tai yrittäjät ovat selvittäneet muut rahoitusjärjestelyt ennen yhtiön kanssa käytäviä rahoitusneuvotteluita.

Toteutuma:

1. Takauksia tai sijoituksia tehtiin 2 kpl.
2. Toteutui.
3. Toteutui.
4. Toteutui.

### As Oy Tiinari

Rautalammin kunta omistaa As Oy Tiinarin osakkeista 75,2 %. Yhtiöllä toimii hallitus ja kunnan edustajat on valittu yhtiökokoukseen. Yhtiössä tehdään normaaleja vuosikorjauksia.

Toteutuma: Toteutui.

### Rautalammin Rakennus Oy

Rautalammin kunta omistaa Rautalammin Rakennus Oy:n osakekannasta 41,8 %. Kunta on antanut pääomaehtoista lainaa yhtiölle. Kunnan tavoite on, että yhtiö kykenee maksamaan pääomaehdoiset lainat takaisin kunnalle.

Tavoitteet 2017-2020:

1. Kunta uusii yhtiön kanssa tehdyn sopimuksen pääomanlainan takaisinmaksusta,
2. Rautalammin kunta myy omistamia Rautalammin Rakennus Oy:n osakkeita sen jälkeen, kun yhtiö on maksanut kunnalle takaisin kunnan myöntämän pääomaehtoisen lainan,
3. ja kunta säilyttää yhtiössä noin 10 %:n omistusosuuden.



Toteutuma:

1. Toteutui, sopimus uusittiin.
2. Ei toteutunut.
3. Ei toteutunut.

### **As Oy Lupsakas**

Yhtiössä toteutetaan normaaleja vuosikorjauksia vuosina 2017-2020.

Toteutuma: Toteutui.

### **As Oy Rautalammin Kuusitie 3**

Rautalammin kunta omistaa As Oy Rautalammin Kuusitie 3:ssa yhden huoneiston. Kunta vuokraa yhtä huoneistoa ulkopuolisille.

Toteutuma: Toteutui.

### **Kiinteistö Oy Rautalammin Virastotalo**

Rautalammin kunta omistaa Kiinteistö Oy Rautalammin Virastotalossa olevan kunnan johtokeskuksen. Rautalammin kunta omisti kiinteistöyhtiöstä 23 % osakekannasta 31.12.2011. Uusien ohjeiden mukaan kunnan johtokeskus ei välttämättä vaadi kunnalta erityistiloja poikkeus- ja kriisiolojen johtamista varten, vaan johtokeskus voidaan järjestää normaaliajan tiloihin ts. kunnanvirastoon. Rautalammin kunta omistaa Rautalammin virastotalosta toimisto- ja varastotiloja. Kiinteistöyhtiön taloudellinen tilanne on hyvä. Tavoitteet vuosiksi 2017-2020:

1. Kunta luopuu nykyisestä johtokeskuksesta ja toteuttaa johtokeskustilat kunnanviraston yhteyteen alakertaan poikkeus- ja kriisiaikojen johtamista varten.
2. Rautalammin kunta myy kunnan Kiinteistö Oy Rautalammin Virastotalon toimisto-, varasto- ja johtokeskustilat.

Toteutuma:

1. Johtokeskus on hyötykäytössä, uusia ei rakennettu. Kunnanvirasto rakennettiin varavoima.
2. Kauppoja ei syntynyt.

### **As Oy Rautalammin Lassilanpolku**

Kunnan tämän hetkinen omistusosuus asunto-osakeyhtiöstä on 50.5%.

Kunta on merkinnyt asuntoyhtiöstä neljä osakehuoneistoa, joita pyritään myymään edelleen.

Myyntituloilla voidaan rahoittaa hankkeen jatkoa.

Toteutuma: Yksi huoneisto myytiin, loput päätettiin vuokrata.



## 2.3

**Ta-listaus käyttötalouden ulkoiset menot 2017**

Kohde	Nimi	Talousarvio (sis. muutokset)	Vuoden alusta	Ali/Yli	Tot-%	Kauden käyttö
1	KÄYTTÖTALOUS					
10	VAALIT					
100	VALTIOLLISET VAALIT					
***	M E N O T (ulkoiset)	0	183,39	-183,39	0,00	130,76
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	0	183,39	-183,39	0,00	130,76
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	0	183,39	-183,39	0,00	130,76
110	KUNNALLISVAALIT					
***	M E N O T (ulkoiset)	10 000	12 771,28	-2 771,28	127,70	1 492,01
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	10 000	12 771,28	-2 771,28	127,70	1 492,01
*	Menot (sisäiset)	0	225,00	-225,00	0,00	0,00
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	0	225,00	-225,00	0,00	0,00
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	10 000	12 996,28	-2 996,28	130,00	1 492,01
10	VAALIT YHTEENSÄ					
***	M E N O T (ulkoiset)	10 000	12 954,67	-2 954,67	129,50	1 622,77
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	10 000	12 954,67	-2 954,67	129,50	1 622,77
*	Menot (sisäiset)	0	225,00	-225,00	0,00	0,00
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	0	225,00	-225,00	0,00	0,00
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	10 000	13 179,67	-3 179,67	131,80	1 622,77
1	KÄYTTÖTALOUS					
14	TILINTARKASTUS					
130	TILINTARKASTUS					
***	M E N O T (ulkoiset)	11 801	16 473,47	-4 672,47	139,60	4 887,09
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	11 801	16 473,47	-4 672,47	139,60	4 887,09
*	Menot (sisäiset)	1 499	1 730,21	-231,21	115,40	344,21
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 499	1 730,21	-231,21	115,40	344,21
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	13 300	18 203,68	-4 903,68	136,90	5 231,30
14	TILINTARKASTUS YHTEENSÄ					
***	M E N O T (ulkoiset)	11 801	16 473,47	-4 672,47	139,60	4 887,09
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	11 801	16 473,47	-4 672,47	139,60	4 887,09
*	Menot (sisäiset)	1 499	1 730,21	-231,21	115,40	344,21
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 499	1 730,21	-231,21	115,40	344,21
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	13 300	18 203,68	-4 903,68	136,90	5 231,30





1	KÄYTTÖTALOUS					
18	LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO					
140	KUNNANVALTUUSTO					
***	M E N O T (ulkoiset)	55 750	75 663,43	-19 913,43	135,70	23 082,41
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	55 750	75 663,43	-19 913,43	135,70	23 082,41
*	Menot (sisäiset)	14 422	21 918,06	-7 496,06	152,00	8 696,06
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	14 422	21 918,06	-7 496,06	152,00	8 696,06
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	70 172	97 581,49	-27 409,49	139,10	31 778,47
150	KUNNANHALLITUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	-288 750	-328 394,12	39 644,12	113,70	-147 294,52
***	M E N O T (ulkoiset)	693 958	900 253,53	-206 295,53	129,70	81 704,11
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	405 208	571 859,41	-166 651,41	141,10	-65 590,41
*	Menot (sisäiset)	41 206	56 498,43	-15 292,43	137,10	10 342,90
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	41 206	56 498,43	-15 292,43	137,10	10 342,90
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	446 414	628 357,84	-181 943,84	140,80	-55 247,51
18	LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO YHT					
***	T U L O T (ulkoiset)	-288 750	-328 394,12	39 644,12	113,70	-147 294,52
***	M E N O T (ulkoiset)	749 708	975 916,96	-226 208,96	130,20	104 786,52
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	460 958	647 522,84	-186 564,84	140,50	-42 508,00
*	Menot (sisäiset)	55 628	78 416,49	-22 788,49	141,00	19 038,96
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	55 628	78 416,49	-22 788,49	141,00	19 038,96
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	516 586	725 939,33	-209 353,33	140,50	-23 469,04
1	KÄYTTÖTALOUS					
22	HALLINTO JA TALOUS					
170	YLEISHALLINTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-90 000	-107 973,11	17 973,11	120,00	-53 642,49
***	M E N O T (ulkoiset)	606 450	589 284,17	17 165,83	97,20	88 035,56
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	516 450	481 311,06	35 138,94	93,20	34 393,07
*	Suunnitelmapoistot	0	361,93	-361,93	0,00	361,93
*	Tulot (sisäiset)	-71 410	-93 468,35	22 058,35	130,90	-21 898,53
*	Menot (sisäiset)	59 692	74 164,67	-14 472,67	124,20	13 840,67
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-11 718	-18 941,75	7 223,75	161,60	-7 695,93
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	504 732	462 369,31	42 362,69	91,60	26 697,14



180	TALOUSHALLINTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-40 000	-53 826,22	13 826,22	134,60	-51 850,00
***	M E N O T (ulkoiset)	554 981	571 485,29	-16 504,29	103,00	60 075,52
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	514 981	517 659,07	-2 678,07	100,50	8 225,52
*	Tulot (sisäiset)	-318 594	-313 774,88	-4 819,12	98,50	-20 360,88
*	Menot (sisäiset)	19 070	22 932,98	-3 862,98	120,30	5 235,48
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-299 524	-290 841,90	-8 682,10	97,10	-15 125,40
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	215 457	226 817,17	-11 360,17	105,30	-6 899,88
22	HALLINTO JA TALOUS YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-130 000	-161 799,33	31 799,33	124,50	-105 492,49
***	M E N O T (ulkoiset)	1 161 431	1 160 769,46	661,54	99,90	148 111,08
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	1 031 431	998 970,13	32 460,87	96,90	42 618,59
*	Suunnitelmapiisot	0	361,93	-361,93	0,00	361,93
*	Tulot (sisäiset)	-390 004	-407 243,23	17 239,23	104,40	-42 259,41
*	Menot (sisäiset)	78 762	97 097,65	-18 335,65	123,30	19 076,15
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-311 242	-309 783,65	-1 458,35	99,50	-22 821,33
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	720 189	689 186,48	31 002,52	95,70	19 797,26
1	KÄYTTÖTALOUS					
26	ELINKEINOTOIMI					
190	ELINVOIMALAUTAKUNTA					
***	M E N O T (ulkoiset)	6 800	4 742,23	2 057,77	69,70	1 379,99
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	6 800	4 742,23	2 057,77	69,70	1 379,99
*	Menot (sisäiset)	3 479	3 545,59	-66,59	101,90	344,59
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	3 479	3 545,59	-66,59	101,90	344,59
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	10 279	8 287,82	1 991,18	80,60	1 724,58
200	NEUVONTA					
***	M E N O T (ulkoiset)	0	2 000,93	-2 000,93	0,00	0,00
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	0	2 000,93	-2 000,93	0,00	0,00
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	0	2 000,93	-2 000,93	0,00	0,00
205	YRITTÄJÄKOULUTUS JA -KASVATUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	-2 000	-3 707,00	1 707,00	185,40	0,00
***	M E N O T (ulkoiset)	5 000	5 146,18	-146,18	102,90	0,00
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	3 000	1 439,18	1 560,82	48,00	0,00
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	3 000	1 439,18	1 560,82	48,00	0,00



206	KAMPANJAT/MARKKIN. JA AVUST.					
***	M E N O T (ulkoiset)	40 640	24 177,92	16 462,08	59,50	174,19
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	40 640	24 177,92	16 462,08	59,50	174,19
*	Menot (sisäiset)	947	50,00	897,00	5,30	0,00
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	947	50,00	897,00	5,30	0,00
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	41 587	24 227,92	17 359,08	58,30	174,19
208	YRITYSVERKOSTOHAUTOMO					
***	M E N O T (ulkoiset)	15 000	8 607,15	6 392,85	57,40	693,09
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	15 000	8 607,15	6 392,85	57,40	693,09
*	Menot (sisäiset)	0	165,00	-165,00	0,00	0,00
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	0	165,00	-165,00	0,00	0,00
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	15 000	8 772,15	6 227,85	58,50	693,09
210	PROJEKTIT					
***	T U L O T (ulkoiset)	-376 821	-280 995,85	-95 825,15	74,60	-249 202,85
***	M E N O T (ulkoiset)	391 523	356 689,95	34 833,05	91,10	39 803,62
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	14 702	75 694,10	-60 992,10	514,90	-209 399,23
*	Menot (sisäiset)	9 254	4 729,54	4 524,46	51,10	72,58
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	9 254	4 729,54	4 524,46	51,10	72,58
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	23 956	80 423,64	-56 467,64	335,70	-209 326,65
215	SAVOGROW					
***	T U L O T (ulkoiset)	0	-120,00	120,00	0,00	0,00
***	M E N O T (ulkoiset)	135 000	135 631,96	-631,96	100,50	108,87
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	135 000	135 511,96	-511,96	100,40	108,87
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	135 000	135 511,96	-511,96	100,40	108,87
220	TAPAHTUMAT					
***	M E N O T (ulkoiset)	62 400	34 028,43	28 371,57	54,50	3 473,51
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	62 400	34 028,43	28 371,57	54,50	3 473,51
*	Menot (sisäiset)	500	279,58	220,42	55,90	62,32
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	500	279,58	220,42	55,90	62,32
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	62 900	34 308,01	28 591,99	54,50	3 535,83
230	MATKAILU					
***	T U L O T (ulkoiset)	0	-3 551,31	3 551,31	0,00	-2 027,93
***	M E N O T (ulkoiset)	20 000	11 174,15	8 825,85	55,90	2 557,52
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	20 000	7 622,84	12 377,16	38,10	529,59
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	20 000	7 622,84	12 377,16	38,10	529,59



240	MAA-JA METSÄTAL.YRITYKSET					
***	M E N O T (ulkoiset)	10 000	3 757,28	6 242,72	37,60	3 757,28
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	10 000	3 757,28	6 242,72	37,60	3 757,28
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	10 000	3 757,28	6 242,72	37,60	3 757,28
26	ELINKEINOTOIMI YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-378 821	-288 374,16	-90 446,84	76,10	-251 230,78
***	M E N O T (ulkoiset)	686 363	585 956,18	100 406,82	85,40	51 948,07
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	307 542	297 582,02	9 959,98	96,80	-199 282,71
*	Menot (sisäiset)	14 180	8 769,71	5 410,29	61,80	479,49
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	14 180	8 769,71	5 410,29	61,80	479,49
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	321 722	306 351,73	15 370,27	95,20	-198 803,22
1	KÄYTTÖTALOUS					
30	MAASEUTUTOIMI					
270	MAASEUTUTOIMI					
***	M E N O T (ulkoiset)	60 660	54 589,90	6 070,10	90,00	14 352,27
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	60 660	54 589,90	6 070,10	90,00	14 352,27
*	Menot (sisäiset)	4 446	6 116,12	-1 670,12	137,60	2 046,12
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	4 446	6 116,12	-1 670,12	137,60	2 046,12
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	65 106	60 706,02	4 399,98	93,20	16 398,39
30	MAASEUTUTOIMI YHTEENSÄ					
***	M E N O T (ulkoiset)	60 660	54 589,90	6 070,10	90,00	14 352,27
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	60 660	54 589,90	6 070,10	90,00	14 352,27
*	Menot (sisäiset)	4 446	6 116,12	-1 670,12	137,60	2 046,12
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	4 446	6 116,12	-1 670,12	137,60	2 046,12
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	65 106	60 706,02	4 399,98	93,20	16 398,39



1	KÄYTTÖTALOUS					
38	SOSIAALITOIMI					
307	PERUSTURVAOSASTON HALLINTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-1 400	-33 705,80	32 305,80	2 407,60	-640,00
***	M E N O T (ulkoiset)	134 482	139 375,42	-4 893,42	103,60	14 806,38
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	133 082	105 669,62	27 412,38	79,40	14 166,38
*	Menot (sisäiset)	82 059	85 088,69	-3 029,69	103,70	9 859,69
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	82 059	85 088,69	-3 029,69	103,70	9 859,69
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	215 141	190 758,31	24 382,69	88,70	24 026,07
310	SOSIAALIPALVELUT					
***	T U L O T (ulkoiset)	-220 800	-321 063,58	100 263,58	145,40	-47 747,19
***	M E N O T (ulkoiset)	3 164 613	3 528 525,66	-363 912,66	111,50	299 083,21
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	2 943 813	3 207 462,08	-263 649,08	109,00	251 336,02
*	Tulot (sisäiset)	-13 572	-15 660,24	2 088,24	115,40	-1 247,59
*	Menot (sisäiset)	59 340	55 859,03	3 480,97	94,10	18 265,51
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	45 768	40 198,79	5 569,21	87,80	17 017,92
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	2 989 581	3 247 660,87	-258 079,87	108,60	268 353,94
330	KOTIHOITO- JA VANHUSPALVELUT					
***	T U L O T (ulkoiset)	-674 800	-862 283,09	187 483,09	127,80	-96 343,01
***	M E N O T (ulkoiset)	3 326 687	3 238 175,87	88 511,13	97,30	282 747,77
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	2 651 887	2 375 892,78	275 994,22	89,60	186 404,76
*	Suunnitelmapoistot	55 956	59 174,76	-3 218,76	105,80	6 194,16
*	Tulot (sisäiset)	0	-12 208,99	12 208,99	0,00	-6 067,69
*	Menot (sisäiset)	377 294	397 694,85	-20 400,85	105,40	85 416,47
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	433 250	444 660,62	-11 410,62	102,60	85 542,94
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	3 085 137	2 820 553,40	264 583,60	91,40	271 947,70
335	RAVINTOKESKUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	-56 482	-50 677,11	-5 804,89	89,70	-4 221,55
***	M E N O T (ulkoiset)	477 576	442 980,35	34 595,65	92,80	39 452,78
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	421 094	392 303,24	28 790,76	93,20	35 231,23
*	Tulot (sisäiset)	-536 618	-535 752,01	-865,99	99,80	-128 938,70
*	Menot (sisäiset)	25 464	48 107,68	-22 643,68	188,90	7 916,58
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-511 154	-487 644,33	-23 509,67	95,40	-121 022,12
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-90 060	-95 341,09	5 281,09	105,90	-85 790,89
38	SOSIAALITOIMI YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-953 482	-1 267 729,58	314 247,58	133,00	-148 951,75
***	M E N O T (ulkoiset)	7 103 358	7 349 057,30	-245 699,30	103,50	636 090,14
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	6 149 876	6 081 327,72	68 548,28	98,90	487 138,39
*	Suunnitelmapoistot	55 956	59 174,76	-3 218,76	105,80	6 194,16
*	Tulot (sisäiset)	-550 190	-563 621,24	13 431,24	102,40	-136 253,98
*	Menot (sisäiset)	544 157	586 750,25	-42 593,25	107,80	121 458,25
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	49 923	82 303,77	-32 380,77	164,90	-8 601,57
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	6 199 799	6 163 631,49	36 167,51	99,40	478 536,82



1	KÄYTTÖTALOUS					
42	TERVEYDENHUOLTO					
360	KANSANTERVEYSTYÖ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-149 920	-144 480,52	-5 439,48	96,40	-11 841,23
***	M E N O T (ulkoiset)	2 997 349	2 566 869,56	430 479,44	85,60	-211 315,96
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	2 847 429	2 422 389,04	425 039,96	85,10	-223 157,19
*	Suunnitelmapoistot	33 260	33 259,63	0,37	100,00	2 771,64
*	Menot (sisäiset)	40 337	40 908,74	-571,74	101,40	13 316,38
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	73 597	74 168,37	-571,37	100,80	16 088,02
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	2 921 026	2 496 557,41	424 468,59	85,50	-207 069,17
370	SAIRAANHOITOLAITOKSET					
***	T U L O T (ulkoiset)	0	-7 288,90	7 288,90	0,00	-7 288,90
***	M E N O T (ulkoiset)	4 994 625	5 369 433,38	-374 808,38	107,50	162 187,67
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	4 994 625	5 362 144,48	-367 519,48	107,40	154 898,77
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	4 994 625	5 362 144,48	-367 519,48	107,40	154 898,77
380	YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO					
***	M E N O T (ulkoiset)	207 050	192 180,06	14 869,94	92,80	0,00
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	207 050	192 180,06	14 869,94	92,80	0,00
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	207 050	192 180,06	14 869,94	92,80	0,00
42	TERVEYDENHUOLTO YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-149 920	-151 769,42	1 849,42	101,20	-19 130,13
***	M E N O T (ulkoiset)	8 199 024	8 128 483,00	70 541,00	99,10	-49 128,29
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	8 049 104	7 976 713,58	72 390,42	99,10	-68 258,42
*	Suunnitelmapoistot	33 260	33 259,63	0,37	100,00	2 771,64
*	Menot (sisäiset)	40 337	40 908,74	-571,74	101,40	13 316,38
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	73 597	74 168,37	-571,37	100,80	16 088,02
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	8 122 701	8 050 881,95	71 819,05	99,10	-52 170,40



1	KÄYTTÖTALOUS					
46	KOULUTUS					
404	HALLINTO					
***	M E N O T (ulkoiset)	58 370	58 893,25	-523,25	100,90	6 994,80
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	58 370	58 893,25	-523,25	100,90	6 994,80
*	Tulot (sisäiset)	-700	-496,48	-203,52	70,90	-57,45
*	Menot (sisäiset)	2 501	2 443,81	57,19	97,70	322,28
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 801	1 947,33	-146,33	108,10	264,83
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	60 171	60 840,58	-669,58	101,10	7 259,63
410	PERUSKOULUTUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	-117 600	-170 774,20	53 174,20	145,20	1 475,67
***	M E N O T (ulkoiset)	2 550 498	2 466 014,94	84 483,06	96,70	240 764,40
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	2 432 898	2 295 240,74	137 657,26	94,30	242 240,07
*	Suunnitelmajoistot	109 182	109 181,79	0,21	100,00	9 098,48
*	Tulot (sisäiset)	-26 070	-26 800,38	730,38	102,80	-2 519,51
*	Menot (sisäiset)	367 846	409 832,49	-41 986,49	111,40	72 210,09
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	450 958	492 213,90	-41 255,90	109,10	78 789,06
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	2 883 856	2 787 454,64	96 401,36	96,70	321 029,13
420	LUKIO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-11 300	-39 963,40	28 663,40	353,70	-1 336,01
***	M E N O T (ulkoiset)	815 079	695 005,82	120 073,18	85,30	62 112,83
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	803 779	655 042,42	148 736,58	81,50	60 776,82
*	Suunnitelmajoistot	114 413	114 450,44	-37,44	100,00	9 537,24
*	Tulot (sisäiset)	-4 050	-3 023,07	-1 026,93	74,60	-254,12
*	Menot (sisäiset)	133 279	125 473,02	7 805,98	94,10	21 439,23
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	243 642	236 900,39	6 741,61	97,20	30 722,35
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	1 047 421	891 942,81	155 478,19	85,20	91 499,17
440	AIKUISKOULUTUS					
***	M E N O T (ulkoiset)	65 664	64 630,86	1 033,14	98,40	18 760,37
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	65 664	64 630,86	1 033,14	98,40	18 760,37
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	65 664	64 630,86	1 033,14	98,40	18 760,37
450	JOUKKOLIIKENNE					
***	T U L O T (ulkoiset)	-2 500	-979,34	-1 520,66	39,20	-979,34
***	M E N O T (ulkoiset)	30 600	30 992,21	-392,21	101,30	8 194,74
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	28 100	30 012,87	-1 912,87	106,80	7 215,40
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	28 100	30 012,87	-1 912,87	106,80	7 215,40



453	LASTEN PÄIVÄHOITO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-119 400	-114 420,66	-4 979,34	95,80	-14 832,57
***	M E N O T (ulkoiset)	1 143 292	1 001 954,81	141 337,19	87,60	95 245,58
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	1 023 892	887 534,15	136 357,85	86,70	80 413,01
*	Suunnitelmapoistot	4 930	4 929,93	0,07	100,00	408,68
*	Tulot (sisäiset)	-10 612	-11 825,68	1 213,68	111,40	-1 240,71
*	Menot (sisäiset)	169 836	161 592,11	8 243,89	95,10	40 971,56
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	164 154	154 696,36	9 457,64	94,20	40 139,53
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	1 188 046	1 042 230,51	145 815,49	87,70	120 552,54
454	ESIOPETUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	0	-3 874,61	3 874,61	0,00	0,00
***	M E N O T (ulkoiset)	58 406	58 830,39	-424,39	100,70	5 078,55
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	58 406	54 955,78	3 450,22	94,10	5 078,55
*	Tulot (sisäiset)	-1 180	-1 189,32	9,32	100,80	-324,63
*	Menot (sisäiset)	50 735	35 967,43	14 767,57	70,90	13 979,51
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	49 555	34 778,11	14 776,89	70,20	13 654,88
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	107 961	89 733,89	18 227,11	83,10	18 733,43
46	KOULUTUS YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-250 800	-330 012,21	79 212,21	131,60	-15 672,25
***	M E N O T (ulkoiset)	4 721 909	4 376 322,28	345 586,72	92,70	437 151,27
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	4 471 109	4 046 310,07	424 798,93	90,50	421 479,02
*	Suunnitelmapoistot	228 525	228 562,16	-37,16	100,00	19 044,40
*	Tulot (sisäiset)	-42 612	-43 334,93	722,93	101,70	-4 396,42
*	Menot (sisäiset)	724 197	735 308,86	-11 111,86	101,50	148 922,67
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	910 110	920 536,09	-10 426,09	101,10	163 570,65
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	5 381 219	4 966 846,16	414 372,84	92,30	585 049,67
1	KÄYTTÖTALOUS					
50	KULTTUURI JA VAPAA-AIKA					
460	NUORISO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-31 400	-34 143,08	2 743,08	108,70	12 403,86
***	M E N O T (ulkoiset)	84 331	72 653,81	11 677,19	86,20	3 118,37
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	52 931	38 510,73	14 420,27	72,80	15 522,23
*	Menot (sisäiset)	16 651	21 401,02	-4 750,02	128,50	893,20
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	16 651	21 401,02	-4 750,02	128,50	893,20
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	69 582	59 911,75	9 670,25	86,10	16 415,43





470	LIIKUNTA					
***	T U L O T (ulkoiset)	-22 000	-38 322,91	16 322,91	174,20	-3 382,83
***	M E N O T (ulkoiset)	189 659	182 965,03	6 693,97	96,50	11 947,92
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	167 659	144 642,12	23 016,88	86,30	8 565,09
*	Suunnitelmapoistot	26 570	26 570,46	-0,46	100,00	2 167,15
*	Tulot (sisäiset)	-2 900	-2 060,50	-839,50	71,10	0,00
*	Menot (sisäiset)	40 538	39 519,27	1 018,73	97,50	17 562,54
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	64 208	64 029,23	178,77	99,70	19 729,69
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	231 867	208 671,35	23 195,65	90,00	28 294,78
480	KIRJASTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-13 882	-14 021,19	139,19	101,00	-2 810,39
***	M E N O T (ulkoiset)	205 960	195 537,14	10 422,86	94,90	8 288,84
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	192 078	181 515,95	10 562,05	94,50	5 478,45
*	Suunnitelmapoistot	29 820	31 003,66	-1 183,66	104,00	3 668,88
*	Tulot (sisäiset)	-15 784	-19 878,58	4 094,58	125,90	-214,78
*	Menot (sisäiset)	54 485	53 380,53	1 104,47	98,00	9 045,92
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	68 521	64 505,61	4 015,39	94,10	12 500,02
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	260 599	246 021,56	14 577,44	94,40	17 978,47
490	KULTTUURITOIMI					
***	T U L O T (ulkoiset)	-400	-140,00	-260,00	35,00	0,00
***	M E N O T (ulkoiset)	33 049	36 853,57	-3 804,57	111,50	-1 068,35
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	32 649	36 713,57	-4 064,57	112,40	-1 068,35
*	Suunnitelmapoistot	505	0,00	505,00	0,00	0,00
*	Menot (sisäiset)	3 319	3 269,72	49,28	98,50	636,83
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	3 824	3 269,72	554,28	85,50	636,83
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	36 473	39 983,29	-3 510,29	109,60	-431,52
50	KULTTUURI JA VAPAA-AIKA YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-67 682	-86 627,18	18 945,18	128,00	6 210,64
***	M E N O T (ulkoiset)	512 999	488 009,55	24 989,45	95,10	22 286,78
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	445 317	401 382,37	43 934,63	90,10	28 497,42
*	Suunnitelmapoistot	56 895	57 574,12	-679,12	101,20	5 836,03
*	Tulot (sisäiset)	-18 684	-21 939,08	3 255,08	117,40	-214,78
*	Menot (sisäiset)	114 993	117 570,54	-2 577,54	102,20	28 138,49
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	153 204	153 205,58	-1,58	100,00	33 759,74
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	598 521	554 587,95	43 933,05	92,70	62 257,16



1	KÄYTTÖTALOUS					
54	TEKNINEN LAUTAKUNTA					
500	HALLINTO					
***	M E N O T (ulkoiset)	98 776	130 513,93	-31 737,93	132,10	18 779,94
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	98 776	130 513,93	-31 737,93	132,10	18 779,94
*	Menot (sisäiset)	45 451	46 781,81	-1 330,81	102,90	5 102,81
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	45 451	46 781,81	-1 330,81	102,90	5 102,81
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	144 227	177 295,74	-33 068,74	122,90	23 882,75
510	JÄTEHUOLTO					
***	M E N O T (ulkoiset)	3 000	36,84	2 963,16	1,20	0,00
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	3 000	36,84	2 963,16	1,20	0,00
*	Suunnitelmapoistot	896	896,05	-0,05	100,00	74,67
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	896	896,05	-0,05	100,00	74,67
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	3 896	932,89	2 963,11	23,90	74,67
520	VESIHUOLTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-422 810	-370 047,92	-52 762,08	87,50	-91 399,33
***	M E N O T (ulkoiset)	327 585	261 324,11	66 260,89	79,80	21 105,35
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-95 225	-108 723,81	13 498,81	114,20	-70 293,98
*	Suunnitelmapoistot	96 689	152 359,23	-55 670,23	157,60	31 294,38
*	Tulot (sisäiset)	-57 830	-57 097,71	-732,29	98,70	-57 097,71
*	Menot (sisäiset)	15 910	15 500,47	409,53	97,40	2 631,97
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	54 769	110 761,99	-55 992,99	202,20	-23 171,36
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-40 456	2 038,18	-42 494,18	-5,00	-93 465,34
530	PALO- JA PELASTUSTOIMI					
***	T U L O T (ulkoiset)	-41 837	-30 407,16	-11 429,84	72,70	-2 533,93
***	M E N O T (ulkoiset)	338 905	325 167,11	13 737,89	95,90	30 322,45
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	297 068	294 759,95	2 308,05	99,20	27 788,52
*	Suunnitelmapoistot	8 267	8 266,71	0,29	100,00	688,90
*	Menot (sisäiset)	14 896	4 849,53	10 046,47	32,60	1 071,67
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	23 163	13 116,24	10 046,76	56,60	1 760,57
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	320 231	307 876,19	12 354,81	96,10	29 549,09
540	KIINTEISTÖT					
***	T U L O T (ulkoiset)	-340 074	-415 457,16	75 383,16	122,20	-120 350,18
***	M E N O T (ulkoiset)	877 040	898 906,30	-21 866,30	102,50	90 900,11
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	536 966	483 449,14	53 516,86	90,00	-29 450,07
*	Suunnitelmapoistot	198 145	193 741,65	4 403,35	97,80	18 595,34
*	Tulot (sisäiset)	-754 931	-775 755,81	20 824,81	102,80	-155 748,16
*	Menot (sisäiset)	159 002	126 747,83	32 254,17	79,70	32 284,43
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-397 784	-455 266,33	57 482,33	114,50	-104 868,39
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	139 182	28 182,81	110 999,19	20,20	-134 318,46



550	VARIKKO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-15 560	-19 049,99	3 489,99	122,40	-4 481,85
***	M E N O T (ulkoiset)	84 984	120 133,33	-35 149,33	141,40	13 396,79
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	69 424	101 083,34	-31 659,34	145,60	8 914,94
*	Suunnitelmapoistot	4 013	763,07	3 249,93	19,00	763,07
*	Tulot (sisäiset)	-36 581	-33 430,67	-3 150,33	91,40	-8 746,95
*	Menot (sisäiset)	8 940	3 788,38	5 151,62	42,40	2 678,53
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-23 628	-28 879,22	5 251,22	122,20	-5 305,35
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	45 796	72 204,12	-26 408,12	157,70	3 609,59
560	LIIKENNEVÄYLÄT					
***	T U L O T (ulkoiset)	-8 684	-7 812,09	-871,91	90,00	-28,06
***	M E N O T (ulkoiset)	149 456	140 058,01	9 397,99	93,70	16 612,39
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	140 772	132 245,92	8 526,08	93,90	16 584,33
*	Suunnitelmapoistot	97 672	90 237,36	7 434,64	92,40	9 237,94
*	Menot (sisäiset)	16 570	18 758,48	-2 188,48	113,20	5 903,68
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	114 242	108 995,84	5 246,16	95,40	15 141,62
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	255 014	241 241,76	13 772,24	94,60	31 725,95
570	MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU					
***	T U L O T (ulkoiset)	-6 000	-7 970,00	1 970,00	132,80	-8 120,00
***	M E N O T (ulkoiset)	66 435	50 692,50	15 742,50	76,30	5 678,30
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	60 435	42 722,50	17 712,50	70,70	-2 441,70
*	Suunnitelmapoistot	955	955,19	-0,19	100,00	0,00
*	Menot (sisäiset)	424	485,06	-61,06	114,40	89,06
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 379	1 440,25	-61,25	104,40	89,06
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	61 814	44 162,75	17 651,25	71,40	-2 352,64
54	TEKNINEN LAUTAKUNTA YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-834 965	-850 744,32	15 779,32	101,90	-226 913,35
***	M E N O T (ulkoiset)	1 946 181	1 926 832,13	19 348,87	99,00	196 795,33
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	1 111 216	1 076 087,81	35 128,19	96,80	-30 118,02
*	Suunnitelmapoistot	406 637	447 219,26	-40 582,26	110,00	60 654,30
*	Tulot (sisäiset)	-849 342	-866 284,19	16 942,19	102,00	-221 592,82
*	Menot (sisäiset)	261 193	216 911,56	44 281,44	83,00	49 762,15
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-181 512	-202 153,37	20 641,37	111,40	-111 176,37
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	929 704	873 934,44	55 769,56	94,00	-141 294,39



1	KÄYTTÖTALOUS					
58	YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA					
580	YMPÄRISTÖNSUOJELU					
***	T U L O T (ulkoiset)	-8 500	-3 084,00	-5 416,00	36,30	0,00
***	M E N O T (ulkoiset)	49 416	30 201,47	19 214,53	61,10	4 064,28
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	40 916	27 117,47	13 798,53	66,30	4 064,28
*	Menot (sisäiset)	3 438	3 965,17	-527,17	115,30	819,17
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	3 438	3 965,17	-527,17	115,30	819,17
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	44 354	31 082,64	13 271,36	70,10	4 883,45
590	RAKENNUSVALVONTA JA OHJAUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	-35 400	-45 343,21	9 943,21	128,10	-5 344,91
***	M E N O T (ulkoiset)	76 263	60 794,92	15 468,08	79,70	1 534,47
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	40 863	15 451,71	25 411,29	37,80	-3 810,44
*	Suunnitelmapoistot	0	5 442,39	-5 442,39	0,00	907,07
*	Menot (sisäiset)	8 002	8 652,37	-650,37	108,10	1 315,37
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	8 002	14 094,76	-6 092,76	176,10	2 222,44
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	48 865	29 546,47	19 318,53	60,50	-1 588,00
58	YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-43 900	-48 427,21	4 527,21	110,30	-5 344,91
***	M E N O T (ulkoiset)	125 679	90 996,39	34 682,61	72,40	5 598,75
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	81 779	42 569,18	39 209,82	52,10	253,84
*	Suunnitelmapoistot	0	5 442,39	-5 442,39	0,00	907,07
*	Menot (sisäiset)	11 440	12 617,54	-1 177,54	110,30	2 134,54
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	11 440	18 059,93	-6 619,93	157,90	3 041,61
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	93 219	60 629,11	32 589,89	65,00	3 295,45
1	KÄYTTÖTALOUS					
1	KÄYTTÖTALOUS YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-3 098 320	-3 513 877,53	415 557,53	113,40	-913 819,54
***	M E N O T (ulkoiset)	25 289 113	25 166 361,29	122 751,71	99,50	1 574 501,78
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	22 190 793	21 652 483,76	538 309,24	97,60	660 682,24
*	Suunnitelmapoistot	781 273	831 594,25	-50 321,25	106,40	95 769,53
*	Tulot (sisäiset)	-1 850 832	-1 902 422,67	51 590,67	102,80	-404 717,41
*	Menot (sisäiset)	1 850 832	1 902 422,67	-51 590,67	102,80	404 717,41
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	781 273	831 594,25	-50 321,25	106,40	95 769,53
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	22 972 066	22 484 078,01	487 987,99	97,90	756 451,77



## 2.4

### Tuloslaskelmaosan toteutuminen 2017

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
<b>Toimintatuotot</b>	3 098 320,00		3 098 320,00	3 513 877,53	-415 557,53
Myyntitulot	891 230,00		891 230,00	1 352 746,42	-461 516,42
Maksutulot	815 490,00		815 490,00	965 065,33	-149 575,33
Tuet ja avustukset	841 658,00		841 658,00	631 269,42	210 388,58
Muut toimintatulot	549 942,00		549 942,00	564 796,36	-14 854,36
<b>Valmistus omaan käyttöön</b>					
<b>Toimintamenot</b>	-25 049 113,00	-240 000,00	-25 289 113,00	-25 166 361,29	-122 751,71
Henkilöstömenot	-8 446 076,00		-8 446 076,00	-8 036 886,35	-409 189,65
Palvelujen ostot	-13 559 880,00	-240 000,00	-13 799 880,00	-14 146 654,44	346 774,44
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 420 513,00		-1 420 513,00	-1 354 282,80	-66 230,20
Avustukset	-1 385 030,00		-1 385 030,00	-1 310 307,19	-74 722,81
Muut toimintamenot	-237 614,00		-237 614,00	-318 230,51	80 616,51
<b>Toimintakate</b>	-21 950 793,00	-240 000,00	-22 190 793,00	-21 652 483,76	-538 309,24
Verotulot	10 450 000,00		10 450 000,00	10 682 827,29	-232 827,29
Valtionosuudet	12 550 000,00		12 550 000,00	12 663 147,00	-113 147,00
<b>Rahoitustulot ja -menot</b>					
Korkotuotot	500,00		500,00	176,00	324,00
Muut rahoitustuotot	150 000,00		150 000,00	322 243,99	-172 243,99
Korkomenot	-258 500,00		-258 500,00	-173 380,70	-85 119,30
Muut rahoitusmenot	-1 950,00		-1 950,00	-19 874,90	17 924,90
<b>Vuosikate</b>	939 257,00	-240 000,00	699 257,00	1 822 654,92	-1 123 397,92
<b>Poistot ja arvonalentumiset</b>					
Suunnitelman mukaiset poistot	-781 273,00		-781 273,00	-831 594,25	50 321,25
Satunnaiset erät					0,00
<b>Tilikauden tulos</b>	157 984,00	-240 000,00	-82 016,00	991 060,67	-1 073 076,67
<b>Tilikauden ylijäämä (alijäämä)</b>	157 984,00	-240 000,00	-82 016,00	991 060,67	-1 073 076,67
<b>Verotulojen erittely</b>					
Kunnan verotulo	8 836 000,00		8 836 000,00	8 804 968,28	31 031,72
Osuus yhteisöveron tuotosta	514 000,00		514 000,00	773 198,25	-259 198,25
Kiinteistövero	1 100 000,00		1 100 000,00	1 104 660,76	-4 660,76
<b>Valtionosuuksien erittely</b>					
Kunnan peruspalvelujen valt.os.	12 550 000,00		12 550 000,00	12 376 863,00	173 137,00
Opetus- ja kultt.toimen valt.os.				286 284,00	-286 284,00



## 2.5

## Investointiosan toteutuminen 2017

RAUTALAMMIN KUNTA		2 017		2017		TUOTOI	
INVESTINTIOSAN TOTEUTUMA 2017		MENOT		Tuloarvio		Toteuma	
	Jatkuvat hankkeet	Toteutunut yhteensä	TA 2017	MRM	määräraha eritellyt yht	Toteuma	Tot.% Tuloarvio
	Hankkeen määräraha						
	<b>MÄÄRÄRAHA</b>						
	Maa-alueet					1 128,00	
8000						1 128,00	
8010	Rakennetut kiinteistöt					38 872,00	
8100	Talonrakennus, yleishallinto						
	Kunnanvirasto avarinkopaneeli						
8200	Talonrakennus, sivistystoimi						
	Kerkonjoen koulun perusparann.	28 677,27	820 000		820 000	1 280 113,36	156,11
	Matti Lohen koulu/liikuntasali	9 856,86	120 000	-110 000	10 000	1 804,35	18,04
	Päiväkotii Riihikoto			110 000	110 000	19 610,41	17,83
	Itsepalvelukirjaston muutosryöt				50 000	42 620,31	85,24
8250	Talonrakennus, tekninen toimi						
	Raiskasutuskeskus				80 000	63 124,52	78,91
	Kuutharju / Vaalijala					17 479,00	
	Vuokrariivitalo/kerrostalo				650 000	0,00	0,00
	Toholahden kiint. ja lämpökeskus				50 000	0,00	0,00
	Kunnanviraston varavoima			28 000	28 000	27 057,84	96,64
8300	Julkinen käyttöömyleishallinto						
	Valokäytävän rakentaminen	510 412,37	450 000	-370 000	80 000	38 133,70	47,67
	Sähkölaitojen latauspiste				0	36 093,00	
8450	Julkinen käyttöom/tekninen toimi						
	Puistoalueuunnin ja rakentaminen	60 000	10 000		10 000	0,00	
	Kaavateiden päällystämisen				45 000	24 879,01	55,29
	Kantatie 69:n liikenneturv. järj.			40 000	90 000	42 583,50	47,32
	Rakennusasema- ja yleis. kaav.	19 412,61	50 000		50 000	0,00	0,00
	Kiertämisen kaava-alueen työt			-125 000	0	0,00	
	Korpiljärven kaava-alueen työt				125 000	0,00	
	Kaavateiden valaistus				0	12 000,00	
	Komnekosken entis., pievenkanava	1 200,00	50 000		50 000	14 486,93	28,97
	RL-Komneveden kans. puisto	73 686,82	250 000		250 000	140 259,15	56,10
8500	Irtain omaisuus, yleishallinto						
	Arkistointi ja asiakirjailu/ohjelmat	100 000	40 000		40 000	13 029,72	32,57
8550	Irtain omaisuus, sosiaalitoimi						
	Pakettiauto				0	29 294,67	
8650	Irtain omaisuus, tekninen toimi						
	Rak. rekisterin laadunparannus				0	3 696,00	
	Kiinteistöhuolto/tractor				0	26 056,12	
8700	Vesilaitos kirkonkylä						
	Talopiltojen rakentaminen				0	14 428,69	
8750	Viemärlaitos kirkonkylä						
	Talopiltojen rakentaminen				0	70 294,09	
	Vesist. siirtämisen siirtäminen maalle	320 308,16	100 000		100 000	495 105,97	60,38
	Rankovesi - ja viem. verk. laajennus				820 000	34 630,90	86,58
	Puhdistamon tietotekniikka			20 000	40 000	6 925,00	
8950	Osakkeet ja osuudet				0		
	<b>YHTEENSÄ</b>		3 930 000	-407 000	3 523 000	2 514 883,95	71,38
					400 000	234 701,66	
						127 510,38	
						83 559,15	
						56 700,00	
						35 000	
						45 000	
						14 486,93	
						12 000,00	
						13 029,72	
						29 294,67	
						3 696,00	
						26 056,12	
						14 428,69	
						43 936,43	
						1 122,85	
						34 630,90	
						127 510,38	
						234 701,66	
						2 280 182,29	

## INVESTOINNIT VUONNA 2017 TOTEUMA

- 74            **KIINTEÄ OMAISUUS**  
Maa-alueet, Toholahden kiinteistön maapohja  
Toholahden palvelukeskus, rakennus
- 76            **TALONRAKENNUS**
- 138           *Kunnanviraston aurinkopaneelit*  
Aurinkopaneelien asennus heinäkuu 2017. Aurinkopaneeleista saadaan aurinkoisina päivinä koko kunnanviraston tarvitsema sähkövirta lukuun ottamatta IV-koneita.
- 141           *Kerkonjoen koulun peruskorjaus*  
Kerkonjoen koulun koulurakennuksen peruskorjaushanke kilpailutettiin ja hankkeen pääurakoitsijaksi valittiin Rakennusliike Kuoma Oy. Peruskorjaus käynnistyi kesäkuussa 2017 ja työt on tarkoitus saada valmiiksi noin vuoden kuluessa hankkeen aloittamisesta. Purkutyöt tehty, lattiat pääosin valettu, pihatyöt pääosin tehty ja IV-koneet pääosin asennettu.
- 143           *Matti Lohen koulu/liikuntasali*  
Matti-Lohen koulun liikuntasalin lattian aiottu peruskorjaus siirtyi vuodelta 2017 eteenpäin, koska suoritetuilla tutkimuksilla ei voitu varmistaa korjaustapaa, jolla sisäilmasto-ongelma saataisiin varmuudella poistettua. Rakenteiden kuntotutkimuksia laajennettiin vuoden 2017 ja 2018 ajalle, jotta saadaan riittävä selvitys ongelman aiheuttajista.
- 171           *Päiväkoti Riihikoto*  
Päiväkoti Riihikodossa todettiin keväällä 2017 sisäilmasto-ongelma ja sen seurauksena rakenteiden kuntoa alettiin selvittämään kuntotutkimusten avulla kesällä 2017. Tutkimusten jälkeen pyrittiin korjaamaan oleellisia vikoja ja rakennukseen hankittiin sisäilman puhdistimia, jotta tilojen käyttöä voidaan jatkaa kevääseen 2018 saakka. Lisäksi kunta tulee tekemään tulevaisuudessa keväällä 2018 päätöksen korjataanko päiväkoti vai esim. rakennetaanko uusi.
- 182           *Itsepalvelukirjaston muutostyö*  
Kirjastolla toteutettiin itsepalvelukirjaston laitteiston asennus ohjelmistoinen ja valvontajärjestelmien.
- 108           *Ratsastuskeskus*  
Ratsastuskeskuksella toteutettiin kenttärakenteiden peruskorjaukset. Osittain peruskorjausten loppuunsaattaminen tulee siirtymään vuodelle 2018.
- 128           *Kuutinharju/Vaalijala*  
Yhteishanke Vaalijalan kuntayhtymä/Rautalammin kunta. Väistötilojen suunnittelu kuntayhtymälle tehty (Toholahti). Arkkitehtiluonnossuunnitelmat ARA:n hakemusta varten valmiit ja hakemus ARA:lle jätetty marraskuussa. LVI-, sähkö- sekä rakennesuunnittelijoiden kilpailutus käynnistetty.
- 148           *Vuokratrivitalo/-kerrostalo*  
Kohteelle ei ole ollut kiinnostusta ostajien keskuudessa. Kohteelle ei ollut kiinnostusta rakennusurakoitsijoiden keskuudessa.
- 181           *Toholahden kiinteistö ja lämpökeskus*  
Maalämpöyrittäjä ei nähnyt kohdetta taloudellisesti kannattavana.



- 230 *Kunnanviraston varavoima*  
Työ pääosin valmis koekäyttöä vaille joulukuussa 2017. Sähkökatkoksen sattuessa pystytään varavoimalähteellä varmistamaan kunnanviraston sähkön saanti. Työhön kuuluivat myös sähkökeskukset ja johdotukset kunnanvirastolla.
- 78 JULKINEN KÄYTTÖMAISUUS
- 123 *Valokuituverkon laajennus*  
Kirkonkylän kuituverkon viimeisteltiin, mutta talousarviossa suunniteltuja verkoston laajennuksia ei tehty. Tämä johtui siitä, että Savon Kuidun toiminta vaikeutui ja yritys hakeutui yrityssaneeraukseen.
- 127 *Sähköautojen latauspiste*  
Pikalatauspiste ja asiakaslatauspiste mahdollistaa sähköautojen pika- ja myös pitkäkestoisen lataamisen. Latauspiste rakennettu kunnanviraston piha-alueelle.
- 118 *Kaavateiden päällystäminen*  
Päällystetty huonokuntoisimpia kaavateitä. Asfaltoitu Juoksuhaudantie ja kirjaston parkkipaikka, Rautalammin tien/Nikolaoksentien/Riihipellontien risteys aluetta, Alatieen osa, Myllytie. Jätevedenpuhdistamon piha, Palvelutalo Toivon pysäköintialue/piha.
- 129 *Kantatie 69:n liikenneturvallisuuden järjestäminen*  
Ely-keskuksen ja kunnan yhteishanke keskustaaajaman kantatien 69 liikennenopeatteen ja -turvallisuuden parantamiseen. Automaattivalvontakameroiden hankinta ja asennus (2 kpl).
- 136 *Rakennusasema- ja yleiskaavoitus*  
Kirkonkylän yleiskaava kesken. Asemakaavoitusta ei päästy aloittamaan.
- 167 *Kieriniemen kaava-alueen työt*  
Hanketta ei ole ehditty toteuttaa.
- 168 *Korpijärven kaava-alueen työt*  
Hanketta ei ole ehditty toteuttaa.
- *Keskustaaajaman puistoaluesuunnittelu ja rakentaminen*  
Vuoden 2016 lopulla hyväksytyn puistojen hoitosuunnitelman mukaisten töiden aloittaminen. Työtä on osin toteutettu käyttötalouden määrärahoilla.
- 313 *Kaavateiden valaistus*  
Maksuosuus Rämäkkätien valaistuksen jatko-osuudesta.
- 361 *Konnekosken entisöinti ja pienvienekanavan suunnittelu, lupaprosessi ja rakentaminen*  
*Etelä-Konneveden kansallispuiston vesistömatkailun mahdollistaminen-hankkeen*  
projektipäällikkö aloitti työskentelyn 17.7.2017. Syksyn aikana käynnistettiin Konnekosken kunnostussuunnittelu ja hankealueella suoritettiin arkeologinen inventointi. Lisäksi käynnistettiin kanavan, kanavan sulun ja maantiesillan yleissuunnittelun tarjouskilpailu.
- 369 *Etelä-Konneveden luontomatkailun investoinnit*  
Kertomusvuoden aikana on toteutettu laitureiden hankinta ja rakentaminen em. Kansallispuiston satama- ja rantautumispaikka-alueille Pitkäpohjanlahteen, Pieni-Navettasaareen, Vahvalahteen ja Kierinniemeen. Lisäksi on rakennettu tiestöä, parkkipaikkoja ja kaksi veneluiskaa. Ely-keskus on myöntänyt avustusta hankkeelle, arvioitu avustus vuoden 2017 kustannuksiin on 56700 €





## 80 IRTAIN OMAISUUS

- 186 *Arkistointi ja asiakirjaohjelman hankinta laitteineen*  
Istekin hallinnoiman projekti eteni suunnitellusti siihen vaiheeseen, että runsaasta tarjonnasta saatiin valikoitua potentiaalinen ohjelmatoimittaja. Tiedonohjaussuunnitelma (TOS) saatiin muutamia tarkistuksia vaille valmiiksi. Istekin työruuhkan (?) takia varsinainen ohjelmiston käyttöön otto siirrettiin vuodelle 2018.
- *Perusturvaosasto; Kokkatoiminnan käyttöön hankittu Nissan sähköauto mm. ruoanjakeluun.*  
Sähköautoa ladataan uudessa sähköautojen latauspisteessä.
- 79 *Rakennusrekisterin laadunparannus*  
Vuoden 2017 syksyllä käynnistettiin rakennusrekisterin laadunparannushanke jonka tarkoituksena on laajentaa kiinteistöveropohjaa sekä varmistaa kuntalaisten tasapuolinen kohtelu. Hankkeen kesto-aika on arvioitu kestävän kokonaisuudessaan vuoden 2019 loppuun saakka
- 188 *Kiinteistöhuoltotraktori*  
Kiinteistöhuoltotraktori hankittu teknisen toimen käyttöön kunnan omistamien rakennusten piha-alueiden sekä yleisten alueiden puhtaana- ja kunnossapitoon. Hankinta sisältää myös hankitun perhosauran. Traktori vähentää lumikolalla tehtävää talvikunnossapitoa.
- 82 VESIHUOLTO
- 100 *Vesijohtoverkosto; Talajohtojen rakentaminen*  
Kuohuntien vesijohtojen rakentaminen ja kiinteistöjen liittäminen vesijohtoon.
- 100 *Viemäriverkosto ; Talajohtojen rakentaminen*  
Kuohuntien viemäriverkosto laitteineen ja kiinteistöjen liittäminen viemäriverkoston. Korpijärvi-kirkonkylä, kirkonkylä-Konnekoski-Törmälä- Kierinniemi siirtoviemäriin liittyvien kiinteistöjen talajohtojen rakentaminen
- 104 *Korholantien viemäri*  
Korholantie-Rautalampijärven rannan välisen alueen viemärijohdon jatko-osan suunnitelua.
- 196 *Siirtoviemäri Korpijärvi-kirkonkylä, kirkonkylä-Konnekoski-Törmälä-Kierinniemi*  
Ely-keskuksen ja kunnan yhteinen hanke viemäriverkoston laajentamiseksi em. alueella. Kertomusvuonna on saatettu loppuun v. 2016 aloitettu siirtoviemärihanke. Siirtoviemäri on valmistunut ja luovutettu kunnalle 30.10.2017. Runkoviemäriin yhteispituus on n. 25 km , jossa jätevedenpumppaamoja 10 kpl.
- 252 *Puhdistamon tietotekniikka*  
Tietokonelaitteet ja ohjelmisto, vesihuolto. Kirkonkylän jätevedenpuhdistamon jäteveden puhdistusprosessin automaatiojärjestelmä sekä siihen kuuluvat laitteet ja niiden asennus.
- 86 ARVOPAPERIT  
Muut osakkeet ja osuudet; Istekki Oy:n osakkeiden osto  
As Oy Rautalammin Lassilanpolku, yhden osakehuoneiston osakkeiden myynti



## 2.6

**Rahoituslaskelmaosan toteutuminen**

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
<b>Toiminta ja investoinnit</b>					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	939 257,00	-240 000,00	699 257,00	1 822 654,92	-1 123 397,92
Satunnaiset erät			0,00		0,00
Tulorahoituksen korjauserät			0,00	2 510,38	-2 510,38
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-3 930 000,00	407 000,00	-3 523 000,00	-2 514 883,95	-1 008 116,05
Rahoitusosuudet investointimenoihin	400 000,00		400 000,00	107 191,28	292 808,72
Pysyvien vast.hyöd.luovutustulot			0,00	125 000,00	-125 000,00
<b>Toiminta ja investoinnit, netto</b>	<b>-2 590 743,00</b>	<b>167 000,00</b>	<b>-2 423 743,00</b>	<b>-457 527,37</b>	<b>-1 966 215,63</b>
<b>Rahoitustoiminta</b>					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamiset lisäykset				-23 902,00	23 902,00
Antolainasaamisten vähennykset					0,00
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 000 000,00		3 000 000,00	3 000 000,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 400 000,00		-1 400 000,00	-1 403 910,95	3 910,95
Lyhytaikaisten lainojen muutos				-350 376,35	350 376,35
Vaikutus maksuvalmiuteen				-334 944,60	334 944,60



## 2.7

**Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta**

	Sito- vuus	Määrärahat				Tuloarviot					
		Alkup. talous- arvio	TA:n muutok- set	TA muut:n jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama	Alkup. talous- arvio	TA:n muutok- set	TA muut:n jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama
<b>KÄYTTÖTALOUSOSA</b>											
Vaali											
Kunnallisvaalit	B	10		10	13	-3			0		0
Tilintarkastus	B	12		12	16	-4					0
Luott.henk.hallinto											
Kunnanvaltuusto	B	56		56	76	-20					0
Kunnanhallitus	B	694		694	900	-206	289		289	328	39
Hallinto ja talous											
Yleishallinto	B	606		606	589	17	90		90	108	18
Taloushallinto	B	555		555	571	-16	40		40	54	14
Elinkeinoitoimi											
Elinvoimalautakunta	B	7		7	5	2					0
Neuvonta	B				2						
Yrittäjäkoulutus	B	5		5	5	0	2		2	4	2
Kampanjat	B	41		41	24	17					0
Yritysverkostohautomo	B	15		15	9	6					0
Projektit	B	392		392	357	35	377		377	281	-96
Savogrow	B	135		135	136	-1					0
Tapahtumat	B	62		62	34	28					0
Matkailu	B	20		20	11	9				4	4
Maa- ja metsät.yritykset	B	10		10	4	6					0
Maaseututoimi	B	61		61	55	6					0
Sosiaalitoimi											
Perusturvan hallinto	B	134		134	139	-5	1		1	34	33
Sosiaalipalvelut	B	2925	240	3165	3529	-364	221		221	321	100
Kotihoido- ja vanh.palv	B	3327		3327	3238	89	675		675	862	187
Ravintokeskus	B	478		478	443	35	57		57	51	-6
Terveystoimi											
Kansanterveysyö	B	2997		2997	2567	430	150		150	144	-6
Sair.hoitolaitokset	B	4995		4995	5369	-374				7	7
Ympäristöterveydenhuolto	B	207		207	192	15					0
Koulutus											
Hallinto	B	58		58	59	-1					0
Peruskoulutus	B	2550		2550	2466	84	118		118	171	53
Lukio	B	815		815	695	120	11		11	40	29
Aikuskoulutus	B	66		66	65	1					0
Joukkoliikenne	B	31		31	31	0	2		2	1	-1
Lasten päivähoito	B	1143		1143	1002	141	119		119	114	-5
Esiopetus	B	58		58	59	-1			0	4	4
Kulttuuri ja vapaa-aika											
Nuoriso	B	84		84	73	11	31		31	34	3
Liikunta	B	190		190	183	7	22		22	38	16
Kirjasto	B	206		206	195	11	14		14	14	0
Kulttuuritoimi	B	33		33	37	-4			0		0
Tekninen lautakunta											
Hallinto	B	99		99	130	-31			0		0
Jätehuolto	B	3		3	0	3			0		0
Vesihuolto	B	328		328	261	67	423		423	370	-53
Palo- ja peltoimi	B	339		339	325	14	42		42	31	-11
Kiinteistöt	B	877		877	899	-22	340		340	416	76
Varikko	B	85		85	120	-35	16		16	19	3
Liikenneväylät	B	149		149	140	9	9		9	8	-1
Maankäytön suunn.	B	66		66	51	15	6		6	8	2
Ympäristölautakunta											
Ympäristönsuojelu	B	49		49	30	19	8		8	3	-5
Rakennusvalvonta	B	76		76	61	15	35		35	45	10
											0



	Sito- vuus	Määrärahat					Tuloarviot				
		Alkup. talous- arvio	TA:n muutok- set	TA muut:n järkeen	Toteu- tuma	Poik- keama	Alkup. talous- arvio	TA:n muutok- set	TA muut:n järkeen	Toteu- tuma	Poik- keama
<b>TULOSLASKELMAOSA</b>											
Verotulot	B						10450		10450	10683	233
Valtionosuudet	B						12550		12550	12663	113
Korkotulot	B						1		1	0	-1
Muut rahoitustulot	B						150		150	322	172
Korkomenot	B	259		259	173	86					
Muut rahoitusmenot	B	2		2	20	-18					
<b>INVESTOINTIOSA</b>											
Kiinteä omaisuus											
Maa-alueet	B			0	1	-1					0
Rakenn.kiinteistöt	B				39	-39					0
Talonrakennus											
Yleishallinto	B	25		25	21	4				5	5
Sivistystoimi	B	990		990	1344	-354					0
Tekninen toimi	B	780	28	808	108	700					0
Julkinen käyttöomaisuus											
Yleishallinto	B	450	-370	80	74	6			0		0
Tekninen toimi	B	705	-85	620	234	386		80		57	57
Irtain omaisuus											
Yleishallinto	B	40		40	13	27					0
Sosiaalitoimi	B			0	29	-29					
Tekninen toimi	B			0	30	-30					0
Vesihuolto											
Kirkonkylä	B	940	20	960	614	346		320	320	45	-275
Sijoitukset											
Arvopeperit	B			0	7	-7				128	128
<b>RAHOITUSOSA</b>											
Antolainojen muutokset											
Antolainasaam. Lis.	B				24	-24					
Lainakannan muutokset											
Pitkäaik.lain.lisäys	B			0			3000	0	3000		-3000
Pitkäaik.lain.vähenn.	B	1400		1400	1404	-4					
Lyhytaik.lain.muutos	N				350	-350					0
Vaikutus maksuvalmiut.				0	335	-335	0	0	0		0
<b>YHTEENSÄ</b>		30640	-167	30473	29986	489	29249	400	29569	27417	-2152

Kunnanvaltuusto myönsi kokouksessaan 28.11.2017 § 113 600 000 euron määrärahan terveydenhuollon kustannuksiin. Määrärahaa ei tarvinnut käyttää, koska ennakkoarvio ylityksestä ei toteutunut. Tätä talousarviomuutosta ei ole huomioitu tilinpäätöksessä esitetyissä talousarvioluvuissa.



## 3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

### 3.1 Tuloslaskelma

		<b>01.01.-31.12.2017</b>	<b>01.01.-31.12.2016</b>
<b>Toimintatuotot</b>			
Myyntituotot		1 352 746,42	1 172 591,39
Maksutuotot		965 065,33	765 063,08
Tuet ja avustukset		631 269,42	823 278,26
Muut toimintatuotot		564 796,36	558 805,19
		<u>3 513 877,53</u>	<u>3 319 737,92</u>
<b>Toimintakulut</b>			
<b>Henkilöstökulut</b>			
Palkat ja palkkiot		-6 359 676,55	-6 163 153,52
<b>Henkilöstösivukulut</b>			
Eläkekulut		-1 447 717,92	-1 526 213,45
Muut henkilöstösivukulut		-229 491,88	-355 112,05
Palvelujen ostot		-14 146 654,44	-13 214 384,63
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		-1 354 282,80	-1 361 065,56
Avustukset		-1 310 307,19	-1 554 715,37
Muut toimintakulut		-318 230,51	-287 309,60
		<u>-25 166 361,29</u>	<u>-24 461 954,18</u>
<b>Toimintakate</b>		<b>-21 652 483,76</b>	<b>-21 142 216,26</b>
Verotulot		10 682 827,29	10 525 899,96
Valtionosuudet		12 663 147,00	12 979 754,00
		<u>23 345 974,29</u>	<u>23 505 653,96</u>
<b>Rahoitustuotot ja -kulut</b>			
Korkotuotot		176,00	2 628,15
Muut rahoitustuotot		322 243,99	151 064,33
Korkokulut		-173 380,70	-180 982,26
Muut rahoituskulut		-19 874,90	-70 962,63
		<u>129 164,39</u>	<u>-98 252,41</u>
<b>Vuosikate</b>		<b>1 822 654,92</b>	<b>2 265 185,29</b>
<b>Poistot ja arvonalentumiset</b>			
Suunnitelman mukaiset poistot		-831 594,25	-815 545,26
Arvonalentumiset			
<b>Satunnaiset erät</b>			
Satunnaiset tuotot			
<b>Tilikauden tulos</b>		<b>991 060,67</b>	<b>1 449 640,03</b>
<b>Tilikauden ylijäämä (alijäämä)</b>		<b>991 060,67</b>	<b>1 449 640,03</b>



## 3.2

## Rahoituslaskelma

		<b>2017</b>	<b>2016</b>
<b>Toiminnan rahavirta</b>			
Vuosikate		1 822 654,92	2 265 185,29
Satunnaiset erät			
Tulorahoituksen korjauserät		2 510,38	-2 786,81
<b>Investointien rahavirta</b>			
Investointimenot		-2 514 883,95	-1 045 114,97
Rahoitusosuudet investointeihin		107 191,28	
Pysyvien vast. hyödykk. luovutustulot		125 000,00	5 527,66
Toiminnan ja investointien rahavirta		-457 527,37	1 222 811,17
<b>Rahoituksen rahavirta</b>			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset		-23 902,00	-49 880,00
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		3 000 000,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys		-1 403 910,95	-1 653 217,08
Lyhytaikaisten lainojen muutos		-350 376,35	350 376,35
Oman pääoman muutokset			
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiantojen varat ja pääomien muutokset		11 883,27	1 533,50
Saamisten muutos		-609 647,90	-449 122,14
Korottomien velkojen muutos		262 820,03	-358 862,55
Rahoituksen rahavirta		886 866,10	-2 159 171,92
<b>Rahavarojen muutos</b>		<b>429 338,73</b>	<b>-936 360,75</b>
Rahavarat 31.12.		783 148,47	353 809,74
Rahavarat 1.1.		353 809,74	1 290 170,49
		429 338,73	-936 360,75



### 3.3 Tase

					<b>2017</b>	<b>2016</b>
<b>VASTAAVAA</b>						
<b>PYSYVÄT VASTAAVAT</b>						
					<b>23 245 816,71</b>	<b>21 773 326,67</b>
	Aineettomat hyödykkeet				16 015,48	19 180,95
	Aineettomat oikeudet				13 873,72	14 966,56
	Tietokoneohjelmistot				13 873,72	14 966,56
	Muut pitkävaikutteiset menot				2 141,76	4 214,39
	Aineelliset hyödykkeet				17 605 716,52	16 033 377,63
	Maa- ja vesialueet				2 180 123,58	2 178 995,58
	Rakennukset				10 698 096,60	11 189 118,32
	Kiinteät rakenteet ja laitteet				2 317 765,67	1 667 158,10
	Koneet ja kalusto				161 339,48	34 551,55
	Enn.maksut ja keskener.hank.				2 248 391,19	963 554,08
	Sijoitukset				5 624 084,71	5 720 768,09
	Osakkeet ja osuudet				5 124 084,38	5 244 669,76
	Muut lainasaamiset				279 087,25	279 087,25
	Muut saamiset				220 913,08	197 011,08
<b>TOIMEKSIANTOJEN VARAT</b>						
	Valtion toimeksiannot					0,00
	Lahjoitusrahastojen erityiskatteet				1 451,64	1 451,64
<b>VAIHTUVAT VASTAAVAT</b>						
	Saamiset				2 285 222,27	1 675 574,37
	Lyhytaikaiset saamiset				2 285 222,27	1 675 574,37
	Myyntisaamiset				532 299,12	555 294,32
	Muut saamiset				833 992,01	601 947,11
	Siirtosaamiset				918 931,14	518 332,94
	Rahoitusarvopaperit				22 034,92	22 034,92
	Muut osakkeet ja osuudet				22 034,92	22 034,92
	Rahat ja pankkisaamiset				761 113,55	331 774,82
<b>VASTAAVAA YHTEENSÄ</b>					<b>26 315 639,09</b>	<b>23 804 162,42</b>



					<b>2017</b>	<b>2016</b>
<b>VASTATTAVAA</b>						
<b>OMA PÄÄOMA</b>						
					<b>13 557 987,15</b>	<b>12 566 926,48</b>
	Peruspääoma				8 076 419,65	8 076 419,65
	Edell.tilikausien yli-/alijäämä				4 490 506,83	3 040 866,80
	Tilikauden yli-/alijäämä				991 060,67	1 449 640,03
<b>TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT</b>						
	Valtion toimeksiannot				5 262,00	5 262,00
	Lahjoitusrahastojen pääomat				34 599,36	35 099,36
	Muut toimeksiantojen pääomat				53 641,06	41 257,79
<b>VIERAS PÄÄOMA</b>						
	Pitkäaikainen				8 902 668,86	7 384 555,25
	Lainat rah.- ja vak.laitoksilta				8 427 144,00	6 917 858,00
	Lainat julkisyhteisöiltä				193 812,86	208 323,03
	Ostovelat				0,00	599,00
	Liittymismaksut ja muut velat				281 712,00	257 775,22
	Lyhytaikainen				3 761 480,66	3 771 061,54
	Lainat rah.- ja vak.laitoksilta				1 490 714,00	1 741 090,35
	Lainat julkisyhteisöiltä				14 514,33	13 201,11
	Saadut ennakot				260,00	260,00
	Ostovelat				1 193 089,42	960 907,76
	Muut velat				175 071,15	135 848,88
	Siirtovelat				887 831,76	919 753,44
<b>VASTATTAVAA YHTEENSÄ</b>					<b>26 315 639,09</b>	<b>23 804 162,42</b>





## 3.4

## Konsernin tuloslaskelma

	2017	2016
Toimintatuotot	19 711 604,94	19 474 749,97
Toimintakulut	-40 914 066,32	-40 328 312,55
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	33 614,88	26 961,00
<b>Toimintakate</b>	<b>-21 168 846,50</b>	<b>-20 826 601,58</b>
Verotulot	10 657 308,12	10 502 495,12
Valtionosuudet	13 351 729,42	13 741 815,29
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	7 798,82	9 228,07
Muut rahoitustuotot	325 874,60	152 648,13
Korkokulut	-280 338,72	-301 895,97
Muut rahoituskulut	-41 706,28	-92 840,48
<b>Vuosikate</b>	<b>2 851 819,46</b>	<b>3 184 848,58</b>
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 599 192,99	-1 536 721,92
Arvonalentumiset		0,00
Satunnaiset tuotot ja kulut	-150,58	50,53
<b>Tilikauden tulos</b>	<b>1 252 475,89</b>	<b>1 648 177,19</b>
Tilinpäätössiirrot	-2 949,34	-9 662,26
Tilikauden verot	-4 872,56	-2 285,64
Laskennalliset verot	-17 411,97	-3 667,73
Vähemmistöosuudet	-4 302,26	3 733,87
<b>Tilikauden ylijäämä (alijäämä)</b>	<b>1 222 939,76</b>	<b>1 636 295,43</b>



## 3.5

## Konsernin rahoituslaskelma

		2017	2016
<b>Toiminnan rahavirta</b>			
	Vuosikate	2 851 819,46	3 184 848,58
	Satunnaiset erät	-150,58	50,53
	Tilikauden verot	-4 872,56	-2 285,64
	Tulorahoituksen korjauserät	-31 899,49	281,45
<b>Investointien rahavirta</b>			
	Investointimenot	-3 461 196,24	-2 174 263,21
	Rahoitusosuudet investointeihin	156 531,63	32 048,62
	Pysyvien vast. hyödykk. luovutustulot	158 022,46	7 636,60
Toiminnan ja investointien rahavirta		-331 745,32	1 048 316,93
<b>Rahoituksen rahavirta</b>			
Antolainauksen muutokset			
	Antolainasaamisten lisäykset	-24 778,61	-50 220,30
Lainakannan muutokset			
	Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 281 816,44	695 184,37
	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 866 486,83	-2 139 404,49
	Lyhytaikaisten lainojen muutos	-401 761,88	242 762,11
Oman pääoman muutokset		48 565,26	-3 338,24
Muut maksuvalmiuden muutokset			
	Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	10 732,04	6 823,36
	Vaihto-omaisuuden muutos	-896,41	17 063,43
	Saamisten muutos	-534 091,70	-380 932,05
	Korottomien velkojen muutos	59 036,43	-268 124,25
Rahoituksen rahavirta		572 134,74	-1 880 186,06
<b>Rahavarojen muutos</b>		240 389,42	-831 869,13
Rahavarat 31.12.		3 030 085,39	2 789 695,96
Rahavarat 1.1.		2 789 695,97	3 621 565,09
		240 389,42	-831 869,13



## 3.6

## Konsernitase

	2017	2016
<b>V A S T A A V A A</b>		
<b>PYSYVÄT VASTAAVAT</b>	30 746 930,88	29 124 257,00
Aineettomat hyödykkeet	257 243,33	233 821,04
Aineettomat oikeudet	173 169,65	121 816,71
Muut pitkävaikutteiset menot	74 593,71	93 365,26
Ennakkomaksut	9 479,97	18 639,07
Aineelliset hyödykkeet	28 732 689,40	27 067 753,35
Maa- ja vesialueet	2 522 230,48	2 520 287,45
Rakennukset	20 023 149,74	19 853 995,34
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 599 028,53	1 889 686,33
Koneet ja kalusto	972 031,44	838 778,85
Muut aineelliset hyödykkeet	47 446,85	36 433,93
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	2 568 802,36	1 928 571,45
Sijoitukset	1 756 998,15	1 822 682,61
Osakkuusyhteisöosakkeet	904 645,75	999 812,38
Muut osakkeet ja osuudet	533 952,85	529 249,31
Muut lainasaamiset	80 000,00	79 999,98
Muut saamiset	238 399,55	213 620,94
<b>TOIMEKSIANTOJEN VARAT</b>	128 465,36	109 603,37
<b>VAIHTUVAT VASTAAVAT</b>	6 102 830,43	5 325 221,79
Vaihto-omaisuus	90 939,98	89 678,57
Saamiset	2 981 805,06	2 445 847,26
Pitkäaikaiset saamiset	80 851,87	80 604,38
Lyhytaikaiset saamiset	2 900 953,19	2 365 242,88
Rahoitusomaisuusarvopaperit	576 840,49	637 715,10
Rahat ja pankkisaamiset	2 453 244,90	2 151 980,86
<b>V A S T A A V A A</b>	<b>36 978 226,67</b>	<b>34 559 082,16</b>



<b>VASTATTAVA A</b>			
OMA PÄÄOMA		13 185 346,89	11 914 133,63
Peruspääoma		8 076 419,65	8 076 419,65
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma		421,31	421,31
Muut omat rahastot		240 876,21	225 918,01
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä		3 644 689,96	1 975 079,24
Tilikauden yli-/alijäämä		1 222 939,76	1 636 295,42
<b>VÄHEMMISTÖOSUUKSET</b>		222 069,91	209 797,54
<b>PAKOLLISET VARAUKSET</b>		341 591,73	333 296,42
Muut pakolliset varaukset		341 591,73	333 296,42
<b>TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT</b>		229 630,73	200 026,94
Valtion toimeksiannot		85 029,31	65 736,53
Lahjoitusrahastojen pääomat		71 093,95	68 973,32
Muut toimeksiantojen pääomat		73 507,47	65 317,09
<b>VIERAS PÄÄOMA</b>		22 999 587,41	21 901 827,63
Pitkäaikainen		16 036 356,60	14 631 171,01
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma		15 754 644,60	14 373 395,79
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma		281 712,00	257 775,22
Lyhytaikainen		6 963 230,81	7 270 656,62
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma		2 104 079,00	2 469 269,57
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma		4 859 151,81	4 801 387,05
<b>VASTATTAVA A</b>		<b>36 978 226,67</b>	<b>34 559 082,16</b>



## 4

## TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

## 4.1

## Kunnan liitetiedot

**Liitetieto 1**

*Tilinpäätöstä laadittaessa noudatettavat arvostusperiaatteet ja –menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja –menetelmät*

**Jaksotusperiaatteet**

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

**Pysyvät vastaavat**

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

**Sijoitusten arvostus**

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

**Vaihto-omaisuus**

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen painotetun keskihankintahinnan tai sitä alemman todennäköisen hankintameno tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

**Rahoitusomaisuus**

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

**Johdannaissopimusten käsittely**

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksia. Kaikki koronvaihtosopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa. Kunta on sitonut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon. Korkojohdannaisista aiheutuneet kassavirrat on kirjattu tilikauden aikana korkokulujen oikaisuksi. Sopimukset on voimassa 17.4.2027 asti.



### Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenon vähennykseksi. Saadut käyttötalouden projektituet on kirjattu tuotoiksi tuloslaskelmaan erään Tuet ja avustukset. Tuet on jaksotettu tarvittaessa.

### Liitetieto 2

Tuloslaskelman ja taseen esittämistapa ei ole muuttunut.

### Liitetieto 3

Edellisen tilikauden tietoihin ei ole tehty oikaisuja.

### Liitetieto 4

Tilikauden tiedot ovat vertailukelpoisia edellisen tilikauden tietojen kanssa .

### Liitetieto 5

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvia merkittäviä eriä ei ole.

### Liitetieto 6

<b>TOIMINTATUOTOT, ulkoiset</b>			
		<b>2017</b>	<b>2016</b>
	Vaalit		
	Luottamushenkilöhallinto	328 394	238 175
	Hallinto ja talous	161 799	164 618
	Elinkeinotoimi	288 374	236 471
	Sosiaalitoimi	1 267 730	1 200 973
	Terveystieteiden tutkimuskeskus	151 770	154 463
	Koulutus	330 012	346 881
	Kulttuuri ja vapaa-aika	86 627	113 183
	Tekninen lautakunta	850 744	811 152
	Ympäristölautakunta	48 427	53 822
	<b>Yhteensä</b>	<b>3 513 877</b>	<b>3 319 738</b>

### Liitetieto 7

<b>VEROTULOJEN ERITTELY</b>			
(1.000 e)		<b>2017</b>	<b>2016</b>
	Kunnan tulovero	8 805	8 760
	Osuus yhteisöveron tuotosta	773	655
	Kiinteistövero	1 105	1 111
	<b>Verotulot yhteensä</b>	<b>10 683</b>	<b>10 526</b>

### Liitetieto 8

<b>VALTIONOSUUEDET ERITELTYINÄ</b>			
(1.000 e)		<b>2017</b>	<b>2016</b>
	Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	12 377	12 896
	Siitä:Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	3 045	3 037
	Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	286	84
	<b>Valtionosuudet yhteensä</b>	<b>12 663</b>	<b>12 980</b>



**Liitetieto 9**

<b>PALVELUJEN OSTOJEN ERITTELY</b>		<b>2 017</b>	<b>2016</b>
(1.000 e)			
	Asiakaspalvelujen ostot	11 201	10480
	Muiden palvelujen ostot	2 946	2734
	<i>Kunnan palvelujen ostot yhteensä</i>	14 147	13214

**Liitetieto 10**

ei ilmoitettavaa

**Liitetieto 11**

<b>SELVITYS SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUSTEISTA KUNNAN TILINPÄÄTÖKSESSÄ</b>		
Poistojen määrittämisessä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.		
<b>Suunnitelmapoistojen perusteet 1.1.2013 alkaen</b>		
<b>Aineettomat hyödykkeet</b>		
	Aineettomat oikeudet	4 vuotta
	Muut pitkävaikutteiset menot	
	Tietokoneohjelmistot	3 vuotta
	Muut (esim osayleiskaavat, kaavat)	5 vuotta
	Osakehuoneistojen laaja peruskorjaus	10 vuotta
	Kartat ja kartoitus (Vesistöjen kunnostus)	5 vuotta
<b>Aineelliset hyödykkeet</b>		
	Maa- ja vesialueet	ei poistoaikaa
	Rakennukset ja rakennelmat	
	Hallinto- ja laitosrakennukset	
	- puiset	27 vuotta
	- kiviset	34 vuotta
	Tehdas- ja tuotantorakennukset	
	Teollisuushallit	
	- puiset	20 vuotta
	- kiviset	25 vuotta
	Kaukolämpölaitokset	25 vuotta
	Vesilaitosrakennukset	20 vuotta
	Talousrakennukset	15 vuotta
	Vapaa-ajan rakennukset	25 vuotta
	Asuinrakennukset	
	- puiset	30 vuotta
	- kiviset	35 vuotta



<b>Aineelliset hyödykkeet</b>		
	Kiinteät rakenteet ja laitteet	
	Maa- ja vesirakenteet	
	Kadut, tiet, puistot	20 vuotta
	Tori	22 vuotta
	Urheilu- ja ulkoilualueet	15 vuotta
	Sillat, laiturit, uimalat	20 vuotta
	Kaatopaikat	15 vuotta
	Muut rakenteet	20 vuotta
	Johtoverkostot ja laitteet	
	Ulkovalaistuslaitteet	18 vuotta
	Puhelinverkko, keskus,alakeskus	10 vuotta
	Laitosten laitoskoneet,vesilaitoskoneet	16 vuotta
	Atk-verkko	7 vuotta
	Kaukolämpöverkko	25 vuotta
	Vesi- ja viemäriverkosto	35 vuotta
	Muut	
	Liikenteenohjauslaitteet	12 vuotta
	Väestösuojat ym.	35 vuotta
	Valvontajärjestelmät, -laitteet	10 vuotta
	Koneet ja kalusto	
	Kuljetusvälineet	
	Henkilöauto	7 vuotta
	Kuorma-auto, erikoisauto	7 vuotta
	Muut liikennevälineet	7 vuotta
	Traktorit ja maansiirtokoneet	7 vuotta
	Muut liikkuvat koneet	7 vuotta
	Muut koneet ja kalusto	
	Työ- ja työstökoneet,laitteet,kevyet koneet	5 vuotta
	Työ- ja työstökoneet, raskaat koneet	10 vuotta
	Tietojenkäsittelylaitteet	3 vuotta
	Muut koneet ja laitteet, kalusteet	3 vuotta
	Muu irtain käyttöomaisuus, hoitokalusteet	6 vuotta
	Vesimittarit, terveydenhuollon laitteet	6 vuotta
	Ensikertainen kalusto	10 vuotta
	Muut aineelliset hyödykkeet	
	Luonnonvarat	Käytön mukainen poi
	Keskeneräiset hankinnat	Ei poistoa
<b>Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset</b>		
	Osakkeet ja osuudet	Ei poistoa
Käyttöomaisuuden pienhankintaraja on 10.000 euroa. Tätä pienemmät hankinnat kirjataan vuosikuluksi.		





**Liitetieto 12**

<b>Pakollisten varausten muutokset</b>						
			Konserni		Kunta	
			2017	2016	2017	2016
Muut pakolliset varaukset 1.1.			333 296	314 040		
	Lisäykset tilikaudella		8 295	19 256		
	Vähennykset tilikaudella					
Muut pakolliset varaukset 31.12.			341 591	333 296		

**Liitetieto 13**

<b>Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot</b>						
			Konserni		Kunta	
			2017	2016	2017	2016
Muut toimintatuotot						
	Maa- ja vesialueiden myyntivoitot			2 787		2 787
	Rakennusten myyntivoitot					
	Muut myyntivoitot		4 691	4 802		
<i>Myyntivoitot yhteensä</i>			4 691	7 589	0	2 787
Muut toimintakulut						
	Maa- ja vesialueiden myyntitapp.					
	Muut myyntitappiot		2 510	12 788	2 510	
<i>Myyntitappiot yhteensä</i>			2 510	12 788	2 510	0

**Liitetieto 14**

<b>Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely</b>						
			Konserni		Kunta	
			2017	2016	2017	2016
Satunnaiset tuotot						
	Muut satunnaiset tuotot		1 468	51		
<i>Satunnaiset tuotot yhteensä</i>			1 468	51	0	0
Satunnaiset kulut			1 618			
<i>Satunnaiset kulut yhteensä</i>			1 618	0	0	0



**Liitetieto 15**

<b>Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely</b>						
					2017	2016
Osinkotuotot muista yhteisöistä					297 506	126 288
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä					18 437	18 458
<i>Yhteensä</i>					315 943	144 746

**Liitetieto 16**

Ei ilmoitettavaa

## 4.2

## Taseen liitetiedot

**Liitetieto 17**

Ei ilmoitettavaa

**Liitetieto 18**

Ei ilmoitettavaa



**Liitetieto 19**

<b>Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet</b>		<b>Aineettomat hyödykkeet</b>		<b>Aineelliset hyödykkeet</b>		<b>Yhteensä</b>		<b>Yhteensä</b>	
	Aineetomat oik.	Muut pitkävaik.menot	Maa-alueet	Rakennukset	Kiint.rak. ja laitteet	Koneet ja kalusto	Keskener.hankinnat		
Poistamaton hankintameno 1.1.	14 966,56	4 214,39	2 178 995,58	11 189 118,32	1 667 158,10	34 551,55	963 554,08	<b>16 033 377,63</b>	
Lisäykset 2017	4 473,82		1 128,00	87 107,55	568 077,98	141 157,90	1 706 013,70	<b>2 503 485,13</b>	
Rahoitusosuudet 2017				-5 200,00	-1 122,85		-100 868,43	<b>-107 191,28</b>	
Vähennykset 2017								<b>0,00</b>	
Siirrot erien välillä						320 308,16	-320 308,16	<b>0,00</b>	
Tilikauden poisto	-5 566,66	-2 072,63		-572 929,27	-236 655,72	-14 369,97		<b>-823 954,96</b>	
Poistamaton hank.meno 31.12	13 873,72	2 141,76	2 180 123,58	10 698 096,60	2 317 765,67	161 339,48	2 248 391,19	<b>17 605 716,52</b>	
<b>Pysyvien vastaavien sijoitukset</b>									
<b>Osakkeet ja osuudet</b>		<b>Yhteensä</b>		<b>Yhteensä</b>		<b>Laina- ja muut saamiset</b>		<b>Yhteensä</b>	
Osakkeet	Kuntayhtymätytäryht.	Kuntayhtymäosuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Osakkuusyht.osuudet	Saamiset	Saamiset osakkuusyht.sut	Liittymismaksut		
1 763 524,82	2 067 840,48	896 377,57	516 926,89	896 377,57	199 087,25	80 000,00	197 011,08	<b>476 098,33</b>	
			6 925,00				23 902,00	<b>23 902,00</b>	
				-127 510,38					
Siirrot erien välillä									
Kirjanpitoarvo 31.12	1 763 524,82	2 067 840,48	523 851,89	<b>5 124 084,38</b>	199 087,25	80 000,00	220 913,08	<b>500 000,33</b>	

**Liitetieto 20-22**

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt							
Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus	Konsernin omistus- osuus	Kuntakonsernin osuus (1000 €)			
				omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta/ tappiosta	
<b>Tytäryhteisöt</b>							
Kiinteistö Oy Rautalammin Haka	Rautalampi	100,0 %	100,0 %	303	281	0	
Rautalammin kunnan Asunnonhankinta	Rautalampi	100,0 %	100,0 %	303	1559	20	
Kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushallit	Rautalampi	100,0 %	100,0 %	188	1054	91	
As Oy Tiinari	Rautalampi	75,2 %	75,2 %	290	3	0	
Rautalammin kehitys Oy	Rautalampi	81,7 %	81,7 %	462	0	-29	
<b>Yhdistelemättömät tytäryhteisöt</b>							
Pappilanpellon Lämpö Oy	Rautalampi	60,0 %	60,0 %				
<b>Kuntayhtymät</b>							
Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri ky	Kuopio	1,67 %	1,67 %	1931	6346	82	
Vaalijalan kuntayhtymä	Pieksämäki	1,71 %	1,71 %	164	392	2	
Savon koulutuskuntayhtymä	Kuopio	1,18 %	1,18 %	728	202	17	
Itä-Suomen päihdehuollon ky	Mäntyharju	0,41 %	0,41 %	12	3	1	
Pohjois-Savon Liitto-Maakuntayhtymä	Kuopio	1,34 %	1,34 %	12	21	2	
Sisä-Savon terveydenhuollon ky	Suonenjoki	32,40 %	32,40 %	131	900	0	
<b>Osakkuusyhteisöt</b>							
Kiinteistö Oy Rautalammin Virastotalo	Rautalampi	23,0 %	23,0 %	319	1	0	
As Oy Lupsakas	Rautalampi	30,0 %	30,0 %	84	9	2	
Rautalammin Rakennus Oy	Rautalampi	41,8 %	41,8 %	8	103	10	
As Oy Rautalammin Lassilanpolku	Rautalampi	34,77 %	34,77 %	324	59	-2	
			<b>Yhteensä</b>	<b>5259</b>	<b>10933</b>	<b>196</b>	

\* tytäryhtiöt Haka ja Asunnonhankinta tulevat sulautumaan vuonna 2018



**Liitetieto 23**

Saamisten erittely		2017		2016	
		Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä					
	Myyntisaamiset		13 054		14 978
	Lainasaamiset	199 087		199 087	
	<i>Yhteensä</i>	199 087	13 054	199 087	14 978
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä					
	Myyntisaamiset		6 240		3 231
	Siirtosaamiset		702 669		303 580
	<i>Yhteensä</i>		708 909		306 811
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistus- yhteisyhteisöiltä					
	Myyntisaamiset		928		794
	Lainasaamiset	80 000		80 000	
	<i>Yhteensä</i>	80 000	928	80 000	794
<i>Saamiset yhteensä</i>		279 087	722 891	279 087	322 583

**Liitetieto 24**

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät					
		Konserni		Kunta	
		2017	2016	2017	2016
Lyhytaikaiset siirtosaamiset					
Menoennakot					
	Palkat tammikuu	141 820	137 784	141 820	137 784
Tulojäämät					
	Kelan korv.työterv.	74 924	64 699	51 850	48 500
	Kunnat ja kuntayht.			712 085	319 340
	Muut tulojäämät	617 613	500 545	13 176	12 709
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>		834 357	565 244	918 931	518 333



**Liitetieto 25**

Oman pääoman erittely	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
	Peruspääoma 1.1.	8 076 420	8 076 420	8 076 420
Lisäykset				
Vähennykset		0		
Peruspääoma 31.12	8 076 420	8 076 420	8 076 420	8 076 420
Yhdist. ja säätiöiden peruspääoma 1.1.	421	421		
Lisäykset	0			
Vähennykset				
Yhdist. ja säätiöiden peruspääoma 31.12.	421	421		
Muut omat rahastot 1.1.	225 918	217 222		
Siirrot rahastoon	14 958	8 696		
Siirrot rahastosta		0		
Muut omat rahastot 31.12.	240 876	225 918		
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	1 975 079	-525 807	3 040 866	871 189
edellisen vuoden tulos	1 636 295	2 496 305	1 449 640	2 169 677
oikaisut	33 316	4 581		
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	3 644 690	1 975 079	4 490 506	3 040 866
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	1 222 940	1 636 295	991 061	1 449 640
<i>Oma pääoma yhteensä</i>	13 185 347	11 914 134	13 557 987	12 566 926

**Liitetieto 26**

Ei ilmoitettavaa

**Liitetieto 27**

Pitkäaikaiset velat		
erääntyy > 5 vuotta		
	2017	2016
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 964 288	3 270 000
Lainat julkisyhteisöiltä	14 152	28 232
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	3 978 440	3 298 232



**Liitetieto 28**

Ei ilmoitettavaa

**Liitetieto 29**

<b>Pakolliset varaukset</b>					
		Konserni		Kunta	
		2017	2016	2017	2016
Muut pakolliset varaukset					
Potilasvahinkovak.maksuvastuu		338 542	325 143		
Muut pakolliset varaukset		3 050	8 153		
<i>Muut pakolliset varaukset yhteensä</i>		341 592	333 296		

**Liitetieto 30**

<b>Vieras pääoma</b>					
		2017		2016	
		Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikainen	Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikainen
Velat tytäryhteisöille					
Ostovelat			124		5 892
Muut velat		7 152		7 152	
<i>Yhteensä</i>		7 152	124	7 152	5 892
Velat kuntayhtymille,joissa kunta on jäsenenä					
Ostovelat			36 249		75 281
Muut velat		1 972		1 972	
<i>Yhteensä</i>		1 972	36 249	1 972	75 281
Velat osakkuus- tai sekä muille omistus- yhteisyhteisöille					
Ostovelat					
Muut velat				8 431	
<i>Yhteensä</i>		0	0	8 431	0
<i>Vieras pääoma yhteensä</i>		9 124	36 373	17 555	81 173

**Liitetieto 31**

<b>Sekkilimiitti</b>			2017	2016
Sekkilimiitti 31.12.			493 416	493 416
- siitä käyttämättä oleva määrä			493 416	493 040



**Liitetieto 32**

Muiden velkojen erittely	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Muut velat				
Liittymismaksut	281 712	257 775	281 712	257 775
<i>Muut velat yhteensä</i>	281 712	257 775	281 712	257 775

**Liitetieto 33**

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät				
	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Menojäämät				
Palkka- ja henkilöstö- sivukuljen jaksotukset	1 947 366	1 673 707	803 589	791 681
Korkojaksotukset	32 142	59 238	31 255	58 388
Muut menojäämät	543 412	876 449	52 987	69 684
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	2 522 920	2 609 394	887 831	919 753
<i>Siirtovelat yhteensä</i>	2 522 920	2 609 394	887 831	919 753

## 4.3

## Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

**Liitetieto 34**

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin				
	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	171 107	171 107		
Lainat julkisyhteisöiltä				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset				
Lainat muilta luotonantajilta				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset				
<i>Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä</i>	171 107	171 107	0	0

**Liitetieto 35**

Vakuudet				
	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Kuntakonseniin kuuluv.yht.puolesta ann.vak.				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	39 813	39 813		
<i>Vakuudet yhteensä</i>	39 813	39 813		





**Liitetieto 36**

Ei ilmoitettavaa

**Liitetieto 37**

Ei ilmoitettavaa

**Liitetieto 38**

<b>Vuokravastuut</b>					
		Konserni		Kunta	
		2017	2016	2017	2016
Vuokravastuut					
Vuokravastuut yhteensä		325 605	371 871		
- seuraavalla tilikaudella maks.osuus		86 812	82 323		
Leasingvastuut					
Seuraavalla tilikaudella maksettavat		54 422	35 261	19 009	2 390
Myöhemmin maksettavat		84 504	49 776	42 590	1 594
<i>Yhteensä</i>		462 531	456 908	61 599	3 984
Leasing sopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta.					

**Liitetieto 39-40**

<b>Vastuositoumukset</b>					
		Konserni		Kunta	
		2017	2016	2017	2016
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta					
Alkuperäinen pääoma		1 191 545	1 191 545		
Jäljellä oleva pääoma		2 768 135	3 002 052	1 819 468	2 008 369
Takaukset muiden puolesta					
Alkuperäinen pääoma		3 340	74 733		
Jäljellä oleva pääoma		654 097	403 594	340 297	395 557

**Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista**

		2017	2016
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.		18 406 750	15 926 992
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista tak.vast. 31.12			
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.		12 165	11 888



**Liitetieto 41**

<b>Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt</b>				
	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Sopimusvastuut				
Arvonlisäveron palautusvastuu	1 549 122	1 751 014	1 262 204	1 452 974
Muut vastuut	320 837	161 184		
Johdannaissopimukset	5 387 652	7 832 426	2 853 338	5 216 670
Korkokatto- ja koronvaihtosopimus 1				
Osuus 2 milj. euron lainaportfoliosta				
Sopimus erääntyy 12.7.2017				
Kertalyhenteinen, nimellisarvo			0	2 000 000
Koronvaihtosopimus 2				
Yksittäisen lainan korkoriskin suojaus				
Vaihtuvat korot muutettu kiinteiksi				
Sopimus erääntyy 24.1.2023				
Avoinna oleva nimellismäärä			660 000	780 000
Markkina-arvo tilinpäätöshetkellä			-20 285	
Koronvaihtosopimus 3				
Yksittäisen lainan korkoriskin suojaus				
Vaihtuvat korot muutettu kiinteiksi				
Sopimus erääntyy 17.10.2023				
Avoinna oleva nimellismäärä			660 000	770 000
Markkina-arvo tilinpäätöshetkellä			-29 928	
Koronvaihtosopimus 4				
Yksittäisen lainan korkoriskin suojaus				
Vaihtuvat korot muutettu kiinteiksi				
Sopimus erääntyy 17.4.2027				
Avoinna oleva nimellismäärä			1 533 338	1 666 670
Markkina-arvo tilinpäätöshetkellä			-81 878	

**Liitetieto 42**

<b>Henkilöstön lukumäärä 31.12.</b>		
	2017	2016
Yleishallinto	17	13
Sosiaali- ja terveystoimi	74	72
Opetus- ja kulttuuritoimi	95	100
Tekninen toimi	24	22
<i>Yhteensä</i>	210	207

**Liitetieto 43**

<b>Henkilöstökulut</b>		
	2017	2016
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	8 036 886	8 044 479
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	26 111	21 292
<i>Henkilöstökulut yhteensä</i>	8 062 997	8 065 771



**Liitetieto 44**

<b>Luottamus henkilön palkkioista perityt ja tiliteytyt</b>			
<b>luottamus henkilömaksut</b>		2017	2016
Kokoomus		855,70	543,75
Suomen Keskusta		4 536,79	3473,25
Vasemmistoliitto		699,25	173,5
Perussuomalaiset		1 315,65	1057,75
SDP		1 554,88	1234,5
KD		432,15	243,5
Vihreät		238,00	280
<i>Tilitetyt luottamus henkilömaksut yhteensä</i>		9 632,42	7006,25

**Liitetieto 45**

<b>Tilintarkastajan palkkiot</b>			
		2017	2016
Tilintarkastuspalkkiot		9 950,50	4 793,00
Lautakunnan sihteeripalvelut		3 044,00	3 342,00
<i>Palkkiot yhteensä</i>		12 994,50	8 135,00

**Liitetieto 46**

Kunta on antanut tilikaudella tytäryhteisö Kiinteistöosakeyhtiö Oikarilan teollisuushalleille avustusta 100.000 euroa.

Kunta omistaa Rautalammin Rakennus Oy:tä ja on aiemmin myöntänyt yritykselle pääomaehtoista lainaa. Velkakirja uusittiin pääoman maksamattomalta 80.000 euron osalta.



## 4.5

**Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat erittelyt**

<b>Takaukset tytäryhteisöjen velasta</b>		<b>2017</b>		<b>2016</b>	
		<b>Saldo 31.12.</b>		<b>Saldo 31.12.</b>	
<b>Kiint. Oy Rautalammin Haka</b>					
	Osuuspankki 83598451	118 179,86		158 406,00	
	Nordea Pankki	26 666,58	144 846,44	39 999,92	198 405,92
<b>Rautal. kunnan Asunnonhankinta Oy</b>					
	Valtiokonttori 12950	243 351,78		258 693,26	
	Valtiokonttori 39090	450 019,97		450 019,97	
	Kuntarahoitus Oyj 11065/03	75 000,00		87 500,00	
	Kuntarahoitus Oyj 11722/05	56 250,00	824 621,75	63 750,00	859 963,23
<b>Kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushallit</b>					
	Kuntarahoitus Oy 14454/10	340 000,00		380 000,00	
	Kuntarahoitus Oy/14455/10	510 000,00	850 000,00	570 000,00	950 000,00
			1 819 468,19		2 008 369,15
<b>Takaukset muiden velasta</b>					
	Hankavedenrannan tiekunta / Osuuspankki		3 194,00		3 194,00
	Haukan ja Rastun yksityistieh./Osuuspankki				1 151,80
	Häkkilän tiekunta / Osuuspankki		10 800,00		10 800,00
	Kiesimän vesiosuuskunta / Osuuspankki				310,24
	Korholan tiehoitokunta / Osuuspankki		1 660,00		2 494,00
	Kortesuo-Uudismurron tie / Osuuspankki				630,00
	Lamminpään tiekunta / Osuuspankki		5 497,25		6 597,00
	Nipuri-Kaipioniemi tiekunta / Osuuspankki		2 000,00		4 000,00
	Paavolan tiehoitokunta / Osuuspankki		1 600,00		2 400,00
	Palvamäentie		8 120,00		8 120,00
	Pukkiharju-Liimattala vesiosuuskunta / Osuuspankki		8 000,00		8 000,00
	Rautalammin seud.Vanhainkotiyhd./Valtiokonttori		174 419,12		203 872,63
	Raudanniemi-Hämeenniemi tiekunta/Osuuspankki		17 500,00		21 000,00
	Repolantien hoitokunta / Osuuspankki		6 560,00		6 560,00
	Samulin tiekunta / Osuuspankki		4 874,80		7 312,00
	Säynäsen yksityistie / Osuuspankki		18 796,00		23 495,00
	Sääksjärvi-Pakarila tiekunta / Osuuspankki		3 240,00		6 480,00
	Talliniemen tiekunta / Osuuspankki		1 720,00		2 580,00
	Tampin yksityistiekunta		5 200,00		6 500,00
	Vihtalahden tiekunta / Osuuspankki		4 167,46		5 713,00
			277 348,63		331 209,67
<b>Takausvastuu</b>					
	Rautalammin kunnan osuus takauksista				
	Kuopion kaupungille sen antamista vastuusitoumuksista Jätekuukko Oy:n puolesta		62 948,00		64 346,85
	Rautalammin kunnan osuus kuntien takauskeskukseen takausvastuusta 31.12.		18 406 750,00		15 926 992,00
<b>Pantit</b>	Nordea Pankki, panttikirjat yleispanntaussitoumus				
<b>VASTUUT YHTEENSÄ</b>			<b>20 566 514,82</b>		<b>18 330 917,67</b>



## 4.6

**Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet****Konsernitilinpäätöksen laajuus**

Konserniin on yhdistetty kaikki muut tyttäret paitsi Pappilanpellon Lämpö Oy. Pappilanpellon Lämpö Oy on jätetty yhdistämättä konserniin, koska sillä ei ole olennaista merkitystä kokonaisuuden kannalta. Lisäksi sen tilikausi on 1.7.-30.6. joka poikkeaa muiden konserniin kuuluvien yhteisöjen tilikaudesta. Kunnan sijoitus yhtiön osakkeisiin on 201,83 euroa. Osakkuusyhteisöihin lisätty uutena As Oy Rautalammin Lassilanpolku

**Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet**

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät katteet on vähennetty.

**Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset**

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemissä.

**Keskinäisen omistuksen eliminointi**

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

**Vähemmistöosuudet**

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

**Suunnitelmapoistojen oikaisu**

Kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisöjen poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

**Osakkuusyhteisöt**

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen. Poistojen osalta tietoja osuusyhteisöjen tilinpäätöksien muuttamiseksi kunnan tilinpäätösperiaatteiden mukaiseksi ei ole ollut saatavissa.

**Poikkeavat tilikaudet**

Tytäryhteisö Pappilanpellon Lämpö Oy:n tilikausi päättyi 30.6. mutta tämä tytär on jätetty yhdistelemättä koska sillä ei ole olennaista merkitystä kokonaisuuden kannalta.



## 5

## ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET

## 5.1

### Vesihuolto

520 Vesihuolto				
<b>Toiminnan kuvaus</b> Vesihuoltolaitoksen toiminnan ylläpito ja suunniteltujen vesihuoltoinvestointien toteuttaminen.				
<b>Vastuhenkilö</b> Tekninen johtaja				
<b>Sitovia tavoitteita</b> Häiriötön vesi- ja viemärlaitoksen toiminta. Tuotetaan asiakkaille kustannustehokasta vesihuoltoa. Pidetään vesi- ja viemäriverkosto toimintakunnossa. Raakavesi- ja verkostovesinäytteiden otto tarkkailuohjelman mukaisesti. Käsitellyn jätevesilietteen ohjaaminen hyötykäyttöön biokaasun valmistukseen.				
<b>Toteutuma 2017</b> Yhteistyö Pukkiharju-Liimattalan, Kiesimän ja Rieponlahden vesiosuuskunnan sekä Pakarilan-Koipiniemen vesihuolto-osuuskunnan kanssa on jatkunut. Yksi vesivuodon korjaus kirkonkylässä Opintien ja Uimalantien risteyksessä. Puhtaan veden pumppaus Pakarilan-Koipiniemen vesihuolto-osuuskunnan vedenottamosta kunnan vesijohtoverkoston Kerkonkosen alueella on aloitettu elokuussa. Vesilaitosten raakavesi sekä verkostovesinäytteet otettu näytteenotto-ohjelmien mukaisesti. Puhtaan veden laatu ollut hyvällä tasolla. Jätevedenpuhdistamolla toinen bioroottori sekä yksi jätevedenpumppaamo kunnostettu kertomusvuoden aikana. Jätevedenpuhdistamolta lähtevän veden näytteet sekä Niiniveden ja Konneveden välisen alueen vesistön yhteistarkkailuohjelman mukaiset vesistönäytteet on otettu näytteidenotto-ohjelmien mukaisesti. Suunniteltu käyttöönotettavaksi vesihuollon toimintahäiriöiden ilmoitusjärjestelmä. Vesijohtoverkoston liittyneitä kiinteistöjä 3 kpl ja viemäriverkoston liittyneitä kiinteistöjä 9 kpl.				
<b>Tunnusluvut ja mittarit</b>				
Vesihuolto	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017
Vedenottamoista verkostoon pumpattu vesi m <sup>3</sup>	211089	209213	161799	146596
Jätevedenpuhdistamolla käsitelty jätevesi m <sup>3</sup>	199347	169324	163010	156118
Vesimaksutulot €		171126	155615	143193
Jätevesimaksutulot €		106614	233948	221815
Vesilaitoksen veden laatu	Hyvä	Hyvä	Hyvä	Hyvä



Vesihuolto	TP 2016	TA 2017 (sis. muutokset)	TP 2017	Ero
<b>T U L O T (ulkoiset)</b>	-427 525	-422 810	-370 047,92	52 762
<b>M E N O T (ulkoiset)</b>	284 263	327 585	261 324,11	-66 261
<b>TOIMINTAKATE (ulkoiset)</b>	-143 261	-95 225	-108 723,81	-13 499
<b>Suunnitelmapoistot</b>	143 808	96 689	152 359,23	55 670
<b>Tulot (sisäiset)</b>	-59 518	-57 830	-57 097,71	732
<b>Menot (sisäiset)</b>	20 049	15 910	15 500,47	-410
<b>TOIMINTAKATE (sisäiset)</b>	104 338	54 769	110 761,99	55 993
<b>TOIMINTAKATE YHTEENSÄ</b>	-38 923	-40 456	2 038,18	42 494
<b>Asukasluku</b>	3 303	3 303	3255	
<b>TOIMINTAKATE /ASUKAS</b>	-11,78	-12,25	0,63	



## 5.2

## Vesihuollon tuloslaskelma

		1.1.-31.12.2017	1.1.-31.12.2016
<b>Liikevaihto, ulkoinen</b>		<b>370 047,92</b>	<b>426 584,60</b>
<b>Liikevaihto, sisäinen</b>		<b>57 097,71</b>	<b>59 518,25</b>
<b>Liiketoiminnan muut tuotot</b>			<b>940,00</b>
<b>Materiaalit ja palvelut</b>		<b>-204 796,79</b>	<b>-217 110,60</b>
	Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
	Ostot tilikauden aikana	-94 330,89	-111 316,44
	Varastojen lisäys(+) tai vähennys (-)		
	Palvelujen ostot	-110 465,90	-105 794,16
	Ulkoinen	-94 965,43	-87 558,43
	Sisäinen	-15 500,47	-18 235,73
<b>Henkilöstökulut</b>		<b>-70 223,34</b>	<b>-82 692,94</b>
	Palkat ja palkkiot	-56 356,01	-65 053,17
	Henkilösivukulut	0,00	0,00
	Eläkekulut	-11 907,57	-13 877,15
	Muut henkilösivukulut	-1 959,76	-3 762,62
<b>Poistot ja arvonalentumiset</b>		<b>-152 359,23</b>	<b>-143 807,92</b>
	Suunnitelman mukaiset poistot	-152 359,23	-143 807,92
<b>Liiketoiminnan muut kulut, ulkoinen</b>		<b>-1 804,45</b>	<b>-2 695,45</b>
<b>Liiketoiminnan muut kulut, sisäinen</b>			<b>-994,08</b>
<b>Liikelylijäämä (-alijäämä)</b>		<b>-2 038,18</b>	<b>39 741,86</b>
<b>Rahoitustuotot ja -kulut</b>		<b>-1,70</b>	<b>0,00</b>
	Korkotuotot		
	Muut rahoitustuotot		
	Kunnalle maksetut korkokulut		
	Muille maksetut korkokulut		
	Korvaus peruspääomasta	0,00	0,00
	Muut rahoituskulut	-1,70	0,00
<b>Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia</b>		<b>-2 039,88</b>	<b>39 741,86</b>
<b>Tilikauden ylijäämä (alijäämä)</b>		<b>-2 039,88</b>	<b>39 741,86</b>





## 5.3

## Vesihuollon tuloslaskelman liitetiedot

**Liitetieto 6**

<b>Toimintatuotot</b>			
		<b>2017</b>	<b>2016</b>
	Vesilaitoksen myyntituotot	170 019,03	187 504,51
	Viemärlaitoksen myyntituotot	257 126,60	298 598,34
	Liikevaihto yhteensä	427 145,63	486 102,85
	Vesilaitoksen muut tuotot	0,00	630,80
	Viemärlaitoksen muut tuotot	0,00	309,20
	Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä	0,00	940,00



**Liitetieto 11**

<b>Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet</b>		
Poistojen määrittämisessä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.		
<b>Suunnitelmapoistojen perusteet 1.1.2013 alkaen</b>		
<b>Aineettomat hyödykkeet</b>		
Aineettomat oikeudet		4 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot		
Tietokoneohjelmistot		3 vuotta
<b>Aineelliset hyödykkeet</b>		
Maa- ja vesialueet		ei poistoaikaa
Rakennukset ja rakennelmat		
Tehdas- ja tuotantorakennukset		
Vesilaitosrakennukset		20 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Maa- ja vesirakenteet		
Muut rakenteet		20 vuotta
Johtoverkostot ja laitteet		
Laitosten laitoskoneet, vesilaitoskoneet		16 vuotta
Vesi- ja viemäriverkosto		35 vuotta
Muut		
Valvontajärjestelmät, -laitteet		10 vuotta
Koneet ja kalusto		
Kuljetusvälineet		
Henkilöauto		7 vuotta
Kuorma-auto, erikoisauto		7 vuotta
Muut liikennevälineet		7 vuotta
Traktorit ja maansiirtokoneet		7 vuotta
Muut liikkuvat koneet		7 vuotta
Muut koneet ja kalusto		
Työ- ja työstökoneet, laitteet, kevyet koneet		5 vuotta
Työ- ja työstökoneet, raskaat koneet		10 vuotta
Tietojenkäsittelylaitteet		3 vuotta
Muut koneet ja laitteet, kalusteet		3 vuotta
Muu irtain käyttöomaisuus, hoitokalusteet		6 vuotta
Vesimittarit, terveydenhuollon laitteet		6 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet		
Keskeneräiset hankinnat		Ei poistoa
Käyttöomaisuuden pienhankintaraja on 10.000 euroa. Tätä pienemmät hankinnat kirjataan vuosikuluksi.		



## 5.4

## Vesihuollon rahoituslaskelma

						2017	2016
<b>Tulorahoitus</b>							
		Liikelylijäämä/-alijäämä				-2 038,18	39 741,86
		Poistot ja arvonalentumiset				152 359,23	143 807,92
		Rahoitustuotot ja -kulut				-1,70	0,00
		Muut tulorahoituksen korjaukset					
<b>Investointien rahavirta</b>							
		Investointimenot				-614 459,65	-339 720,14
		Rahoitusosuudet				45 291,28	
		Pysyv. vast. hyödykk. luovutustulot					0,00
<b>Toiminnan ja investointien rahavirta</b>						<b>-418 849,02</b>	<b>-156 170,36</b>
<b>Rahoituksen rahavirta</b>							
		Antolainauksen muutokset					
		Antolainasaamisten lisäykset				-5 552,00	-49 880,00
		Lainakannan muutokset					
		Pitkäaik. lain. lisäys kunnalta				0,00	635 508,09
		Oman pääoman muutokset					-635 508,09
		Muut maksuvalmiuden muutokset					
		Saamisten muutos				40 597,77	22 781,90
		Korott. velkojen muutos kunnalta				365 972,30	222 796,14
		Korott. pitkä- ja lyhytaik. velkojen muutos				17 830,95	-39 527,68
<b>Rahoituksen rahavirta</b>						<b>418 849,02</b>	<b>156 170,36</b>
<b>Rahavarojen muutos</b>						<b>0,00</b>	<b>0,00</b>



## 5.5

## Vesihuollon tase

<b>V A S T A A V A A</b>	<b>31.12.2017</b>	<b>31.12.2016</b>
<b>PYSYVÄT VASTAAVAT</b>		
Aineelliset hyödykkeet		
<i>Maa- ja vesialueet</i>	3 386,47	3 386,47
Maa-alueet vesilaitos	3 386,47	3 386,47
<i>Rakennukset</i>	85 774,99	103 018,31
Rakennukset vesilaitos	85 774,99	103 018,31
<i>Kiinteät rakenteet ja laitteet</i>	1 834 358,74	1 154 221,40
Vesijohtoverkosto	270 306,23	300 340,23
Viemäriverkosto	1 480 260,22	747 874,63
Liitt.maks.vesilaitos ei pal.	5 000,00	5 000,00
Kiinteät rakent.ja laitt vesil	78 792,29	101 006,54
<i>Koneet ja kalusto</i>	33 668,93	
<i>Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat</i>	40 554,35	320 308,16
Keskeneräiset hankinnat	40 554,35	320 308,16
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	1 997 743,48	1 580 934,34
Sijoitukset		
<i>Muut saamiset</i>	126 251,08	120 699,08
Palautuskelp.liitt.maks.vesil.	126 251,08	120 699,08
<b>PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ</b>	<b>2 123 994,56</b>	<b>1 701 633,42</b>
<b>VAIHTUVAT VASTAAVAT</b>		
Lyhytaikaiset saamiset		
<i>Myyntisaamiset</i>	127 401,78	139 967,37
Teknisen toimiston laskutukset	127 401,78	139 967,37
<i>Muut saamiset</i>		27 548,52
<i>Siirtosaamiset</i>	626,28	1 109,94
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	128 028,06	168 625,83
<b>VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ</b>	<b>128 028,06</b>	<b>168 625,83</b>
<b>V A S T A A V A A</b>	<b>2 252 022,62</b>	<b>1 870 259,25</b>



<b>V A S T A T T A V A A</b>	<b>31.12.2017</b>	<b>31.12.2016</b>
<b>OMA PÄÄOMA</b>		
Peruspääoma	635 508,10	635 508,10
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	39 741,86	
Tilikauden yli-/alijäämä	-2 039,88	39 741,86
<b>OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ</b>	<b>673 210,08</b>	<b>675 249,96</b>
<b>VIERAS PÄÄOMA</b>		
Pitkäaikainen		
Lainat kunnalta	635 508,09	635 508,09
Liittymismaksut	281 712,00	257 775,22
Vesihuollon kassavelka	588 768,44	222 796,14
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	1 505 988,53	1 116 079,45
Lyhytaikainen		
Ostovelat	56 431,87	63 740,17
Muut velat	5 514,46	1 208,44
Siirtovelat	10 877,68	13 981,23
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	72 824,01	78 929,84
<b>VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ</b>	<b>1 578 812,54</b>	<b>1 195 009,29</b>
<b>V A S T A T T A V A A</b>	<b>2 252 022,62</b>	<b>1 870 259,25</b>



## 5.5

## Vesihuollon taseen liitetiedot

**Liitetieto 19**

<b>Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet</b>									
		<b>Aineettomat hyödykkeet</b>		<b>Aineelliset hyödykkeet</b>				<b>Yhteensä</b>	
		Aineetto- mat oik.	Muut pitkä- vaik.menot	Maa-alueet	Rakennukset	Kiint.rak. ja laitteet	Koneet ja kalusto	Keskener. hankinnat	
Poistamaton hankinta- meno 1.1.			0,00	3 386,47	103 018,31	1 154 221,40		320 308,16	1 580 934,34
Lisäykset 2017						493 983,12	34 630,90	40 554,35	569 168,37
Vähennykset 2017									0,00
Siirrot erien välillä						320 308,16		-320 308,16	
Tilikauden poisto			0,00		-17 243,32	-134 153,94	-961,97		-152 359,23
Poistamaton hank.meno 31.12		0,00	0,00	3 386,47	85 774,99	1 834 358,74	33 668,93	40 554,35	1 997 743,48
<b>Pysyvien vastaavien sijoitukset</b>									
		<b>Osakkeet ja osuudet</b>			<b>Laina- ja muut saamiset</b>				<b>Yhteensä</b>
		Osakkeet tytäryht.	Kuntayhtymä- osuudet	Osakkuus- yht.osuudet	Muut osakk. ja osuudet	Saamiset tytäryht.	Saamiset osakkuusyht.	Lainasaam. muilta	Liittymismak- sut
Hankintamenot 1.1								120 699,08	120 699,08
Lisäykset 2017								5 552,00	5 552,00
Kirjanpitoarvo 31.12		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	126 251,08	126 251,08

**Liitetieto 25**

	2017	2016
<b>Oman pääoman erittely</b>		
Peruspääoma	635 508	635 508
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	39 742	
Tilikauden yli- / alijäämä	-2 040	39 742
<i>Oma pääoma yhteensä</i>	673 210	675 250

**Liitetieto 33**

	2017	2016
<b>Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät</b>		
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Menojäämät		
Lomapalkkavelan ja henkilöstösivukulujen jaksotukset	10 877,68	13 981,23
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	10 877,68	13 981,23
<i>Siirtovelat yhteensä</i>	10 877,68	13 981,23



**Liitetieto 42**

					<b>2 017</b>	<b>2 016</b>
<b>Henkilöstön lukumäärä 31.12.</b>						
Kokoaikaiset					1	1
Osa-aikaiset					2	3

**Liitetieto 43**

					<b>2017</b>	<b>2016</b>
<b>Henkilöstökulut</b>						
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan					70 223,34	82 692,94
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin					6 049,06	7 192,88
<i>Henkilöstökulut yhteensä</i>						



## RAUTALAMMIN KUNNAN V. 2017 TILINPÄÄTÖS

RAUTALAMMIN KUNNAN V. 2017 TILINPÄÄTÖS

Rautalamilla <sup>26/</sup>3 .2018

RAUTALAMMIN KUNNANHALLITUS




Jaana Haukka



Matti Kallio



Ulla-Riitta





## TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Kuopiossa 21.5.2018

KPMG Julkishallinnon palvelut Oy



Milja Riikka Leino  
JHT, KHT



## 6

## LUETTELOT JA SELVITYKSET

<b>KÄYTETYT KIRJANPITOKIRJAT</b>			
			säilytysajat
Päiväkirja			10 v
Pääkirja			10 v
Tasekirja			pysyvästi
Henkilökirjat			
	Osto- ja myyntireskontrat		10 v
Sisäisen laskennan raportit			10 v
<b>TOSITELAJIT</b>			numerosarja
Pankkitositteet			1
Palkkositteet			4
KP Laskennalliset			10
KP Automaattikirjaukset			11
SL Laskennalliset			12
SL Automaattikirjaukset			13
Vyörytykset			14
Luottotappiot			15
Ostolaskujen maksut			20
Ostolaskut			21, 22
Myyntireskontran suoritukset			30
Myyntilaskut, taloushallinto			31
Myyntilaskut, sosiaalitoimi			32
Myyntilaskut, vesi			33
Vuokrat			34
Päivähoito			35
Myyntilaskut, sivistys			37
Myyntilaskut, tekninen,rak.valv.			38
Toimeentulotukiviennit			45
Viivästyskorkolaskut			87
Sisäinen laskutus			89
Muistiot			90



## 7 HENKILÖSTÖTILINPÄÄTÖS

### 7.1 Henkilöstöpanokset

#### 7.1.1 Henkilöstön määrä

Henkilöstön määrä oli vuoden 2017 päättyessä voimassa olevilla palvelussuhteilla mitattuna ilman työllistettyjä ja oppisopimuskoulutuksessa mukana olleita 198 henkilöä. Vakinaisessa palvelussuhteessa heistä oli 150, määräaikaisessa 46 ja sivutoimisena kaksi henkilöä. Työllistämistuella palkattujen määrä oli 10 ja oppisopimuskoulutuksessa olevien kaksi henkilöä. Vuoteen 2016 verrattuna työllistettyjen määrä nousi kuudella henkilöllä.

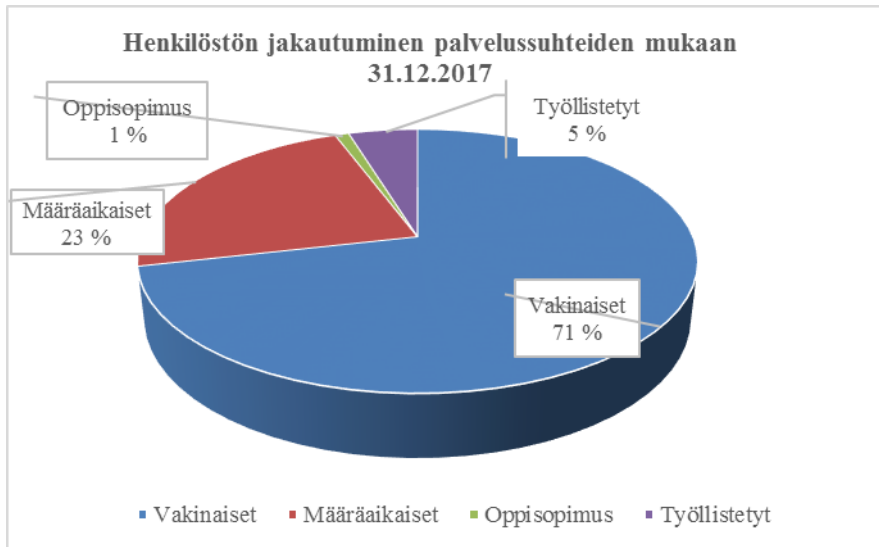
Taulukko 1. Henkilöstön määrä toimintayksiköittäin 31.12.2017

Toimintayksikkö	Vakinaiset		Määräaikaiset		Työllistetyt		Oppisopimus		Sivut.
	Kokoaik.	Osa-aik.	Kokoaik.	Osa-aik.	Kokoaik.	Osa-aik.	Kokoaik.	Osa-aik.	
Yleishallinto	7		9	1					
Sosiaalitoimi	49	7	14		1	3			
Sivistystoimi	62	9	13	7		1		1	2
Tekninen toimi, tuntip.	8								
Kiinteistöhenkilöstö	7	1	1	1	5		1		
<b>Yhteensä</b>	<b>133</b>	<b>17</b>	<b>37</b>	<b>9</b>	<b>6</b>	<b>4</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>2</b>
	<b>210</b>								
Omaishoitajat		23							
Perhehoitajat		3							
Yht.		26							



**Taulukko 2. Palvelussuhteiden lukumäärä 31.12.2017**

<b>Vuonna 2017</b>	<b>Vakinaiset</b>	<b>Määräaikaiset</b>	<b>Oppisopimus</b>	<b>Työllistetyt</b>	<b>Yhteensä</b>
Kokoaikainen	133	37	1	6	177
Osa-aikainen	17	9	1	4	31
Sivutoiminen		2			2
<b>Yhteensä</b>	<b>150</b>	<b>48</b>	<b>2</b>	<b>10</b>	<b>210</b>



Palvelussuhteiden lukumäärä esitetään 31.12. tilanteessa eli mukana ovat kaikki, joilla on ollut voimassa oleva palvelussuhde Rautalammin kuntaan sillä hetkellä. Palvelussuhteiden lukumäärästä kokoaikaisia on 177 ja osa-aikaisia 31 henkilöä. Sivutoimisia oli kaksi henkilöä. Oppisopimussuhteessa ja työllistämistuella olevat henkilöt olivat määräaikaisessa työsuhteessa. Palvelussuhteiden lukumäärä 31.12.2017 oli 210.

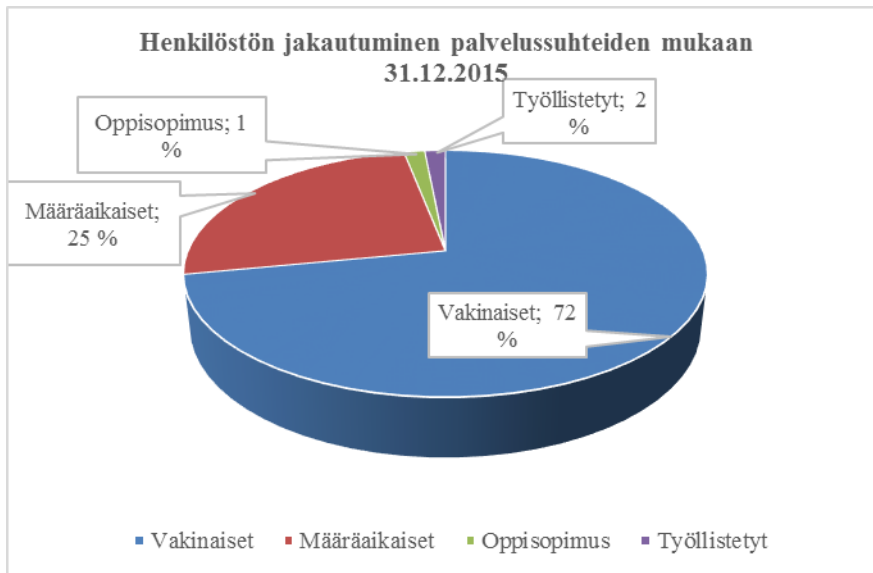
**Taulukko 3. Palvelussuhteiden lukumäärä 31.12.2016**

<b>Vuonna 2016</b>	<b>Vakinaiset</b>	<b>Määräaikaiset</b>	<b>Oppisopimus</b>	<b>Työllistetyt</b>	<b>Yhteensä</b>
Kokoaikainen	123	39	1	2	165
Osa-aikainen	24	11	1	2	38
Sivutoiminen		4			4
<b>Yhteensä</b>	<b>147</b>	<b>54</b>	<b>2</b>	<b>4</b>	<b>207</b>

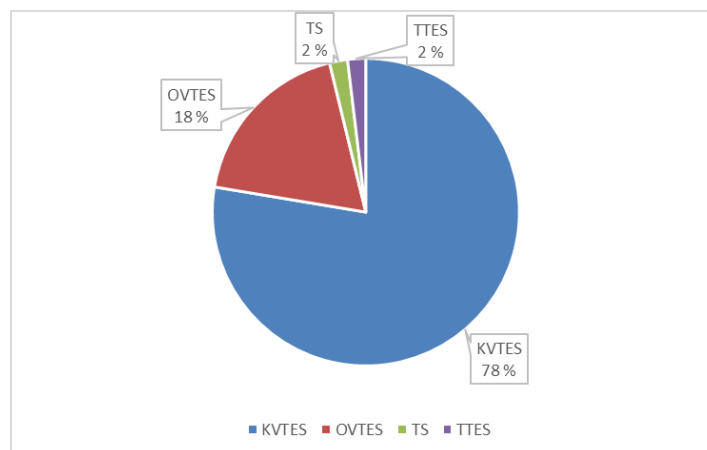


**Taulukko 4. Palvelussuhteiden lukumäärä 31.12.2015**

<b>Vuonna 2015</b>	<b>Vakinaiset</b>	<b>Määräaikaiset</b>	<b>Oppisopimus</b>	<b>Työllistetyt</b>	<b>Yhteensä</b>
Kokoaikainen	127	36	1	1	165
Osa-aikainen	14	8	2	2	26
Sivutoiminen		5			5
<b>Yhteensä</b>	<b>141</b>	<b>49</b>	<b>3</b>	<b>3</b>	<b>196</b>


**Taulukko 5. Palvelussuhteiden lukumäärä sopimusaloittain 31.12.2017**

KVTES	163
OVTES	39
TS	4
TTES	4
<b>Yhteensä</b>	<b>210</b>

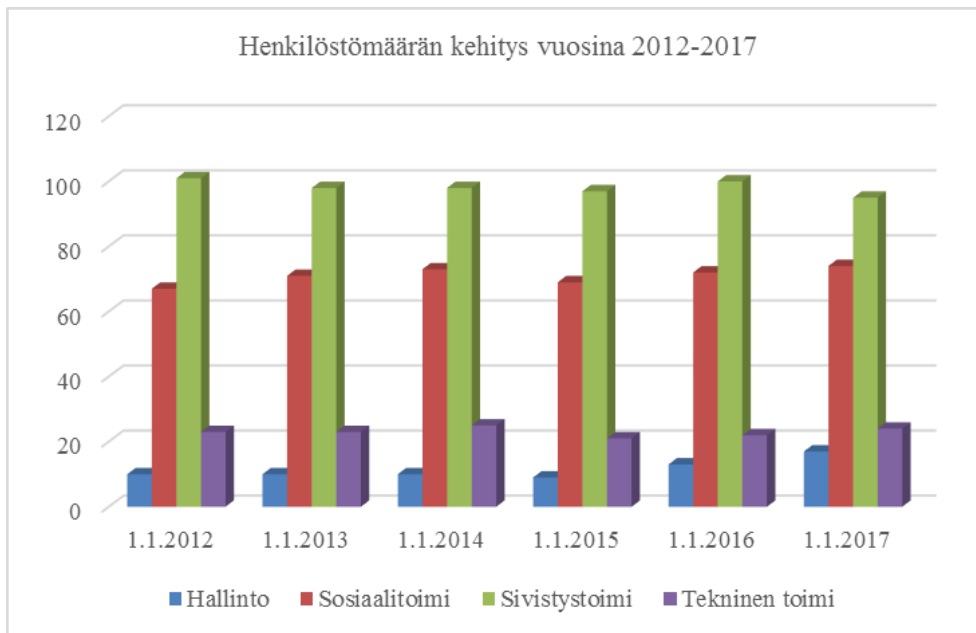


Palvelussuhteiden kokonaismäärässä on vuosittaista vaihtelua. Vuodesta 2015 vuoteen 2016 henkilöstön määrä lisääntyi 11 henkilöllä ja vuodesta 2016 vuoteen 2017 kasvoi kolmen henkilön verran. Vakinaisen henkilöstön määrä on lisääntynyt yhdeksällä vuodesta 2015 vuoteen 2017 mennessä. Vakinaisten palvelussuhteiden osuus kaikista on 71 %. Työllistettyjen määrä on kasvanut seitsemällä henkilöllä vuodesta 2015 vuoteen 2017. Oppisopimussuhteisten lukumäärä on ollut kolme henkilöä vuonna 2015 ja vuosina 2016/2017 kaksi henkilöä.



Taulukko 6. Henkilöstömäärän kehitys vuosina 2012-2017

	Hallinto	Sosiaalitoimi	Sivistystoimi	Tekninen toimi	Yhteensä
31.12.2012	10	67	101	23	201
31.12.2013	10	71	98	23	202
31.12.2014	10	73	98	25	206
31.12.2015	9	69	97	21	196
31.12.2016	13	72	100	22	207
31.12.2017	17	74	95	24	210



### 7.1.2

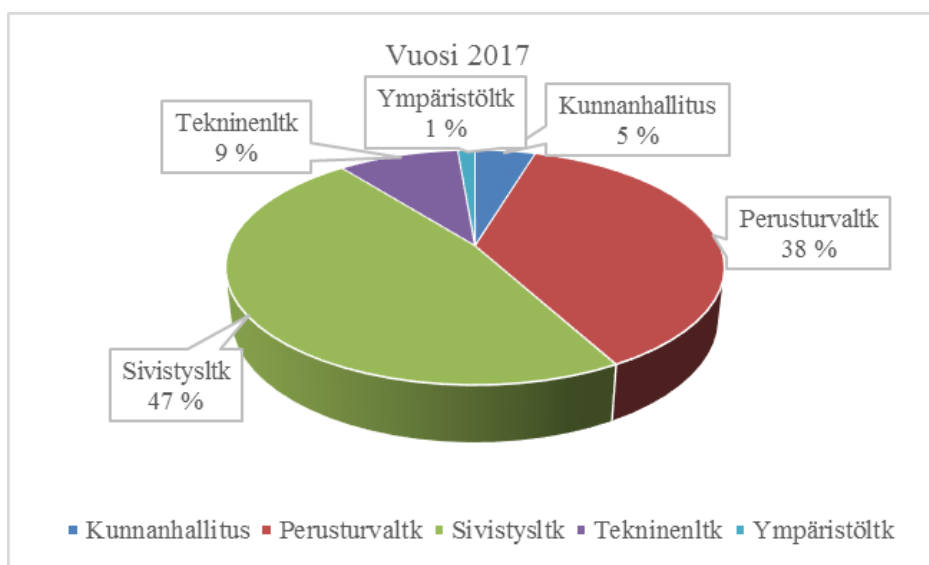
#### Vakinaisen henkilöstön määrä toimielimittäin

Vakinaisen henkilöstön määrä on vuodesta 2012 vuoteen 2017 kasvanut 10 henkilöllä. Henkilömääräisesti suurin lautakunta on sivistyslautakunta, jossa työskentelee 47 % vakinaisesta henkilöstöstä. Toiseksi suurin on perusturvalautakunta, jossa työskentelee 38 % vakinaisesta henkilöstöstä. Suurimmat vakituisessa palvelussuhteessa toimivat henkilöstöryhmät ovat koulujen henkilöstö (44), päivähoidon henkilöstö (21) sekä kotihoidon, vanhustyön, Pauliinan ja Aapelin henkilöstö (yhteensä 40).



Taulukko 7. Vakinainen henkilöstä toimielimittäin 2013–2017

	Vuosi 2013	Vuosi 2014	Vuosi 2015	Vuosi 2016	Vuosi 2017
<b>KUNNANHALLITUS</b>					
Hallinto	7	7	7	7	7
<b>PERUSTURVALAUTAKUNTA</b>					
Sosiaalitoimen hallinto ja sosiaalityö	5	5	5	5	6
Kotihoito ja vanhustyö	20	20	20	18	20
Pauliina ja Aapeli	16	18	19	21	20
Kokkatoiminta	4	2	3	4	4
Keskuskeittiö	6	6	6	6	6
<b>SIVISTYSLAUTAKUNTA</b>					
Peruskoulu	32	31	31	36	36
Lukio	9	9	9	9	8
Päivähoito	18	17	17	18	21
Kirjasto	4	4	4	4	4
Liikunta- ja nuorisotoimi	1	1	2	2	2
<b>TEKNINEN LAUTAKUNTA</b>					
Tekninen hallinto	2	2	2	2	2
Kiinteistökeskus	9	9	9	8	8
Tuntipalkkaiset	5	5	5	5	4
<b>YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA</b>					
Rakennusvalvonta/ympäristötoimi	2	2	2	2	2
<b>YHTEENSÄ</b>	<b>140</b>	<b>138</b>	<b>141</b>	<b>147</b>	<b>150</b>



## 7.1.3

## Henkilöstön ikä- ja sukupuolirakenne

Määrä / Ikäryhmä 1(5 v. välein	Sarakeotsikot			
Riviotsikot	Mies	Nainen	Kaikki yhteensä	
0 - 19	2	3	5	
20 - 24	1	2	3	
25 - 29	2	12	14	
30 - 34	3	14	17	
35 - 39	4	16	20	
40 - 44	6	24	30	
45 - 49	9	21	30	
50 - 54	7	26	33	
55 - 59	7	28	35	
60 - 64	2	17	19	
65 - 68	1	3	4	
<b>Kaikki yhteensä</b>	<b>44</b>	<b>166</b>	<b>210</b>	

Kunnan koko henkilöstön ikärakenteessa suurimmaksi ikäryhmäksi muodostuu 55–59-vuotiaiden ryhmä, johon kuuluu 35 henkilöä. Tämän ikäluokan edustajia koko henkilöstöstä on 16,67 %. Seuraavaksi suurin ikäryhmä ovat 50–54 -vuotiaat, joita on 33 (15,72 % koko henkilöstöstä). Rautalammin kunnan koko henkilöstöstä suurin osa on naisia (166). Naisten osuus on 79 %. Eniten vakinaisesta henkilöstöstä sijoittuu ikäluokkaan 55–59-vuotiaat. Naisten osuus tästä ryhmästä on 28 henkilöä ja miesten osuus 7.

Vuonna 2017 alle 40-vuotiaiden osuus koko henkilöstöstä oli 28,1 % (59 henkilöä). Kunnan koko henkilöstön keski-ikä oli 45,8 vuotta. Vakinaisen henkilöstön keski-ikä oli 48,08 vuotta ja määräaikaisen henkilöstön 38,42 vuotta. Naisten ja miesten keski-ikässä ei ole merkittävää eroa, miesten oli hieman matalampi, 45,44 vuotta, naisten 45,95.

## 7.1.4

## Palkat ja muut henkilöstömenot

Taulukosta ilmenevät henkilöstön palkkakustannukset sivukuluineen sekä muut henkilöstökulut vuosilta 2014–2017 toimitilimittain.

Taulukko 9. Henkilöstökustannukset vuosilta 2014–2017

	Vuosi 2014	Vuosi 2015	Vuosi 2016	2017	2016-2017
Kunnanhallitus	662357	792663	1000462	1195854	195392
Perusturvalautakunta	2773923	2808835	2695308	2644427	-50881
Sivistyslautakunta	3561059	3527681	3538397	3466957	-71440
Tekninen lautakunta	784351	787223	727216	659730	-67486
Ympäristölautakunta	92945	66203	83096	69918	-13178
<b>Yhteensä</b>	<b>7874635</b>	<b>7982605</b>	<b>8044479</b>	<b>8036886</b>	<b>-7593</b>

Henkilöstökustannukset ovat kasvaneet 2,06 % vuodesta 2014 vuoteen 2017 eli 162 251 euroa. Vuodesta 2016 vuoteen 2017 kustannukset laskivat n. 0,1 % eli 7 593 euroa. Suurin henkilöstökustannusten nousu oli





kunnanhallituksen alaisilla tulosalueilla, 195 392 euroa eli 19,53 %. Muilla toimialueilla kustannukset laskivat. Ympäristölautakunnan alaisilla tulosalueilla, 13 178 euroa eli 15,86 %. Sivistyslautakunnan alaisilla tulosalueilla lasku oli 71 440 euroa eli 2,02 %. Teknisen lautakunnan alaisilla tulosalueilla kustannukset laskivat 67 486 euroa eli 9,28 %, samoin perusturvalautakunnan alaisuudessa 50 881 euroa eli 1,89 %.



## 7.2

### Henkilöstön tila

#### 7.2.1

#### Terveysperusteiset poissaolot

Terveysperusteisia poissaoloja ovat omasta sairaudesta, työtapaturmista, työmatkatapaturmista ja ammattitaudeista johtuvat poissaolot. Terveysperusteiset palkalliset ja palkattomat poissaolot lasketaan Kuntatyönantajien ohjeistuksen mukaisesti kalenteripäivinä.

Taulukko 10. Terveysperusteiset poissaolot kalenteripäivinä vuosina 2012–2017

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kunnanvirasto	102	140	640	183	263	513
Kotipalvelu	536	797	498	818	279	521
Pauliina	113	153	157	131	66	553
Aapeli	52	98	177	78	160	158
Kokkatoiminta Rautalampi	90	244	357	76	88	55
Keittolahenkilöstö	5	111	24	69	2	39
Peruskoulun opettajat	237	813	369	273	427	199
Lukion opettajat	43	32	23	29	150	80
Koulunkäyntiavustajat, koulusihteerit	49	26	80	92	159	371
Päiväkodit	54	27	121	255	280	349
Perhepäivähoito, ryhmäperhepäivähoito	603	284	74	19	226	188
Kirjasto, kulttuuri	83	92	228	36	132	172
Vapaa-aika, uimahalli	82	11	17	16	1	4
Siivoojat	220	155	121	93	43	57
Talonmiehet	179	9	36	6	9	13
Tuntipalkkaiset, työmiehet ja työllistetyt	168	28	174	190	47	41
Projektityöntekijät						223
yht.	<b>2616</b>	<b>3020</b>	<b>3096</b>	<b>2364</b>	<b>2332</b>	<b>3536</b>

Seuraavassa taulukossa on esitetty terveysperusteisten poissaolojen jakautuminen poissaolon pituuden mukaan kalenteripäivinä vuonna 2017.

Taulukko 11. Poissaolojen jakautuminen poissaolon pituuden mukaan vuonna 2015-2017

Poissaolon pituus päivinä	Kalenteripäivät 2015	Kalenteripäivät 2016	Kalenteripäivät 2017
1 - 3	433	420	402
4 - 29	842	852	1110
30 -60	562	290	875
61 - 90	80	574	283
91 - 180	235	196	110
180 -	212		756
<b>Yhteensä</b>	<b>2364</b>	<b>2332</b>	<b>3536</b>



## 7.2.2 Eläkkeelle siirtyminen

Taulukko 12. Eläkkeelle siirtyminen vuosina 2013–2017

<b>Eläkemuo</b>	<b>Vuosi 2013</b>	<b>Vuosi 2014</b>	<b>Vuosi 2015</b>	<b>Vuosi 2016</b>	<b>Vuosi 2017</b>
Vanhuuseläke	7	8	5	4	8
Täysi työkyvyttömyyseläke		2			1
Osatyökyvyttömyyseläke		1	1		4
Osa-aikaeläke	1	2	2	3	
Varhennettu vanhuuseläke					
<b>Yhteensä</b>	<b>8</b>	<b>13</b>	<b>8</b>	<b>7</b>	<b>13</b>



